

arta plastica 9

1964

arta plastica

REVISTĂ EDITATĂ DE COMITETUL DE STAT PENTRU CULTURĂ ȘI ARTĂ
ȘI UNIUNEA ARTIȘTILOR PLASTICI

cuprinsul

- Cu pictorii, pe harta nouă 439

ARTIȘTI PE ȘANTIERE

- MARIANA PETRAȘCU: Rafinăria Brazi 440

Interviuri cu:

- EUGEN POPA — Spectaculosul naturii industriale..... 445
- SIMONA VASILIU-CHINTILĂ — Vocile irezistibile ale «noului» (Olga Bușneag) 448
- ANA ILIUȚ — Călătorie în lumea chimiei (Clarette Wachtel)..... 450
- CONSTANTIN PLĂCINTĂ — Partitura Oneștilor (Horia Horșia) 454
- VLAD CRIVĂȚ: Întâlnire cu chimia 459
- GH. BOȚAN: Însemnări din documentare 463
- OLGA PORUMBARU: Probleme ale artelor decorative 464
- PAVEL CODIȚĂ: Evoluția materialelor și tehnicilor în pictură 471
- ION FRUNZETTI: Pictura murală închinată Eliberării de Zoltán Kovács.. 473
- CORNEL IRIMIE: Valoarea picturii pe sticlă în creația populară 476

Simeze

- PAUL PETRESCU: Expoziția «Valorificarea artei populare» 480

Cronica 486

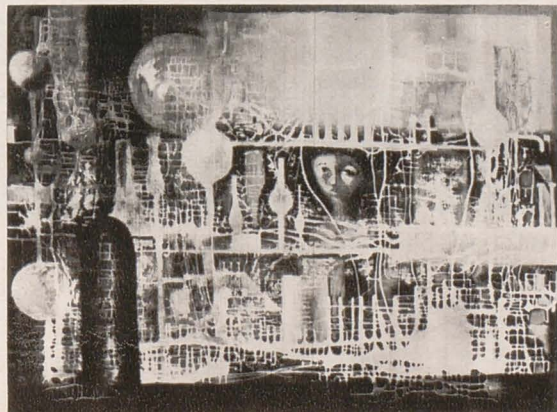
Colegiul redacțional: Corneliu Baba, Brăduț Covaliu, Mihai Danu, Mircea Deac, Ion Irimescu, Ovidiu Maitec, Jules Perahim (redactor șef), Paul Petrescu, Eugen Popa, Mircea Popescu.

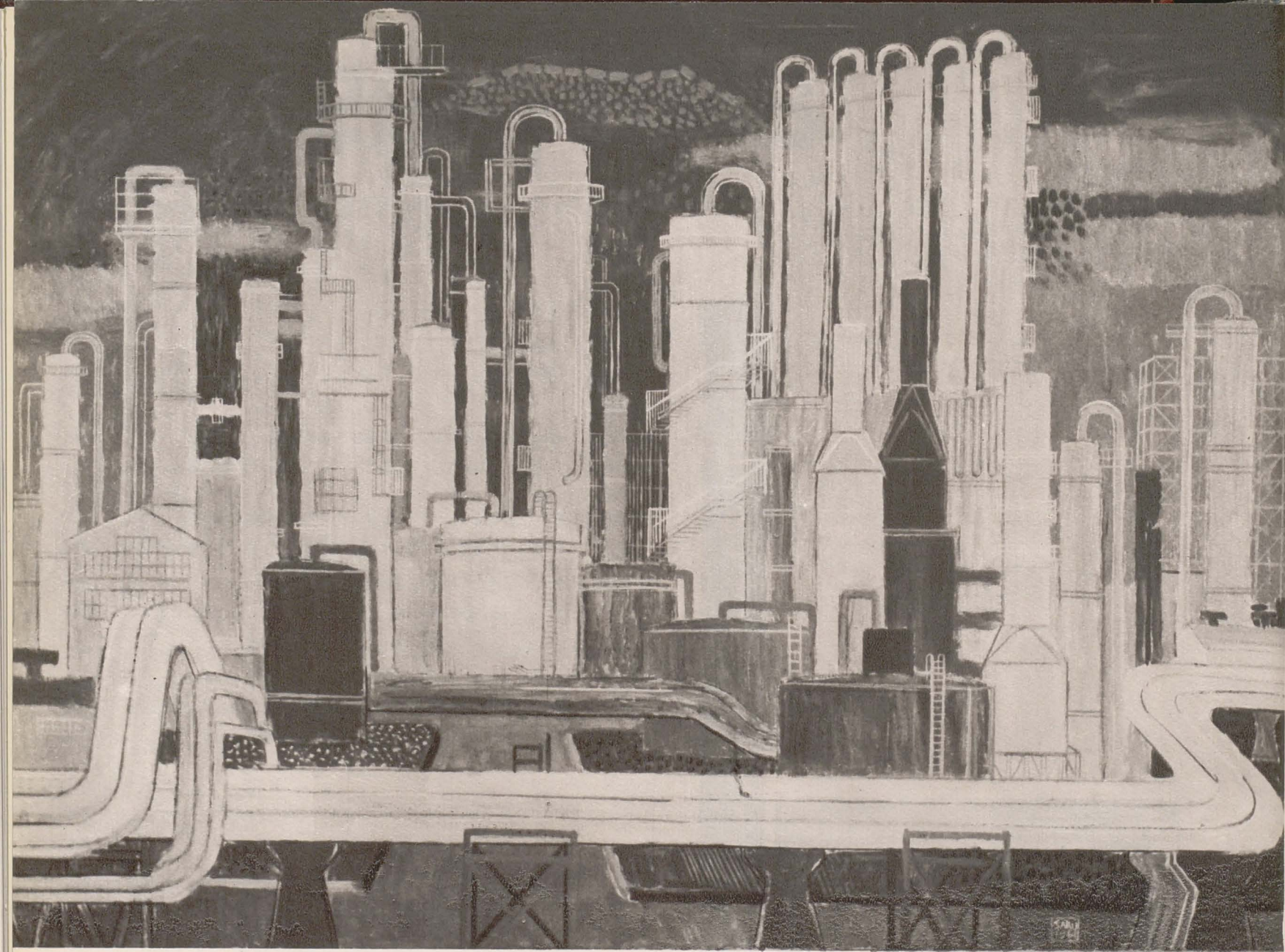
Fotografii: FLORIN DRAGU. *Prezentarea artistică:* RADU VELLUDA

Prezentarea tehnică: SANDA GUSTI

Coperta: JULES PERAHIM: Laborantă

ANUL XI — 1964

GHEORGHE ȘARU: Rafinărie-Brazi — ulei

Locurile vechi au un farmec inefabil țesut din atâtea veacuri de emoție și cugere cristalizată în jurul lor și al faptelor de care se leagă — și care fac memoria lirică a peisajului. Fără să ne trezim opaci la apelul romantic al colțurilor de oraș vechi, ne recunoaștem mereu mai sensibili la apelul peisajului nou. Expresia lui făcută din linii dinamice și ritmuri vitale seduce altfel decât solemnă permanență a vestigiilor memoriale. Sensul și frumusețea lor s-a transformat în istorie și literatură, viața lor continuă prin comentariu și interpretare. Dar edificiile noi ale regiunilor industriale și ale bulevardelor defrișate printre cocioabele de tristă memorie, nouitatea lor, cochetă ca o adolescență conștientă de sine, au un farmec virulent și frecventarea lor optică generează gustul unei picturi tonice în armonii fragede și cadențe vioaie. Când mașina intră pe șoselele țării după ce te-a purtat prin fața unor seculare edificii contemplate în reculegere și venerație, proaspăta înfățișare a construcțiilor de la Brazi ori Săvinești trimite spre tine o zîmbă a feeriilor geometrice și cu ea de mîna treci de pe tărîmul istoriei pe tărîmul vieții. Locurile pe care au răsărit edificiile socialismului au o învăluitoare frumusețe omenească — și peisajul acesta pare imensa proiecție în natură a unui profil de creator care are drept înșignă dalta, calculatorul electronic și biblioteca marxistă. Pictorii acestei realități și acestui sentiment pun în tablourile de peisaj un ton hiperbolic, un romantism al noului care exaltă ritmurile într-un elan de a degaja ideea de vitalitate optimistă, constructivă. Însă istoriografiile vor trebui să noteze că această cultură a noului care modifică pictura de azi la noi nu e iconoclastă: reprezentarea naturii construite se integrează armonios într-o natură geografică etern luminoasă și ospitalieră, sub soarele de la Brebu și printre unduioasele spinări ale zărilor luchienești de la Moinești. Natură contemplată ardent, cu un sentiment străvechi revitalizat la contactul fertil cu harta nouă.

La Ion Bițan, la Ion Gheorghiu, la Gheorghe Șaru, la Simona Vasiliu, la Mariana Petrașcu, natura construită e motivul unei peisagistici romantice: romantism al noului, răspunsul conștiinței artistice la solicitarea actualității. În însuși modul de a trata natura se vede o experiență optică și afectivă a construcției, a unei metode de compoziție scrupulos adecuată sarcinii artistice de a exprima idei umaniste. Iată la Brăduț Covaliu materia naturii pictate în dinamismul ei, în tendința ei înțeleasă ca o cristalizare pentru om a elementului geologic: roca și lutul apar la el drept termenii unei metafore în care natura ar fi comparată cu un constructor uriaș și subtil. Cele mai fragede impresii de anotimp sînt filtrate lucid la Viorel Mărgineanu, precum vegetația exultă în culori și forme senzuale, disciplinate intelectual în pictura încă incertă dar încântătoare a lui Florin Niculiu, precum calmul rural din regiunile orizontale ale șesului se așează majestuos în pictura

de ordonate ritmuri și chibzuite armonii a foarte tînărului Toma Roată, precum fascinantul joc de a te lăsa absorbit în inima naturii găsește la Paul Gherasim din 1964 o expresie de inefabilă frumusețe etc., etc. Există în pictură un scrupul de rigoare a compoziției, în spiritul realității obiective a patriei, fertilizată de ideea și spectacolul construcției. Pictura — fie că e vorba de peisaj industrial, de șantier, de portret al muncitorului ori de compoziție pe tema muncii în uzină — găsește în țara industrializată resursele unei înnoiri de suflet și optică. Efortul de a conserva facultatea spontaneității în procesul unei elaborări artistice cerebrale, are drept urmare caracterelor noi ale limbajului pictural. Pe meridianul nostru natura cerebrală a civilizației, întemeiată pe o tehnică avansată, constatăm că a generat o artă de expresie umanistă și incantație lirică, în continuă continuitate cu senzorialul.

La Săvinești și Onești, la Brazi, la Brăila, la Suceava, vin artiștii să se inspire. Aici, « în fața motivului », își construiesc metaforele prin care năzuiesc să exprime actualitatea. Spectacolul de cilindri, sfere, serpentine, lumina fosforescentă a rafinărilor, statua robustă și gracilă a edificiilor petrochimiei, țîșnesc ca o proiecție în spațiu a petrolului: combinată în sinteze diferite, molecula petrolului după ce dă benzină, cauciuc, fibre sintetice, dă și uriașul cristal fosforescent care scilipește în spațiu cu flăcări de neon, jucînd deasupra comorii de aur negru. Din culisele lui subterane, petrolul dirijează peisajul, aducînd pe lume imaginea de la Brazi și de la Săvinești. « Petrol », intitulează un pictor o astfel de imagine, lucrată cu intenție omagială de odă.

Hărnicia chimiei, adunînd darurile naturii, naște și peisajul celulozei, la Brăila nouă, Suceava nouă. Pitorescul primenit al Sucevei, eleganța urbanistică a Brăilei emană de la fabricile lor care tronează în centrul peisajului, adăugîndu-se Carpaților sau Dunării; în jurul ei cresc cartiere noi, astfel cum odinioară catedrala medievală prolifera construcțiile burgului. Surse de peisaj, care fecundează pictura, dăruindu-i zări noi.

Pictura noastră, artă a « imanenței », este una din consecințele unei lumi întemeiate pe rațiune, a unei realități obiective la care sensibilitatea aderă în chip plenar. Chiar dacă de multe ori pictura își caută modernitatea în modă, acceptînd o postură ornamentală, chiar dacă alteori modalitatea ei cerebrală o atrage în speculații sterile, aceste fenomene nu sînt definitorii pentru etapa actuală din evoluția picturii realiste românești. Ceea ce e în ea definitoriu, original și redevabil prezentului, este tocmai acea fericită stare intelectuală și comunicativă. Sursa ei morală e existența socială a artistului, iar sursa ei naturală e harta împînzită de construcții socialiste a Romîniei, tărîmul unui peisaj dinamic și însoțit,

MARIANA PETRAȘCU
EUGEN POPA
SIMONA VASILIU-CHINTILĂ
ANA ILIUȚ
CONSTANTIN PLĂCINTĂ
VLAD CRIVĂȚ
GHEORGHE BOȚAN

ARTIȘTI PE ȘANTIERE

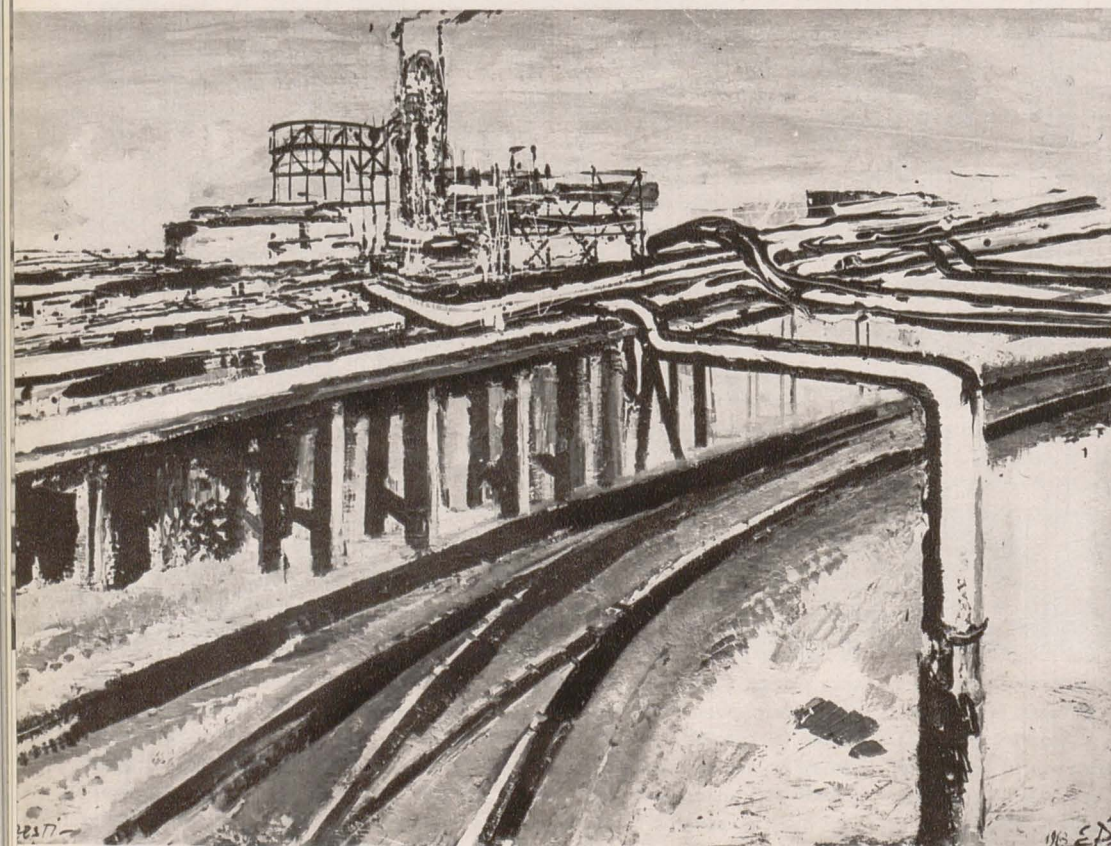
RAFINĂRIA BRAZI

MARIANA PETRAȘCU

*Între toate disciplinele, spiritul de geometrie
este cel care are înflăcăt.*

BLAISE PASCAL

1

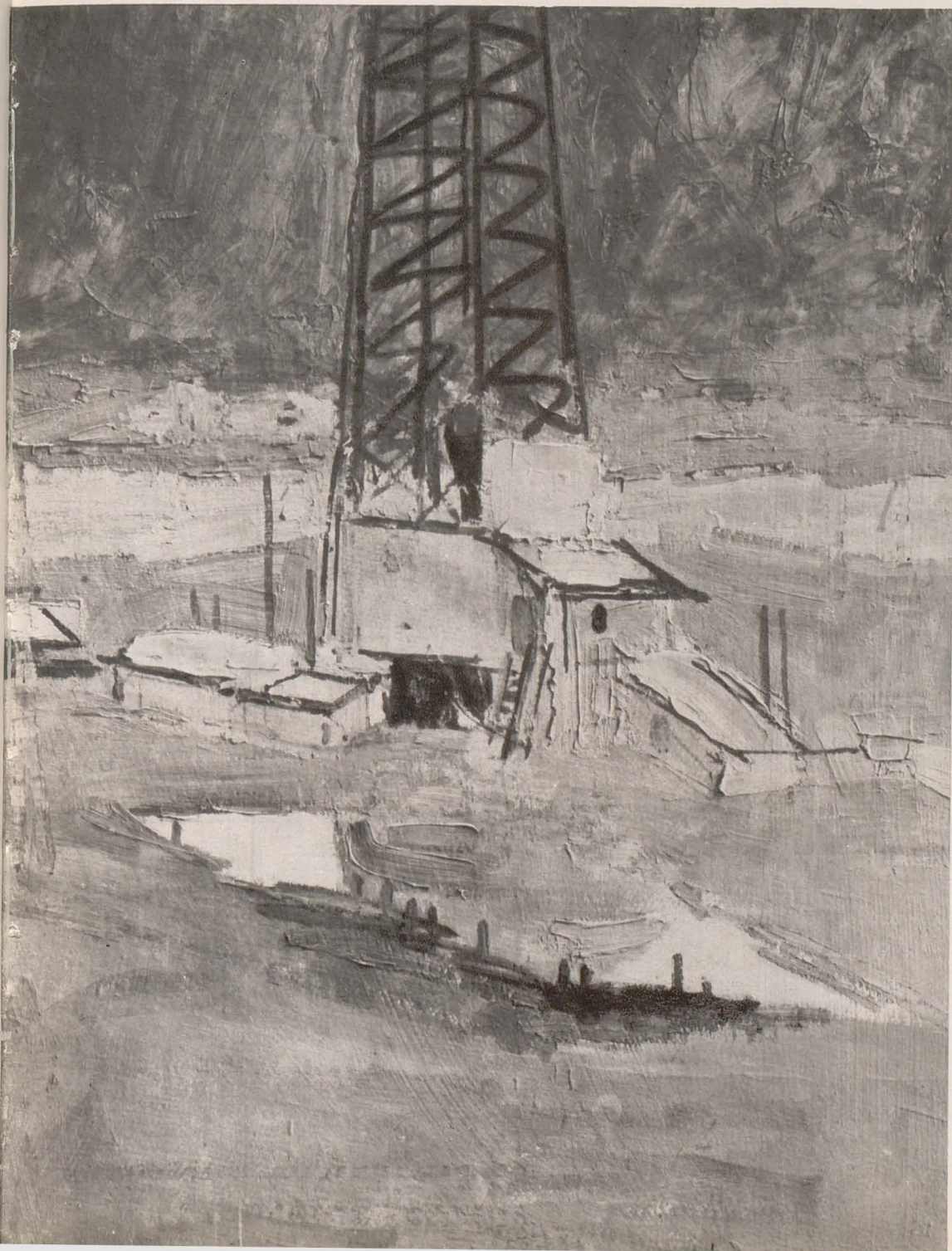
De câte ori o văd, Rafinăria Brazi mă încântă prin frumusețea ei. Rafinărie ! Mai degrabă « curți împăratești de pe alte țărîmuri » — și imaginația artistului zboară către anii copilăriei.

Cum însă forța nucleară, cibernetica, sau oamenii zburători sînt « basmele zilelor noastre », Rafinăria Brazi, arhitectură aeriană, împletind realul cu irealul, este o mărturie a secolului XX.

« Prin soluțiile pur tehnologice, realizările de la Brazi, par să fi anticipat orientările de ordin politic, concretizate în descătușarea și afirmarea tuturor potențialelor existente în țara noastră — încadrată într-o concepție de universală și largă colaborare » glăsuiește știința, prin intermediul inginerului Ștefan Teodorescu, distins cu Premiul de Stat.

Dar printr-un susur continuu — sînge misterios ce bate în arterele ei uriașe, Rafinăria, ca o ființă vie, o personalitate, își povestește singură apariția ei recentă.

« Faur mi-a fost mișcarea actuală de afirmare industrială a țării și nu întîmplător m-am ivit aici acum cîțiva ani, în brațele verzi și roditoare ale cîmpiei muntenesti, alături de sora mea mai mică, vechea rafinărie Brazi — realizare a inginerilor romîni de acum 30 de ani. Într-o vecinătate de antiteză vrem să dovedim atît celor prezenți, cît și în viitor, continuarea eforturilor romînești spre mai bine, mai nou, și evoluția în timp a construcțiilor de inspirație și concepție romînească. Creșteam vertiginos ; și puritatea formelor cu care m-au îmbrăcat constructorii, satisfăcînd în primul rînd ochiul prin eleganță și grandoare, par să fi părăsit cu totul scopul meu utilitarist de bijutier ce șlefuiesc materiile prime, dînd valorificare superioară bogățiilor naturale ale țării, și vor să răspundă în primul rînd unui aspect de « edificiu » modern de mare sensibilitate și frumusețe ».

Frumusețea este de multe feluri. Chiar dacă Socrate și Hyppias n-au reușit să-i dea o definiție, cred că oricine în fața ei, încearcă o mare bucurie. Cu atât mai mult artistul cu sensibilitatea ascuțită. Iar frumusețea concretă a « lucrurilor văzute » declanșează încântare în ochiul și simțirea artistului plastic.

Sîntem copiii secolului XX, năstrușnicul nostru secol XX ! (unii îi zic secolul tehnicității) : puternic, dinamic, plin de contradicții și bogat în minunății. Dar secolul XX este și secolul culorilor ; mare iubitor al contrastelor cromatice îndrăznește, al formelor noi geometrice sau inspirîndu-se din natura înconjurătoare. Încearcă să promoveze alte noțiuni de frumos, decît cele cunoscute și asimilate pînă azi. Adăugînd noi pagini la manualele de estetică, secolul XX și-a creat estetica lui proprie modernă, așa cum alte secole și-au creat estetica lor la timpul său.

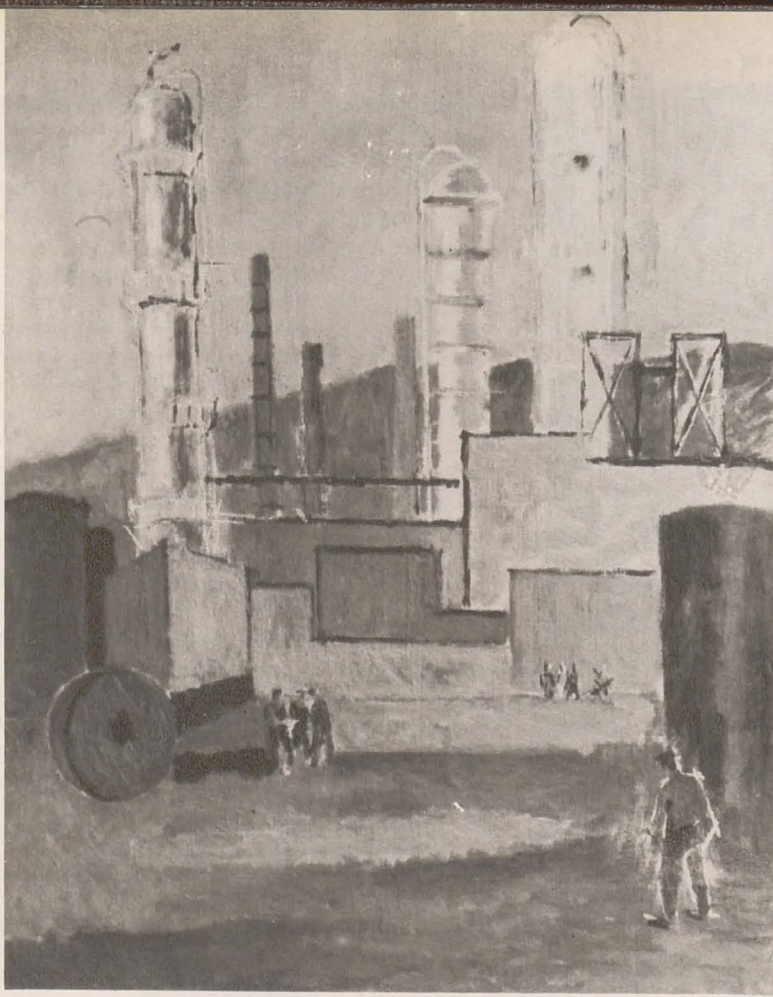
Și tot în plin secol XX, schimbînd priveliștile din natură, adăugîndu-le noi elemente decorative și servind interesele omului modern, altfel decît cele de odinioară, apar niște « cetăți » cu totul originale : ansambluri arhitectonice din oțel dantelat ale căror coloane subțiri argintii, ferecate în tot felul de arabescuri metalice, drepte ca niște săgeți, parcă vrînd să străpungă cerul, iau locul « săgeților de piatră » ale catedralelor de acum șase secole. Sînt catedralele contemporaneității, « cetățile chimiei ». O astfel de cetate e și noua Rafinărie Brazi.

Sînt artist plastic contemporan, exponent al secolului XX. În consecință, iubesc contrastele de culori și tind să găsesc anumite forme simple care să se înscrie în spații geometrice. « Între toate disciplinele, spiritul de geometrie este cel care are înțietate », spune Pascal.

Dar, totodată, nu aș renunța la un anumit patos, la dinamismul care cuprinde forță și mișcare, iar tot ce vorbește imaginației, mă atrage.

Dacă rafinăria modernă Brazi apare azi o bijuterie albă și elegantă a tehnicii contemporane, cu totul alta era impresia, ajungînd acum patru ani pe șantierul ei în plină desfășurare.

Am cunoscut Brazi, într-un stadiu avansat al lucrărilor și frumusețea pe care am descoperit-o mai întîi se compunea din certitudinea că am în față ceva

1

1. HENRI CATARGI: Impresii de la Onești — ulei

2. GHEORGHE BOȚAN: Cauciuc (ciclul « Onești ») — litografie

3. VINCENTIU GRIGORESCU: Sonde — tuș

fantastic, de mare forță dar și de cel mai autentic realism, avînd trei mari caracteristici: culoare, formă, mișcare.

Pe un cîmp întins și încă verde pe alocurea, cu răscoliri negre de pămînt și mocirle cu reflexe metalice albastre, toată această aparatură de oțel roșie, galbenă, pe lîngă care oamenii păreau ca furnicile, să fi fost oare jocurile de copil ale unor uriași?

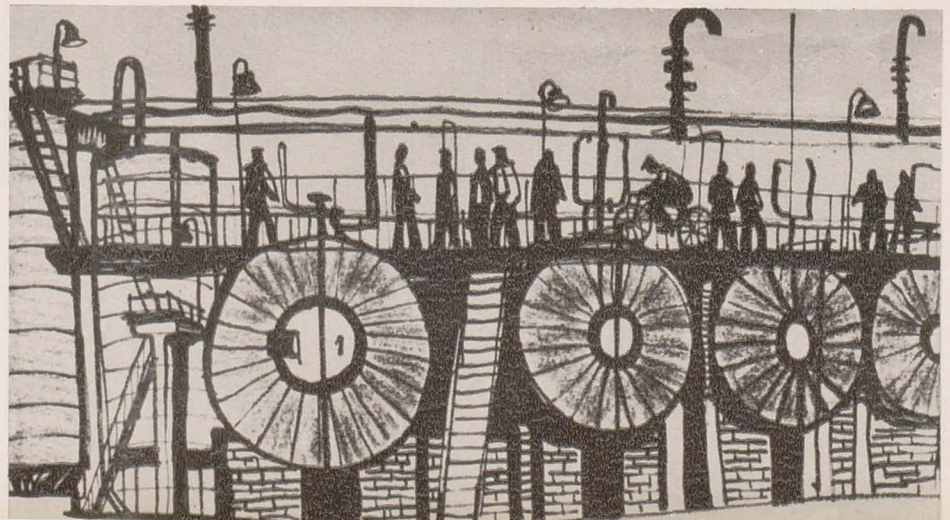
Sau, mai degrabă, mă aflu în fața unor grandioase tapiserii care se desfășurau în spațiu, într-o dominantă de roșuri aprinse, brunuri aurii și rare accente de argint; forme mari geometrice: dreptunghiuri, pătrate, rombur, sfere, cilindri; aici linii orizontale, dincolo verticale, toate unite prin nenumărate elemente gingașe care dădeau prețiozitate ansamblului.

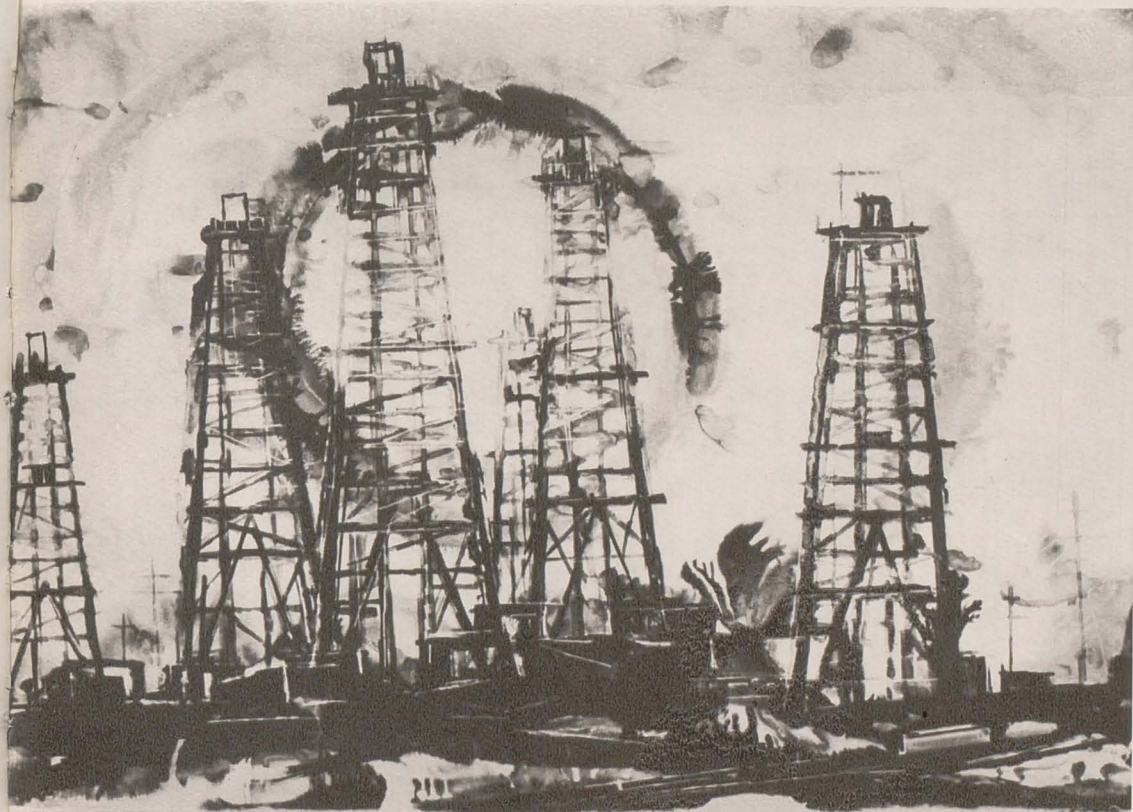
Broderie de legendă, totuși reală, prin dantelăriile căreia se vedea cerul; pe care nici o altă broderie de interior nu putea să o întrecă. Era « ceva » unic în felul lui, ca dimensiune, temă, originalitate.

Dar mai mult ca orice, îmi reținea mereu privirea « subiectul temei », centrul ei: ansamblul celor cinci coloane ale R.C.-ului: verticale de oțel teribil de înalte, unite prin încrucișări de bare metalice, formau un mare dreptunghi ajurat. Scările subțiri de-a lungul coloanelor, pasarelele, coleretele balcoanelor, chiar dute-vino al oamenilor de jos sus și de sus în jos, reșiau ca niște minunate detalii de prețiozitate și finețe. Ai fi zis o orgă imensă, adusă acolo la dispoziția aceluiași uriaș. Și peste tot o activitate omenească de nedescris.

Dacă mai întii, punînd piciorul pe șantierul Brazi, am descoperit: culoarea, forma și mișcarea, trăind

2

3

zi de zi viața șantierului, am descoperit și alte noțiuni în legătură cu legile frumuseții.

Afirmația mea poate părea de neînțeles — filistinism — pentru cei care n-au pătruns niciodată pe un șantier (sau care prin natura preocupărilor lor n-au avut nici o legătură cît de firavă cu viața unui mare șantier). Ar putea să existe părerea greșită că viața unui șantier nu poate oferi ochiului unui artist, decît: fie o succesiune de activități prozaice (scene neinteresante, mai mult sau mai puțin complexe, în care contează numai creșterea continuă în densitate a realizării), fie o aglomerare haotică sau ordonată de oameni, mașini, mecanisme, instalații, etc. și toate laolaltă luînd aspect de furnicar; și că toate acestea n-au nici în clin nici în mîncă cu frumusețea.

În realitate, lucrurile stau altfel: după ce am pătruns de cîteva ori pe șantierul Bazi și l-am străbătut în lung și-n lat, mi-am dat seama de compoziția lui și am înțeles că în mare parte frumusețea proiectului se bazează pe legile estetice ale contrastelor.

Vechea rafinărie rămînea de fapt ca un preludiu, înainte de a ajunge la cea nouă și mai ales la ingenioasa platformă a R.C.-ului, cu aspectul ei strîns de cetate; cu multe elemente de diferite înălțimi și cu ansamblul celor cinci coloane înalte de 54 m. fiecare, ca fațada unei catedrale. De acolo, porneau mai departe cîmpurile liniștite ale rezervoarelor, cu mari spații între ele, iar cortegiul se încheia cu platforma celor șase aște — rezervoarele sferice de butan, impunătoare compoziție arhitectonică.

Pe măsură ce înaintau lucrările, descopeream frumusețea șantierului, prin însăși trăirea lui; trăire proprie a obiectului construit, influențată puternic de sufletul colectivului care-i dă ființă. Tot ce se petrecea în jurul meu îmi atrăgea o vie curiozitate, de a înțelege cît mai mult, nu numai din viața oamenilor, ci și din înlănțuirea apocaliptică de gropi, fundații, construcții, coloane, pompe, schimbătoare, cupatoare, etc. care se ordonau văzînd cu ochii în mase și forme bine echilibrate, bine compuse, cu proporții avîntate și nobile, contribuind la aspectul de eleganță și grandoare, atît de specific Brazilor. Dar ce mă atrăgea peste măsură era compoziția aceluia spațiu relativ restrîns al R.C.-ului, ce condensa volumele multor elemente, forme bizare și impozante totodată, pline de inedit pentru mine și care se compuneau atît de bine, că nu păreau deloc înghesuite. De multe ori după încetarea lucrului, în serile cu lună, mă plimbam printre ele și mă simțeam ca într-o cetate, ale cărei elemente arhitecturale — creneluri, turnuri, ziduri de case — stau gata să se atingă și să-și vorbească; dar numai atît cît să nu stînjenească pașii prin trecătorile înguste, ci doar să lase să se înfiripe un simțămînt de visare și mister.

N-aș putea spune, în dezvoltarea mea ca artist, ce influență a avut, sau ar putea avea în viitor, frumusețea pe care am descoperit-o la Bazi.

Dar dacă aș fi întrebată ce anume m-a impresionat vizual « de neuitat » din cele văzute în viață, aș răspunde: în fața multor lucruri frumoase pe care le-am văzut, m-am aflat ca în fața unor spectacole desăvîrșite oferite mie și le-am savurat frumusețea.

Am avut norocul să văd cîteva monumente celebre învăluite în prestigiul lor de minuni ale genului omenesc, le-am privit cu admirație dar m-au lăsat în afară de misterul creației lor. (Cum au fost ele realizate?). Rămînea să mi-l închipui. Realitatea e mai tare decît închipuirea și dacă nu aș fi trăit zi de zi pe șantierul Bazi, niciodată nu aș fi știut și nu mi-aș fi putut închipui ce înseamnă pulsul de viață al unei asemenea realizări.

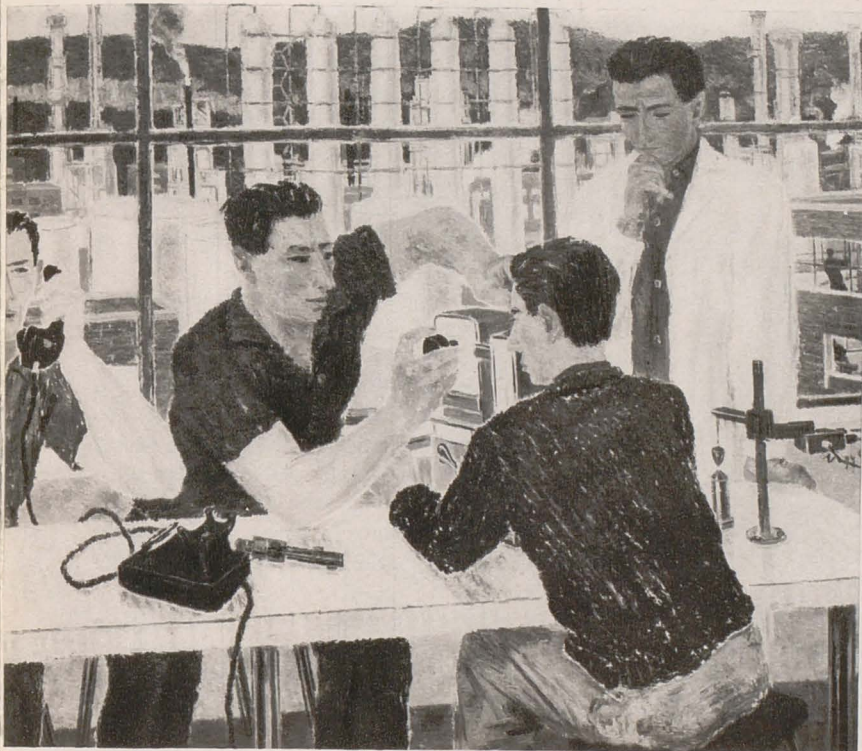
Cine ar putea să-și imagineze, dacă nu ar fi văzut cu proprii săi ochi, cum e posibil ca teatrul unor frămîntări de nedescris, subliniate violent la tot pasul de accentul unei cromatice aprinse a miniului de fier — spectacol al unei munci uriașe, reprezentînd

(urmare în pag. 485)

ARTIȘTI
PE
ȘANTIERE

INTERVIURI

1. SIMONA VASILIU-CHINTILĂ: Noua magistrală în orașul Onești

2. ALBERT NAGY: Combinat — ulei

3. CONSTANTIN PLĂCINTĂ: Uzine socialiste (ciclul « Onești ») — linogravură

SPECTACULOSUL NATURII INDUSTRIALE

Dintre ultimele lucrări ale lui Eugen Popa, peisajele industriale îndeosebi par a condensa noile sale preocupări. Atras de farmecul chimiei, al construcțiilor ei mirifice, artistul a pictat panorama feerică a Oneștilor noaptea sau acea nocturnă fulgerată de lumini multicolore din recenta expoziție de la Muzeul R.P.R.

Cu toate că artistul se apără din răspuțeri, cu o măliție redutabilă, de interviuri, de gazetari, de tot ce ar putea să-l sustragă dialogului său cu arta, am reușit să-i îndepărtăm câteva clipe atenția de la mozaicul la care lucra și să i-o « fixăm » asupra peisajului industrial:

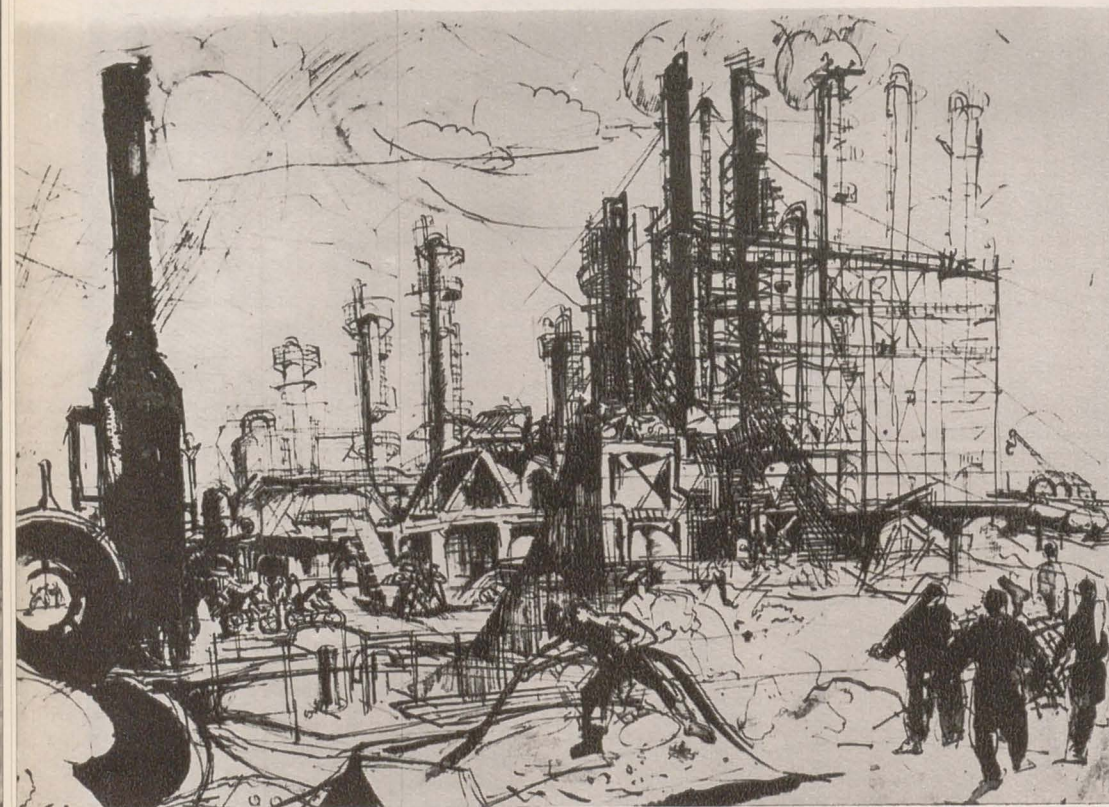
— Cum se face că lucrările din expoziția acestei veri diferă ca viziune și mod de tratare: față de compoziție, peisajele se bucură de o tratare mai dezinvoltă, de o organizare cromatică mai îndrăznească.

— Într-o compoziție figurativă, cu oameni mai ales, e greu să găsești soluții categoric noi. Poate ar trebui să ne întoarcem la puritatea primitivilor, a naivilor, să privim mai cu luare aminte folclorul nostru atît de neașteptat și divers.

Peisajul nou, și în special cel generat de construcțiile chimiei și petrolului, e mai ușor de abordat,

se poate trata în limitele unui anume geometrism: plasticitatea lui îți indică și cheia rezolvării. De pildă, la Brazi, țevile care înfășoară totul ca niște serpentine sînt foarte expresive. În general, peisajul industrial prezintă soluții mai inedite decît un peisaj obișnuit. Rămîne o problemă deschisă aceea a « specificului local » al acestei peisagistici, cum anume poți să distingi care-i Onești, Borzești sau Brazi și dacă aceste localități sînt în România sau pe alt meridian. Oricum, dacă o diferențiere e greu de obținut, atracția și spectaculosul naturii industriale sînt indiscutabile.

Peisajul industrial are anume coordonate care te obligă. Este expresiv, captivant; dar ca să-i păstrezi expresivitatea și s-o ridici la o putere cât mai mare, ca să nu cazi într-un ilustrativism de carte poștală, trebuie găsite alte soluții decât cele tradiționale — postimpresioniste. Mă gândesc la soluții de limbaj mai libere, la meșteșugul pe care-l implică o anume tehnicitate și care nu trebuie ignorat. Experimentînd, găsești alte unghiuri de vedere, alte modalități de exprimare, decât cele ale lui Cézanne.

— Puteți să-mi spuneți cărui fapt se datorește predilecția dumneavoastră din ultima vreme pentru peisajul industrial?

— Am descoperit în acest gen de construcții o anume coordonată grafică, anume efecte de alb-negru care m-au reținut. De altfel, cred că pentru a aborda cu sorți de reușită peisajul industrial trebuie să ai un anume « simț grafic ».

— Ca să realizați nocturna panoramică a Oneștilor sau « Borzeștii » ați avut nevoie de o documentare mai îndelungă?

— Nu. Nu mai simt nevoia să lucrez « pe-ndelete » la fața locului. Acolo poți să-ți notezi un moment x, mai mult cu valoare documentară. Pleci mai bine cu un șoc care s-a înfipt adînc în tine și cu niște schițe sumare.

De pildă, nici prin gînd nu-mi trecea să pictez Oneștii. Am căătorit pe acolo noaptea, și am rămas fascinat: un cordon de lumini, un reflex adînc, cîteva accente grave—Oneștii. Mărturisesc că această superbă noapte a chimiei m-a urmărit obsesiv. Am revenit, am luat notații sumare — mai mult de culoare locală — am făcut cîteva fotografii — căci eu obișnuiesc să mă confrunt cu acest document al tehnici-tății — și m-am întors în atelier. . . Aceasta-i geneza Oneștilor. Și-am să mai pictez și alte nopți « chimice » — încheie artistul rîzînd.

Convorbirea s-a terminat. Pot să privesc în liniște macheta proiectului de mozaic, care va împodobi în luna decembrie holul noului teatru din Bacău. Reprezintă evoluția teatrului — de la origine pînă în zilele noastre. Accentele colorate, — negre, roșii, aurii, — evocă cromatica artei noastre populare. Îi comunic artistului această impresie.

— Bine c-a ieșit așa, că eu nu m-am gîndit — îmi răspunde el ironic. Și, nu știu, zău, de ce ne omorîți dumneavoastră mereu să declarăm în gazete că « ne gîndim ». Interlocutorul grav a dispărut și-a apărut fața malițioasă a lui Eugen Popa.

1. MARIANA PETRAȘCU: Aspect de la Rafinăria Brazi — tuș
2. EUGEN ISPIR, ION OROVEANU, RENATA DUNCAN: Panou din ansamblul decorativ al restaurantului «Modern» — București — intarsie în melacart
3. MIHAI DANU: Evocare 1933. Petroliști în grevă — ulei

VOCILE IREZISTIBILE ALE «NOULUI»

Nota cea mai interesantă a lucrărilor Simonei Vasiliu-Chintilă — fie ele picturi, desene, tapiserii — mi s-a părut totdeauna acel sentiment al epocii pe care-l degajă, acel gust pentru rigoare și geometrie, în care străbate totuși fiorul unui lirism reținut. Descifrezi în creația acestei artiste mai bine decât în orice mărturie verbală o receptivitate pentru climatul emoțional al secolului nostru, o sensibilitate care înregistrează noile date ale existenței, sugestiile tehnicii cinematografice, chemările noului.

Urmind vocile irezistibile ale «noului», artista a trăit în ultimii ani ritmul marilor șantiere de pe cuprinsul Moldovei: Bicaz, Onești, Borzești, Săvinești, Suceava.

Mă întrebam ce anume a împins-o pe această moldoveancă, a cărei copilărie și primă tinerețe s-au desfășurat într-unul din cele mai pitorești peisaje ale

țării — Valea Bistriței, — către noul peisaj, către natura industrială a țării.

— Îmi place peisajul pitoresc, — mi-a spus, cu prilejul unei vizite în atelierul său, artista. Mă simt bine în el, dar nu m-a tentat pictural decât arare ori. M-a inhibat totdeauna teama de a nu cădea într-o notă ieftină, într-un lirism dulceag. Dimpotrivă, m-am simțit puternic atrasă de peisajul industrial, cu formele lui masive, monumentale, care, prin magia lui caracteristică, îți transmite sentimentul unei noi demiurgii, al forței umane constructoare, al măreției voinței de a învinge și utiliza natura. Concomitent, aș putea spune, natura industrială m-a atras prin plastica ei specifică, prin planurile mari, grandioase, pe care te simți împins să le interferezi, să le stilizezi, să le geometrizezi, să le compui într-un anume fel.

— Motivul industrial vă oferă deci sugestii de limbaj mai categorice decât peisajul liric.

— Într-adevăr, contactul cu natura industrială a Săvineștilor, Borzeștilor sau Sucevei mi-a sugerat dacă nu modalități definitive de exprimare, ceva mai esențial — germenul unui stil. Îmi place să lucrez în fața naturii. Terenul e acela care-ți descoperă problemele, îți indică mijloacele. În atelier doar le perfecționez, le dau o formă mai categorică, mai precisă.

— Deci fascinel peisajului industrial v-a deschis și gustul pentru geometrie, pe care-l citim în lucrările ultimilor ani.

— Un gust pentru o compoziție mai riguroasă, pentru o ordonare mai stringentă a elementelor, l-am avut totdeauna; tocmai de asta m-a și solicitat natura industrială. Aș putea spune chiar că tocmai această rigoare înăscută a unei linii și forme categorice, al căror corespondent l-am găsit în peisajul industrial, mă împinge să-i rup rigiditatea, să caut să-i încălzesc severitatea prin mijloace proprii artei plastice — interferarea formelor, spargerea planurilor. Sînt laturile contradictorii ale procesului de creație pe care-mi vine greu să le explicitez — zîmbește artista cu modestia ei atît de firească și plăcută.

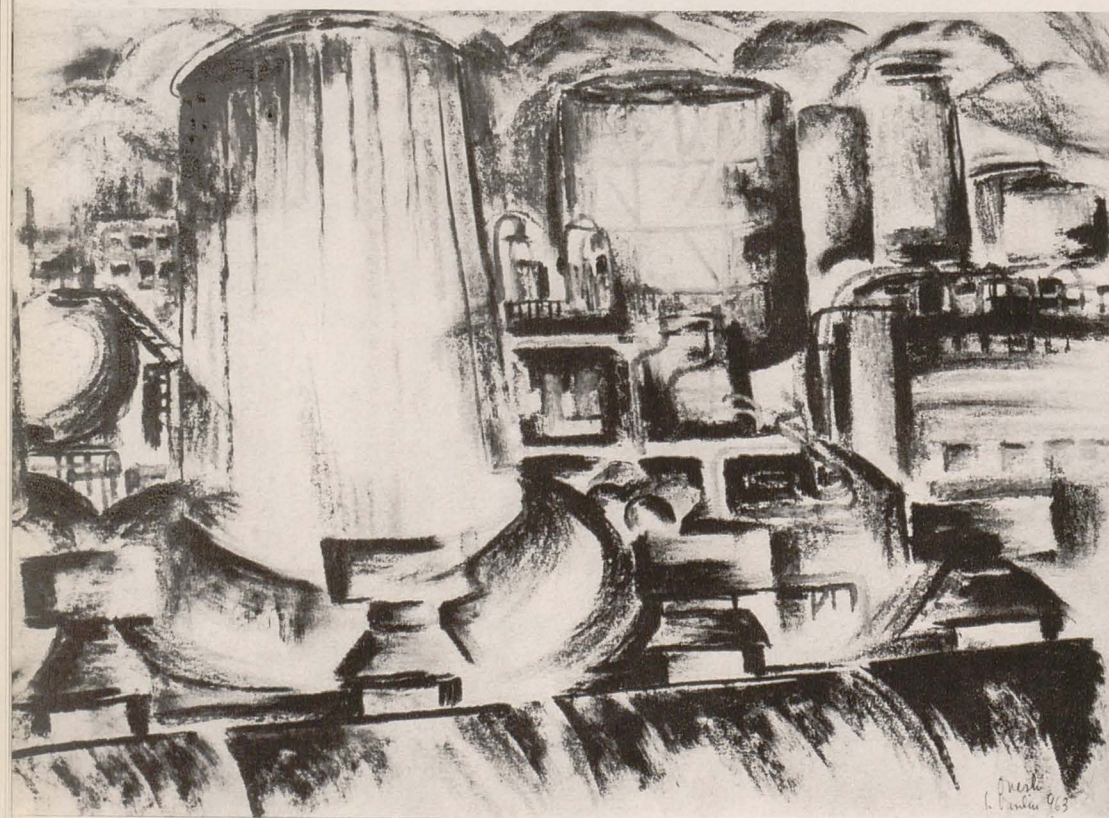
— Mulți artiști obișnuiesc să ia schițe amănunțite în fața «obiectului» și apoi, în atelier, să elimine, să generalizeze, să interpreteze.

— Pentru mine, senzația plăcută cînd lucrez un motiv industrial mi-o dă tocmai faptul că nu trebuie să mă gîndesc la stilizare și interpretare «după»; găsesc o anume legătură, un echilibru al formelor, o expresivitate a planurilor chiar la fața locului.

Natura industrială îți oferă ea singură sugestii pentru o armonie a formelor, pentru liniile de forță ale generalizării. Cînd procesul de stilizare se schițează chiar în fața obiectului și emoția pe care ți-o dă forma industrială se păstrează.

— După cît se pare, pentru dumneavoastră, generalizarea nu este un proces «post-festum».

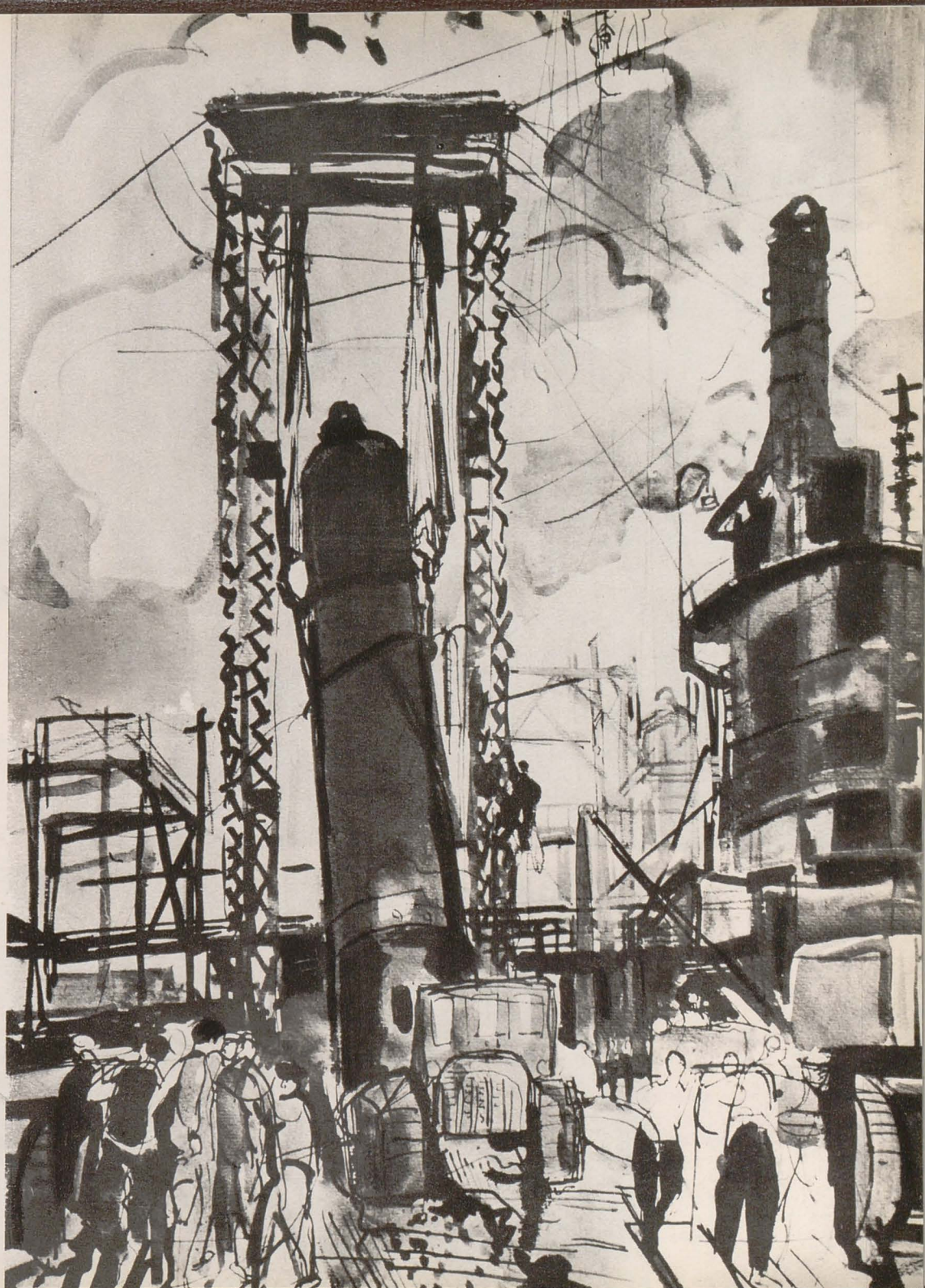
— E un proces mental, foarte interesant; este latura cea mai plină de satisfacție a actului de creație. Eu depun mai mult efort și cheltuiesc mai multă vreme cînd contemp lu un peisaj, decât atunci cînd încep să-l aștern pe hîrtie. Pînă să mă conving care sînt elementele cele mai importante, acelea cu o elocvență majoră, pînă să mă decid pe care anume le păstrez și pe care le reduc, care se compun

2

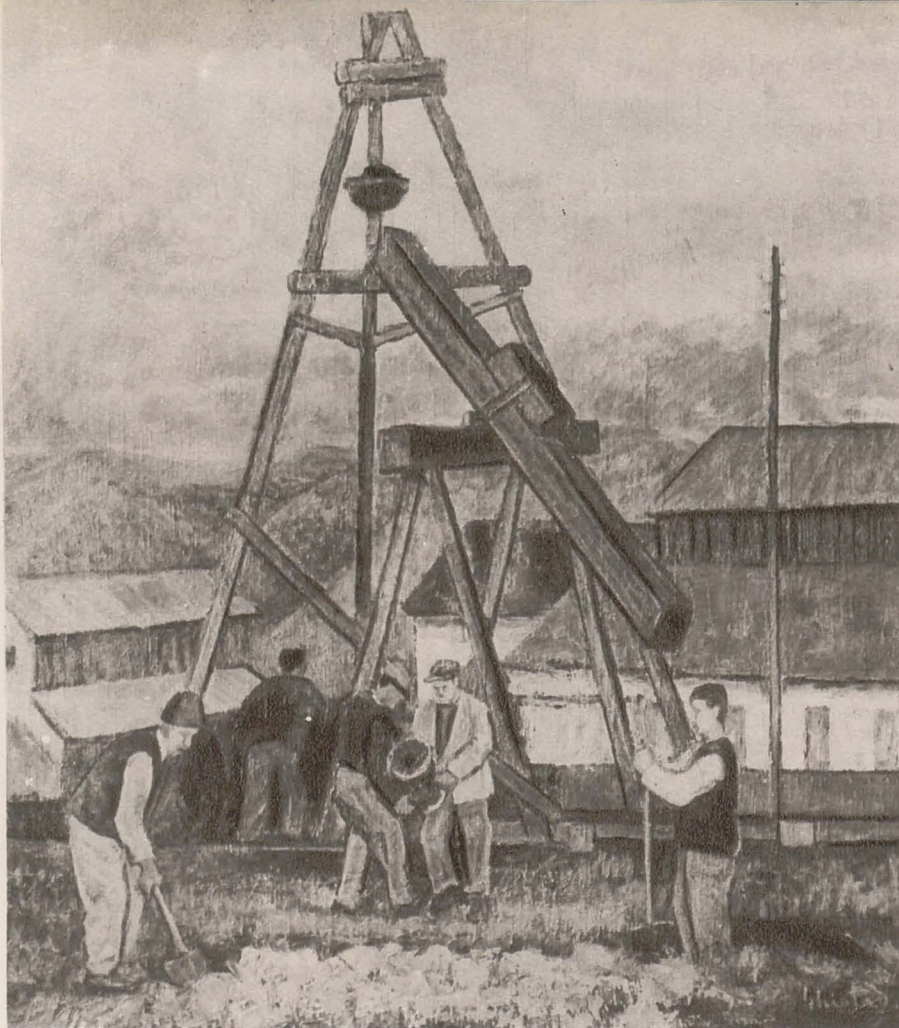
3

1. SIMONA VASILIU-CHINTILĂ: Rafinăria Onești — cărbune pastel

2. MARIANA PETRAȘCU: Sudorul Ion Birzu de la Rafinăria Brazi (schișă de portret) — tuș colorat

3. MARIANA PETRAȘCU: Montarea reactorului K 601 — Brazi — tuș colorat

1

2

mai bine, care anume amănunte subliniază specificul unei uzine, al « motivului » propriu-zis — e un proces de elaborare mai îndelung decât însăși creația propriu-zisă.

— Dintre locurile unde v-ați făcut documentarea, care v-a reținut cel mai mult?

— Peisajul Săvineștilor, cu formele lui masive, cu grandioasele sale turnuri de granulare, cu macarale uriașe. M-a interesat și combinatul de cauciuc de la Onești, deși oferea un peisaj mai filigranat, cu prea multe amănunte. Accentele la Săvinești sînt mult mai categorice. Acum mă preocupă combinatul de hîrtie de la Suceava. Curtea interioară a combinatului mi-a sugerat unghiuri de vedere interesante — ca, de pildă, schița aceasta la care lucrez — și artista îmi indică o lucrare de pe șevalet.

Era momentul ca artistul să se întoarcă la uneltele sale.

Interviuri realizate de OLGA BUȘNEAG

CĂLĂTORIE ÎN LUMEA CHIMIEI

O vizită în atelierul graficianei Ana Iliuț. Un atelier de grafician așa cum sînt atelierile tuturor graficienilor: mape, multe, imens de multe mape, de toate mărimile, înșirate de-a lungul pereților, așteptînd să fie aranjate, cît se poate de metodic și riguros sortate, conform promisiunii pe care, fără îndoială, toți artiștii o fac dimineața, pășind pragul camerei de lucru.

Într-o asemenea ambianță, discuția se învîrtește întîi în jurul planurilor de lucru, pentru ca apoi să se îndrepte pe făgașul amintirilor: fiecare schiță este un loc îndrăgit, fiecare portret un om pe care l-ai cunoscut, orice crochiu consemnează surpriza vreunei descoperiri sau cine știe ce întîmplare de pomină. Și peste toate acestea muncă, muncă neconținută, îndîrjită, fără răgaz, acea muncă care în ultimă instanță este hotărîtoare în evoluția unui artist, în înnoirile prezențelor sale.

Ne amintim și de ultima sa expoziție personală, deschisă cu vreo doi ani în urmă, unde alături de remarcabilele portrete de copii cu care ne obișnuise și de impresiile sale de călătorie, artista expunea o serie de lucrări ce reprezentau un moment nou în creația sa, atît ca temă, ca subiect, cît și ca modalitate de expresie.

În ciclul de gravuri colorate « Săvinești » optica artistei devenise mai gravă, conformă spațiilor geometrice ale halelor imense și formelor riguroase ale agregatelor, aparatelor, mașinilor.

— Cred că mulți dintre vizitatorii bucureșteni, folosind de altfel, în mod curent, în viața de fiecare zi, minunile chimiei moderne, au descins atunci pentru prima dată, fie și cu imaginația, în acest imens laborator magic.

— Nu știu, spune artista, în ce măsură obiectul expoziției a fost o noutate pentru public. Pot afirma doar că, pentru mine, descoperirea Săvineștilor a constituit nu numai o surpriză, ci și un moment destul de însemnat în munca mea de grafician.

— Cu ce prilej ați văzut pentru prima dată Săvineștii?

— Era în cadrul unei acțiuni masive de documentare organizată de U.A.P. De altfel documentarea într-un asemenea loc ca Săvineștii a fost o dorință mai veche de-a mea. Așteptările mi-au fost pe deplin răsplătite. De departe încă, pe șoseaua națională m-au întâmpinat conturul nou desenat în beton și oțel, filigranul de argint al instalațiilor.

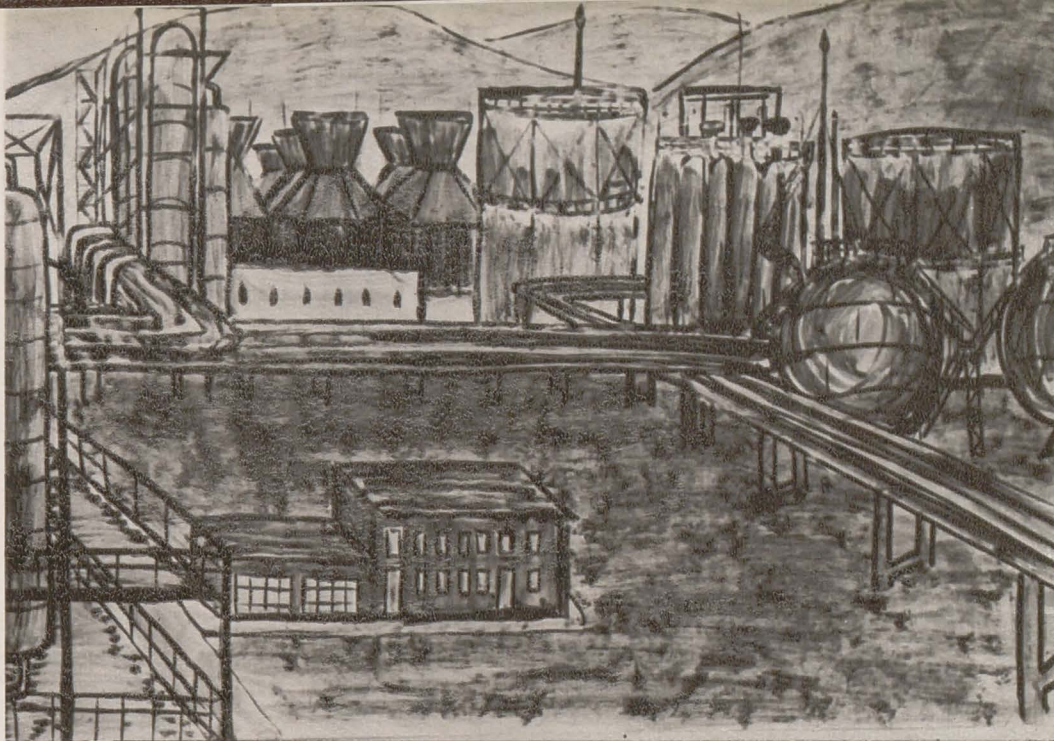
Era modern în adevăratul înțeles al cuvântului. O construcție modernă, o concepție pătrunsă de romantism, de romantismul erei cosmice, aș spune, respirînd o nemaipomenită îndrăzneală a ideii.

— Mi-a rămas din expoziție cu deosebire o senzație de intensă luminozitate, de spațiu, de aerăție...

— Într-adevăr, verdele deschis, cald, în care sînt vopsite toate interioarele, reușește să creeze această senzație. De altfel, în tot ansamblul, nici o pată distonantă, nimic întâmplător. Și dacă mai adaug că îmbrăcămintea muncitoarelor, a laborantelor era concepută ca să armonizeze cu ambianța, rezultă limpede că întreg Săvineștii constituie o lecție perfectă a ceea ce se numește estetica interioarelor industriale. Și trebuie să mărturisesc, de asemenea, că nu mi-a fost dat niciodată să văd atîția oameni frumoși adunați laolaltă ca în această împărăție a tineretului.

Îmi stabilisem locul de lucru la secția de filatură — continuă Ana Iliuț. Primul erou al gravurilor de mai tîrziu era o fată care, instalată în fața unei balanțe speciale, controla elasticitatea și rezistența firelor.

Artista se oprește un moment. « Noi, gravorii, avem avantajul retrospectiilor pe viu ». În această mapă se află păstrat tot ciclul de la Săvinești: iată laboratorul central. Arăta ca un tablou feeric. Sute de sticlucă colorate își trimiteau scînteierile pe albul pereților de faianță, iar laborantele făceau « vrăji-

3

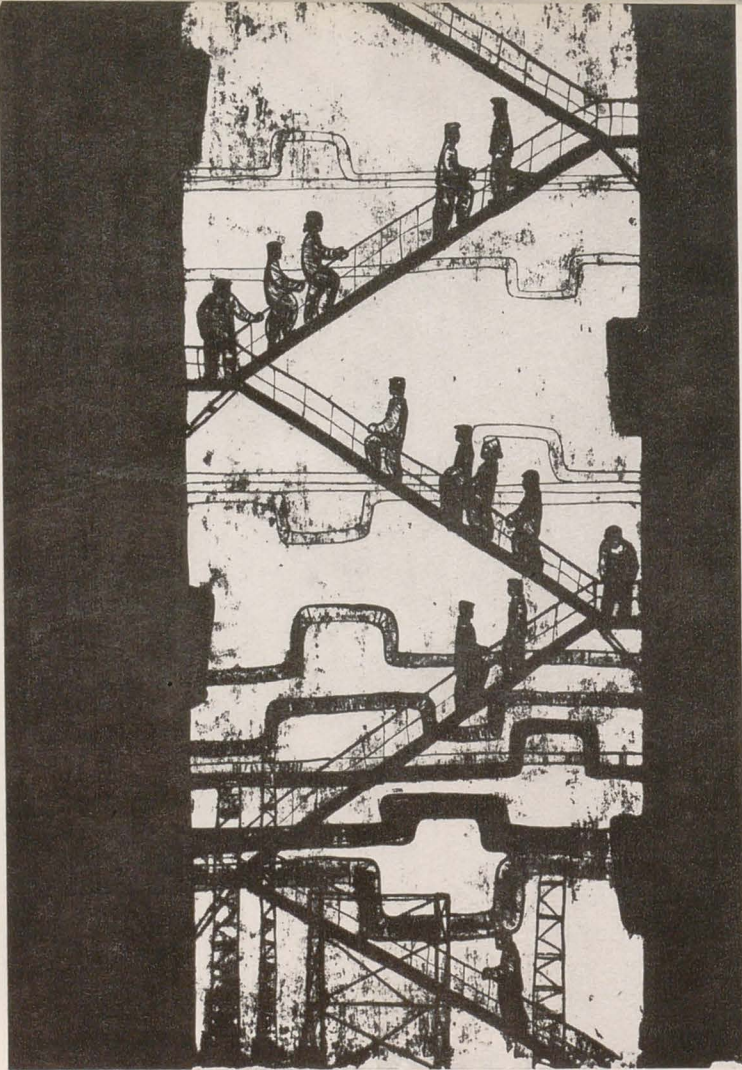
4

1. DUMITRU GHIAȚĂ: Lăcărul — ulei

2. CONSTANTIN PAULEȚ: Miting muncitoresc pe Valea Prahovei—1933 — ulei

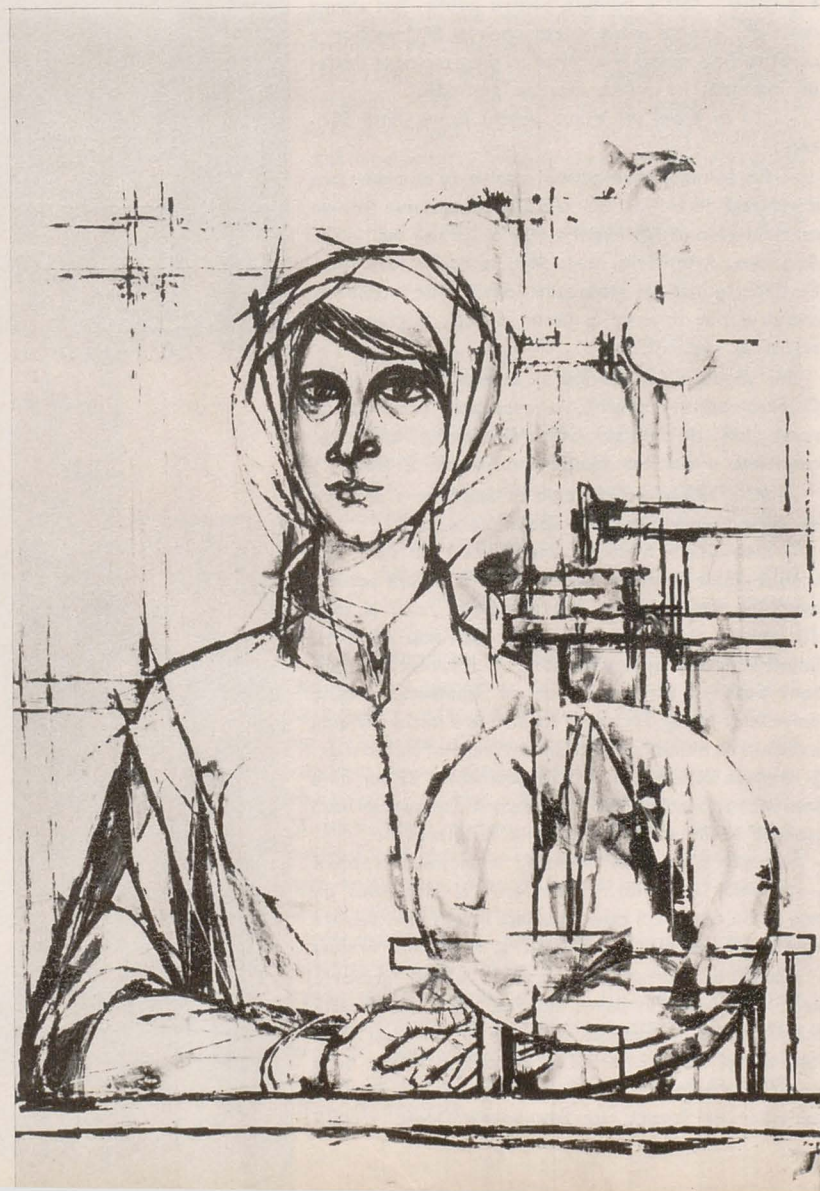
3. ECATERINA PREDESCU: Onești — ulei

4. VASILE GORDUZ: Chimistă — ghips

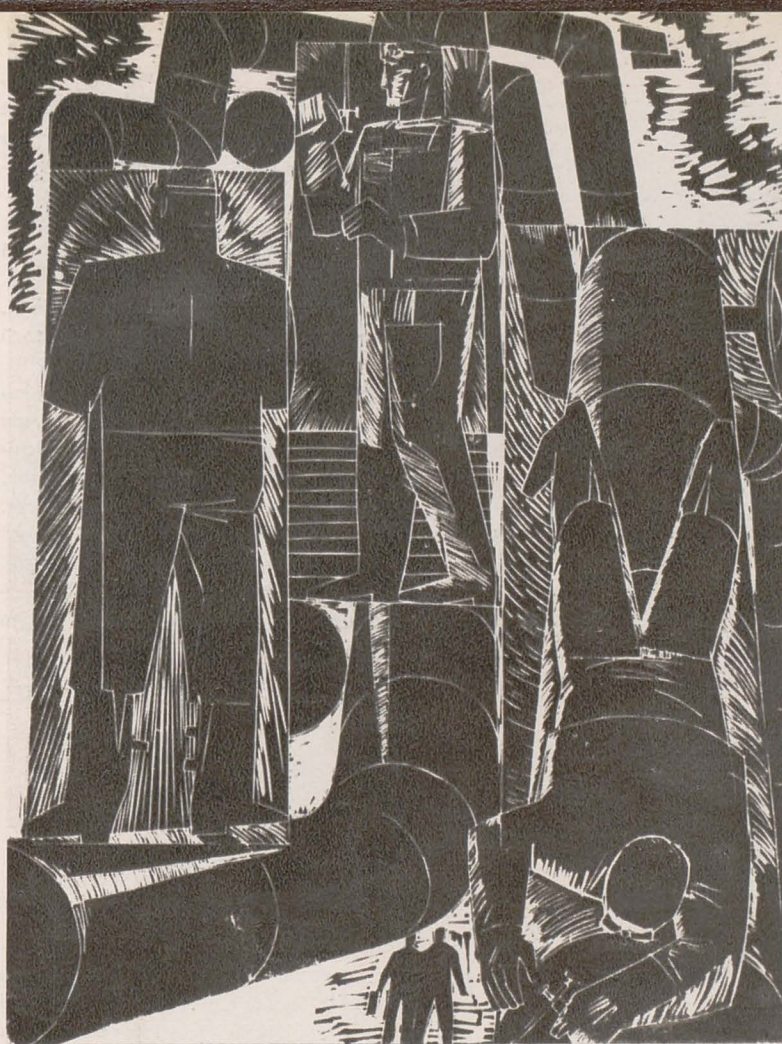
1. GHEORGHE BOȚAN : Trepte (ciclul « Onești ») — litografie

2. VINCENTIU GRIGORESCU : Laborantă — tuș

ALEXANDRU CIUCURENCU: Gheorghe Belu,
Erou al Muncii Socialiste

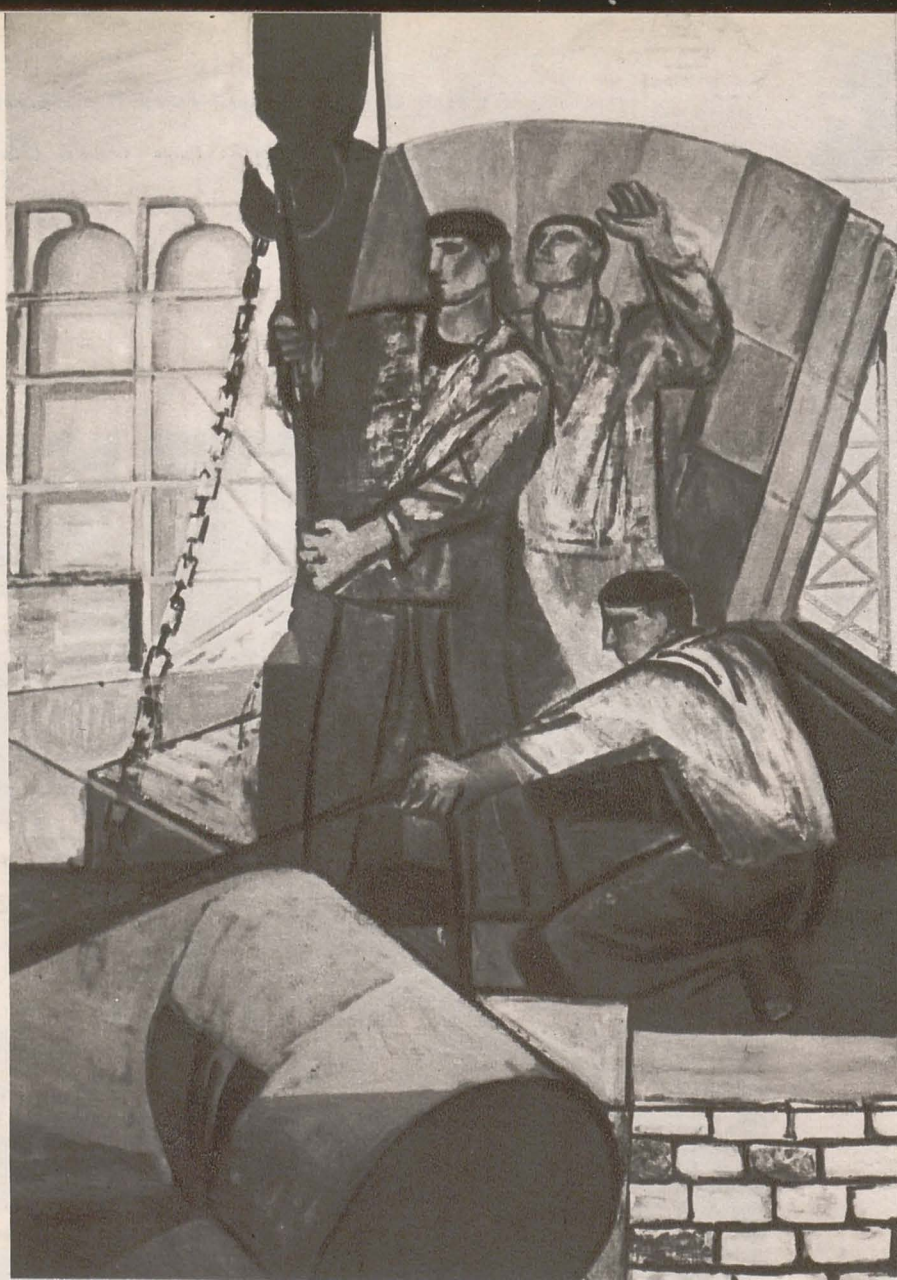
1

1. VLAD CRIVĂȚ: Sudori (ciclul « Onești ») — linogravură

2. CONSTANTIN PLĂCINTĂ: Marile estacade (ciclul « Onești ») — xilogravură

2

ERVANT NICOGOSIAN: Brigada de instalatori — Onești
— ulei

torii ». Aci sînt « gaterile », dincoace studente la practică. Iar acest imens păienjeniş de fire de relon aproape invizibile este descurcat de o singură muncitoare cu ajutorul unui buton.

Foaia următoare mă reține prin subiectul neobișnuit parcă, în cadrul ciclului: o manichiuristă, o fată căreia i se face manichiura, alte fete care așteaptă, toate în salopete. Artista precizează: tot la Săvinești. Acolo manechiura face parte din normele obligatorii de protecție a muncii.

Din nou laboratorul central. Din pricina luminii galbene, a tuburilor vibrînd tainic, colțul care se vede aici avea ceva din misterele laboratorului unui alchimist. Iar aceasta era echipa de control la laborator.

Mapa se închide. Călătoria s-a terminat. « Dar, sper să mă reîntorc », încheie Ana Iliuș. Cu siguranță mă reîntorc. Și am să găsesc acolo, ca și prima dată, o mulțime de frumuseți neașteptate. Și am să-i reîntîlnesc și pe oamenii pe care i-am cunoscut și i-am îndrăgit.

Interviu realizat de CLARETTE WACHTEL

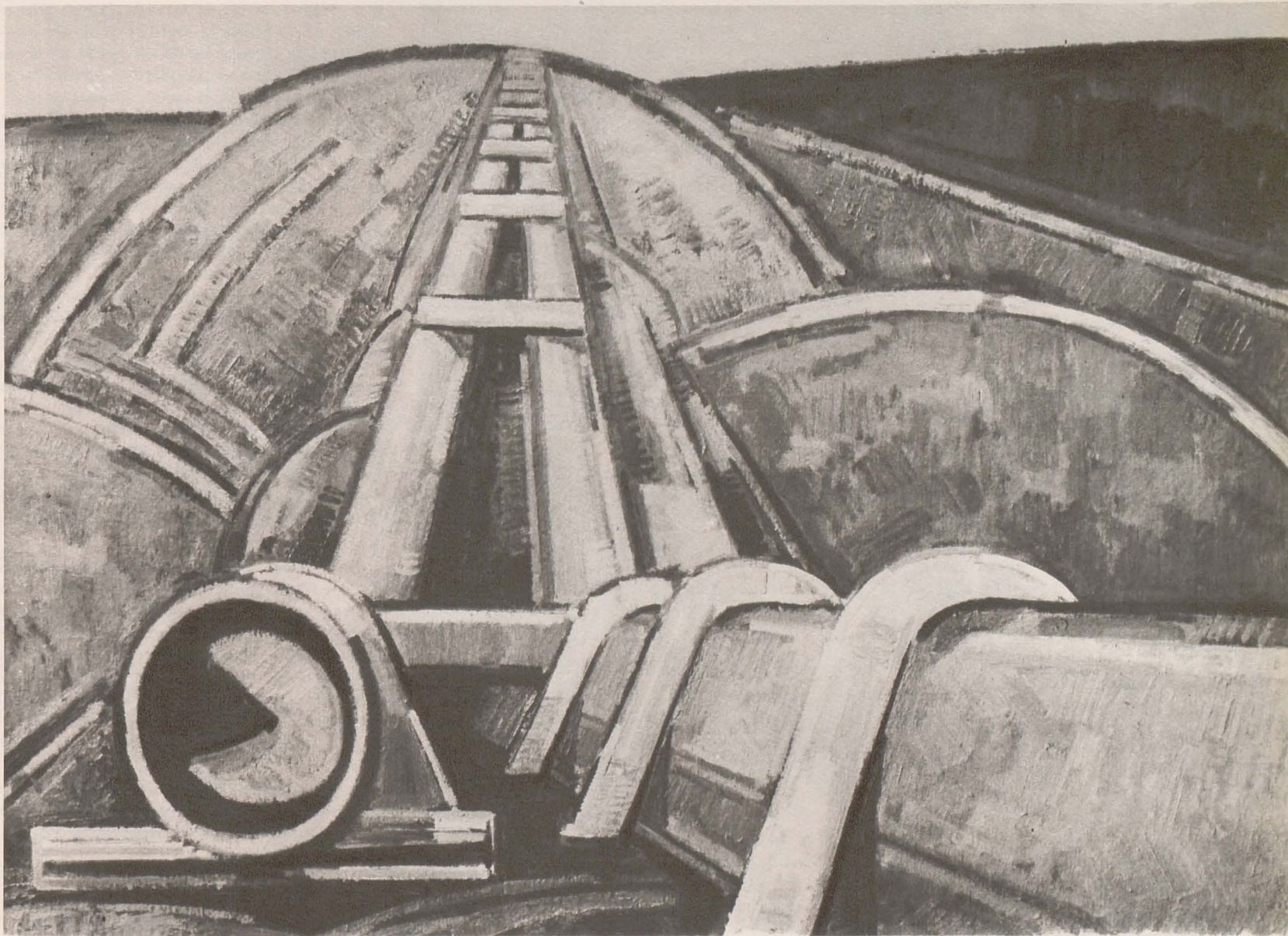
PARTITURA ONEȘTILOR

Interlocutorul nostru: Constantin Plăcintă. Grafician cunoscut — autor de afișe, de ilustrații, de coperte, de gravuri. Mai ales acestea din urmă și dintre ele, mai ales gravurile despre Onești ne-au îndemnat să înfiripăm o discuție, într-o vizită la atelier, printre schițe, printre desene și printre... tiraje. Parcurgînd drumul, retrospectiv și invers, am ajuns de la orașul petrochimiei așa cum îl închipuie gravurile, la orașul petrochimiei așa cum i s-a dezvăluit artistului după descindere la fața locului: tînăr, nou, ospitalier.

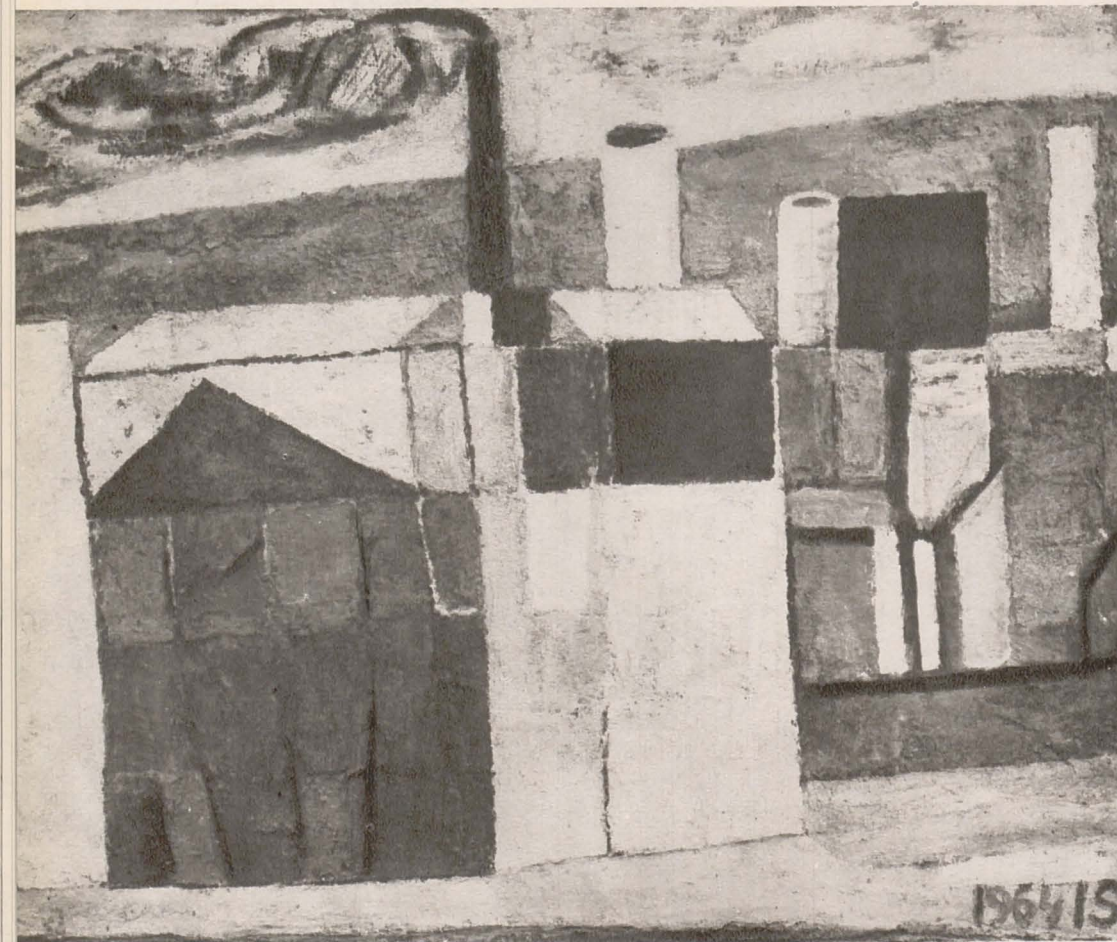
— Deci, cu condiții optime asigurate pentru o documentare bună și rodnică.

— Prima mea documentare « ca lumea », adică o documentare în adevăratul înțeles al cuvîntului.

La această precizare am tăcut, oarecum interogativ, pentru că mai știam cîte ceva despre alte itinerarii ale artistului: Babadag, Tulcea — cu lumina specială a Dobrogei care i-a atras de atîtea ori pe artiști; Pitești, Hunedoara, Galați — cu pulsul vieții industriale, izvor al atîtor întruchipări plastice pentru sensul major al peisajului nostru nou...

SPIRU CHINTILĂ: Peisaj cu conducte — ulei

ION SĂLIȘTEANU: Peisaj industrial — ulei

— De fapt — răspunde artistul tăcerii noastre întrebătoare — documentarea despre care vorbim mereu în ultimii ani, se poate efectua oriunde. « Noul » te întâmpină astăzi pretutindeni la noi, reeditat în alte și alte versiuni, totdeauna mai bogate față de ceea ce știam mai înainte. Documentarea devine un fel de lectură indispensabilă, pe care însă trebuie să știi să o faci.

— Desigur. E ca lectura unei partituri: știmatele rămân simple semne grafice pentru cel care nu le simte înțelesul sau se transformă în concerte și simfonii pentru interpretul care știe să le cînte și să dezvăluie poezia lor.

— Utilizîndu-ți termenul, pe care nu-mi displace a-l însuși, îndrăznesc să spun că Oneștii mi s-au înfățișat ca o perfect încheată partitură. Și am încercat să o cînt gravînd pe plăcile de lemn și de linoleum.

Și, acum, iată « partitura » lui Constantin Plăcintă la Onești: de-o parte, înșirîndu-se ca o salbă, combinatul de cauciuc, rafinăria, termocentrala, combinatul chimic; de altă parte, orașul nou și curat, pregătit parcă spre a fi dat drept exemplu de arhitectură modernă în plină devenire. Populația — tineret 90%. Vîrsta medie 30 de ani. De profesie muncitori, tehnicieni, ingineri — stăpîni pe meseria lor cu măiestrie

și preocupați de tot ce le poate întregi orizontul intelectual: la curent cu aparițiile editoriale tehnice și beletristice, cu comentariile din reviste, cu turneele artistice sau cu competițiile sportive. Adeseori — soț, soție, copii, cu toții la școală. Oameni pe care îi întîlnim la noi pretutindeni astăzi, cărora continuăm să le spunem totuși, mereu, oameni noi. La această trecere în revistă, artistul ține să adauge în paranteză, un amănunt: gazdele i-au pus la dispoziție, pentru răgazul de două luni petrecute la Onești, un apartament cu trei camere, într-unul din blocurile tineretului — nu mai menționăm nou, pentru că acolo toate blocurile sînt noi.

Poți să rămîi nesimțitor în fața unui asemenea peisaj? Se poate să nu te cucerească oamenii care trăiesc pe aceste meleaguri? E posibil să nu te impresioneze viața lor și tot ceea ce visează și întruchipează ei acolo? Atunci: la lucru! Adică, descifrează partitura și dă știmelor aripi!

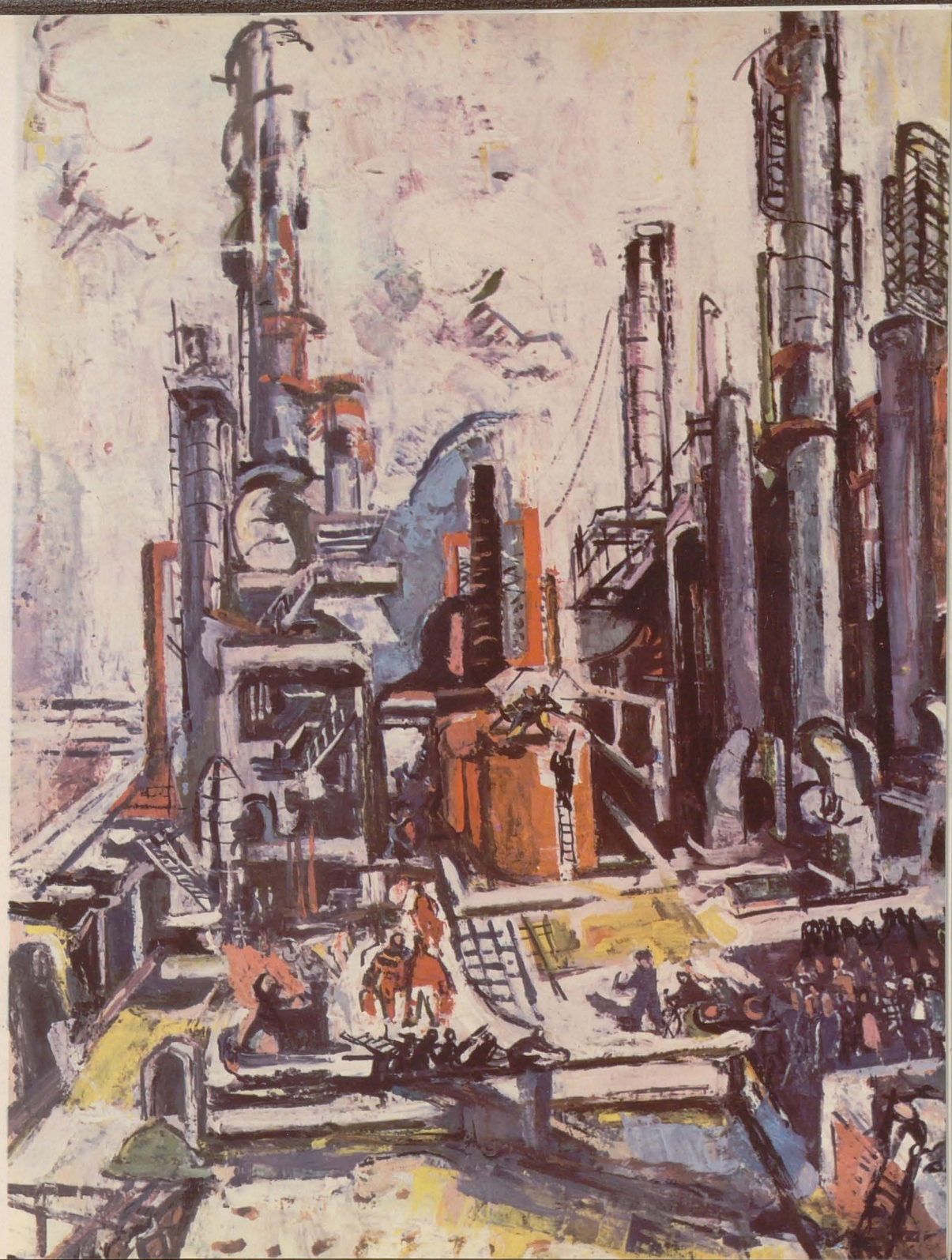
Contemporani acestei documentări au fost și alți artiști. Constantin Plăcintă se afla împreună cu soția lui, Maria Plăcintă. În grupul plasticienilor se număra Sultana Maitec, Ileana Micodin, Georgeta Năpăruș, Silvia Radu, Vasile Gorduz. Fiecare cu « partitura » sa.

Cînd stai într-un atelier din București — fie chiar și într-o după amiază de toamnă tihnită, cu umbre prelungi pe asfaltul bulevardului — și depeni sau înregistrezi amintiri, simți pe undeva o undă de plăcută nostalgie, plăcută și rîcîitoare în același timp.

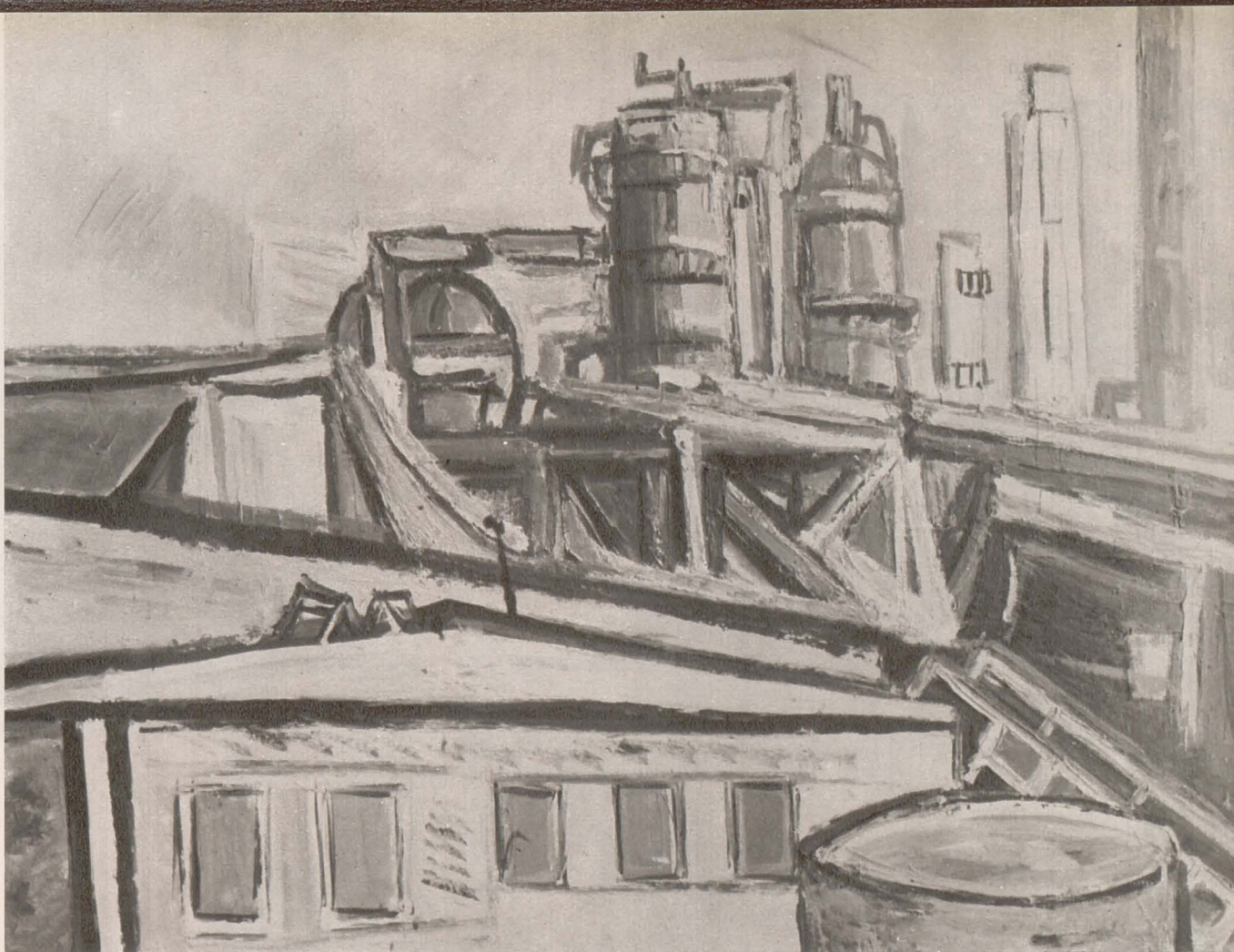
Nutream, pe semne, un gînd comun, pentru că, lăsînd la o parte desenele și gravurile, Plăcintă își mărturisește dorința de a se întoarce la Onești, unde — îi place să spună — a devenit cu adevărat gravor.

Se poate întîmpla uneori ca una din numeroasele documentări efectuate să capete o semnificație deosebită. Se pare că așa i s-a și întîmplat lui Plăcintă la Onești.

Am încercat să confruntăm mărturisirile cu ceea ce pentru noi poate constitui faptul concret, adică cu gravurile. Cele mai multe le-am cunoscut încă la trei dintre ultimele expoziții: a tineretului de anul trecut, anuala de grafică și recenta expoziție de la Casa Științei. Peisaje în care elementele de industrie — clădiri de un anume profil, instalații speciale ale petrochimiei, conducte ciclopice — impuneau ele însele unghiuri de vedere, favorizîndu-le scoaterea în evidență. Compoziții în care asemenea elemente

MARIANA PETRAȘCU: Rafinăria Brazi

capătă sens de simbol, alături de alte imagini, tot simbolice: soarele, mereu dătător de energie; copii sădind un pom; pereche de tineri ținând în mâini, ca vechii ctitori din tablourile votive ale frescelor mănăstirești, ctitoria lor, uzina. Compunerea imaginii a trebuit să fie ordonată într-un anumit fel și să se simtă plăcut, impresionant, această ordonare. Cheia a aflat-o artistul studiind la fața locului, transcriind, interpretat în gravură, ritmul întâlnit în înșiruirea salbei de construcții din orașul tinereții, orașul petrochimiei; ordonând compoziția după chipul în care e ordonată întreaga viață a Oneștilor. N-am

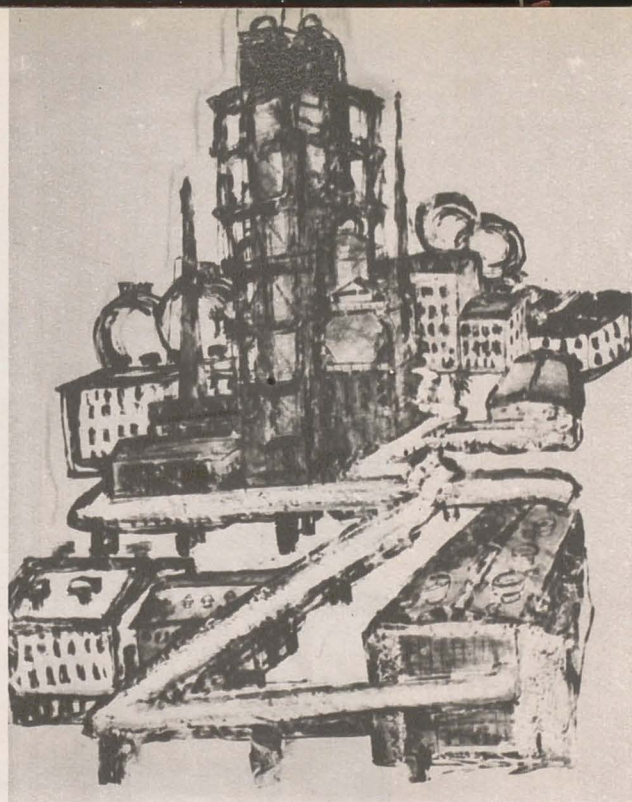
întâlnit în gravurile mai vechi ale lui Plăcintă acest mod de a închipui imaginea de ansamblu și l-am socotit nou pentru gravura sa. Am înțeles de ce, timpul petrecut la Onești, Constantin Plăcintă îl socotește documentare în adevăratul înțeles al cuvântului. De unde se vede că pentru fiecare artist o nouă lectură a vieții pe meridianele românești conține în ea sensuri noi.

Interviu realizat de HORIA HORȘIA

BRĂDUȚ COVALIU: Rafinărie — regiunea
Ploiești — ulei

1. ANA ILIUȚ: Laborantă (ciclul « Săvinești ») — linogravură colorată
2. ECATERINA PREDESCU: Combinatul de cauciuc Onești — tuș
3. EMILIA DUMITRESCU: Uscarea la fabrica de cartoane Chișcani — linogravură colorată

1

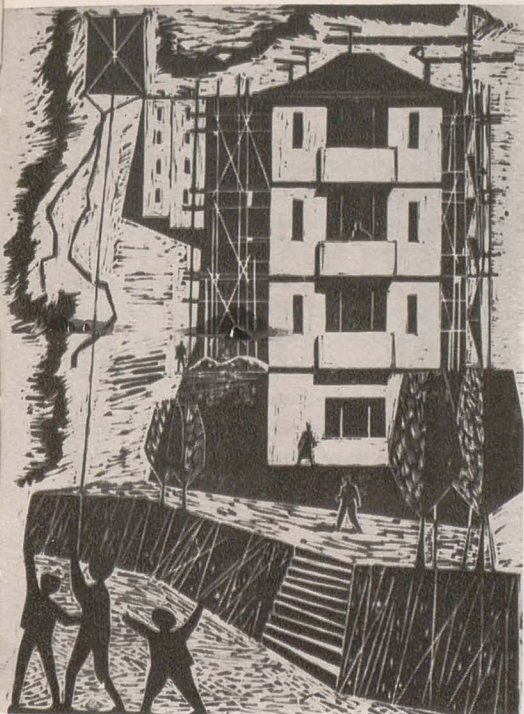

2

3

ÎNTÎLNIRE CU CHIMIA

1. VLAD CRIVĂȚ: «Zmeul zmeilor» (ciclul «Onești») — linogravură

2. CLARETTE WACHTEL: Rafinărie la Ploiești — gravură

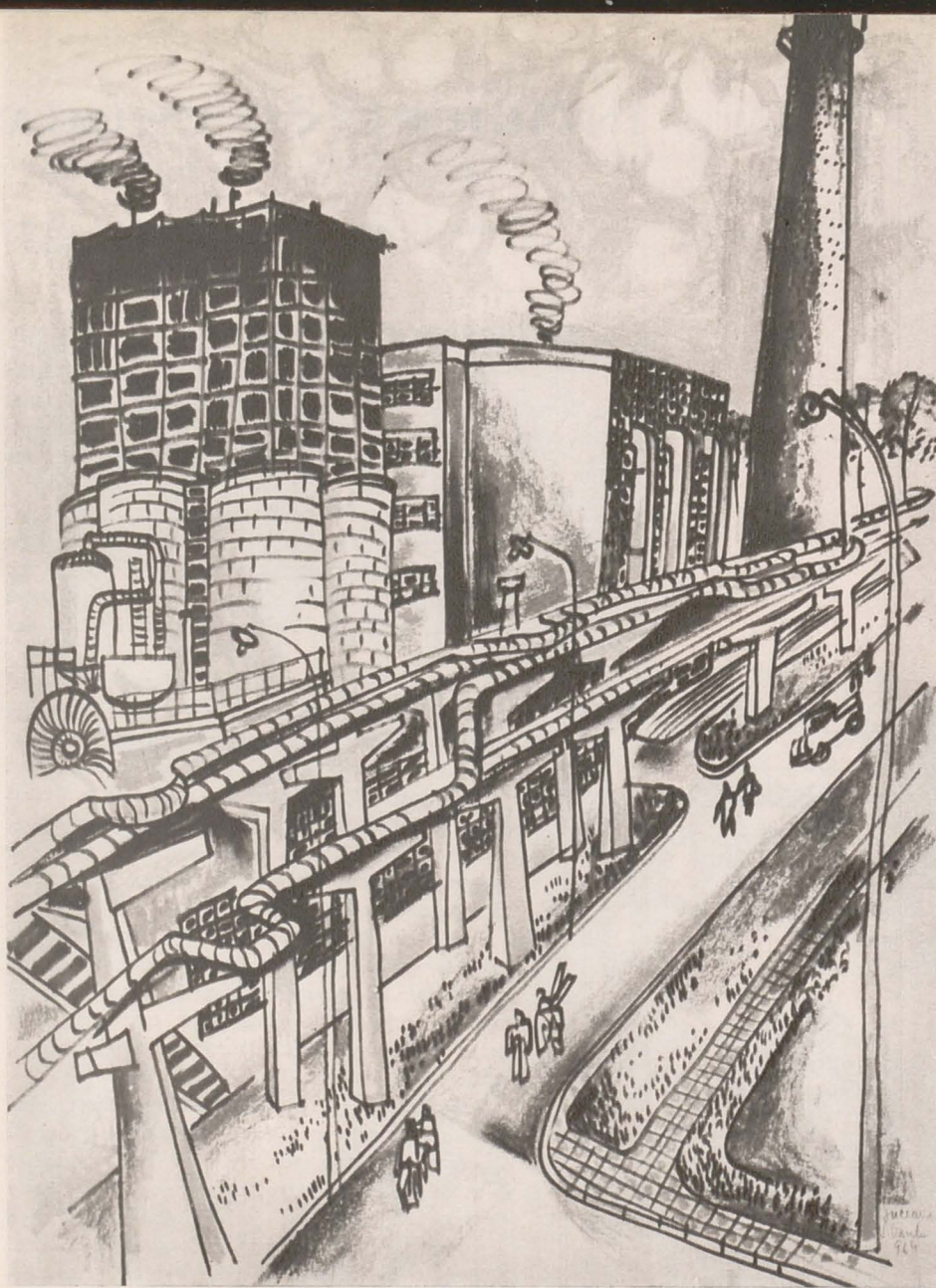
Am în față o mapă voluminoasă pe care, de altfel, o răsfoiesc deseori. Sînt strînse aici zeci de desene, rod al unei documentări de cîteva săptămîni la Onești, una din realitățile majore ale construcției socialiste din țara noastră.

Privesc aceste desene și, retrospectiv, le reconsider. Iată cîteva lucrări cu o preocupare excesivă pentru detalii, pentru caracteristicile tehnice ale peisajului. Sînt acelea din primele zile, cînd noutatea peisajului mă inhibase, obligîndu-mă la înregistrări fidele, dar neartistice.

Detaliul importă puțin; totul în lume pierde cînd este privit prea de aproape. Mi-au trebuit cîteva zile ca să-mi eliberez percepția de ceea ce era comun în peisajul oneștean, pînă am simțit că am găsit distanța cea mai potrivită, «lungimea de undă» la care acest peisaj trebuie recepționat. Abia acum elementele, multe și impresionante, luate fiecare în parte, au început să se contureze în imagini plastice și au început să capete un sens artistic.

Peisajul industrial al Oneștilor impune nu atît prin diversitate cît mai ales prin noutate. Uriaș ca întindere, dar construit pe verticală, strălucind de metal și culoare, pare un imens cosmodrom, un decor de film științifico-fantastic. În epoca noastră, asociația se impune.

Dar cheia care te ajută să descifrezi acest peisaj nemaiîntîlnit, este omul care l-a creat și îl stăpînește. Ce dimensiuni are acest om, cum se încadrează el în acest peisaj, iată întrebarea care se naște în cele din urmă. Și atunci bogăția de imagini culese începe să capete un sens mai bogat, o valoare artistică certă. Într-un asemenea cadru, omul, de la început îți pare mai mic, dar cînd te apropii de el, omul începe să domine peisajul și, mai mult decît atît, îl explică și chiar îl justifică. Odată găsit răspunsul acesta, poate începe procesul de creație artistică propriu-zis. Sensurile acestei legături profunde dintre om și peisajul care îl înconjoară, aspectele cele mai intime ale acestei legături, constituie o sursă inepuizabilă de idei pentru artist.

SIMONA VASILIU-CHINTILĂ: În curtea Combinatului chimic
Suceava — tuș și pastel

Întotdeauna am fost și am să rămân un slujitor al graficii de idei. Cred că artistul nu trebuie să se mărginească a vedea în mod plastic un om sau un peisaj, ci trebuie să spună și ce știe el despre acel om sau acel peisaj. Iată deci necesitatea de a privi realitatea și pe dinăuntru, nu numai pe dinafară, deci necesitatea cunoașterii profunde a realității.

Eroul unei bine cunoscute comedii cinematografice susține, la un moment dat, că atunci când pictează un scaun, artistul trebuie să redea « senzația de a fi scaun ». În film, opusă « creațiilor » eroului, replica capătă, bineînțeles, un sens ridicol, dar unui artist cinstit o cunoaștere atât de profundă a temei alese nu poate decât să-i servească.

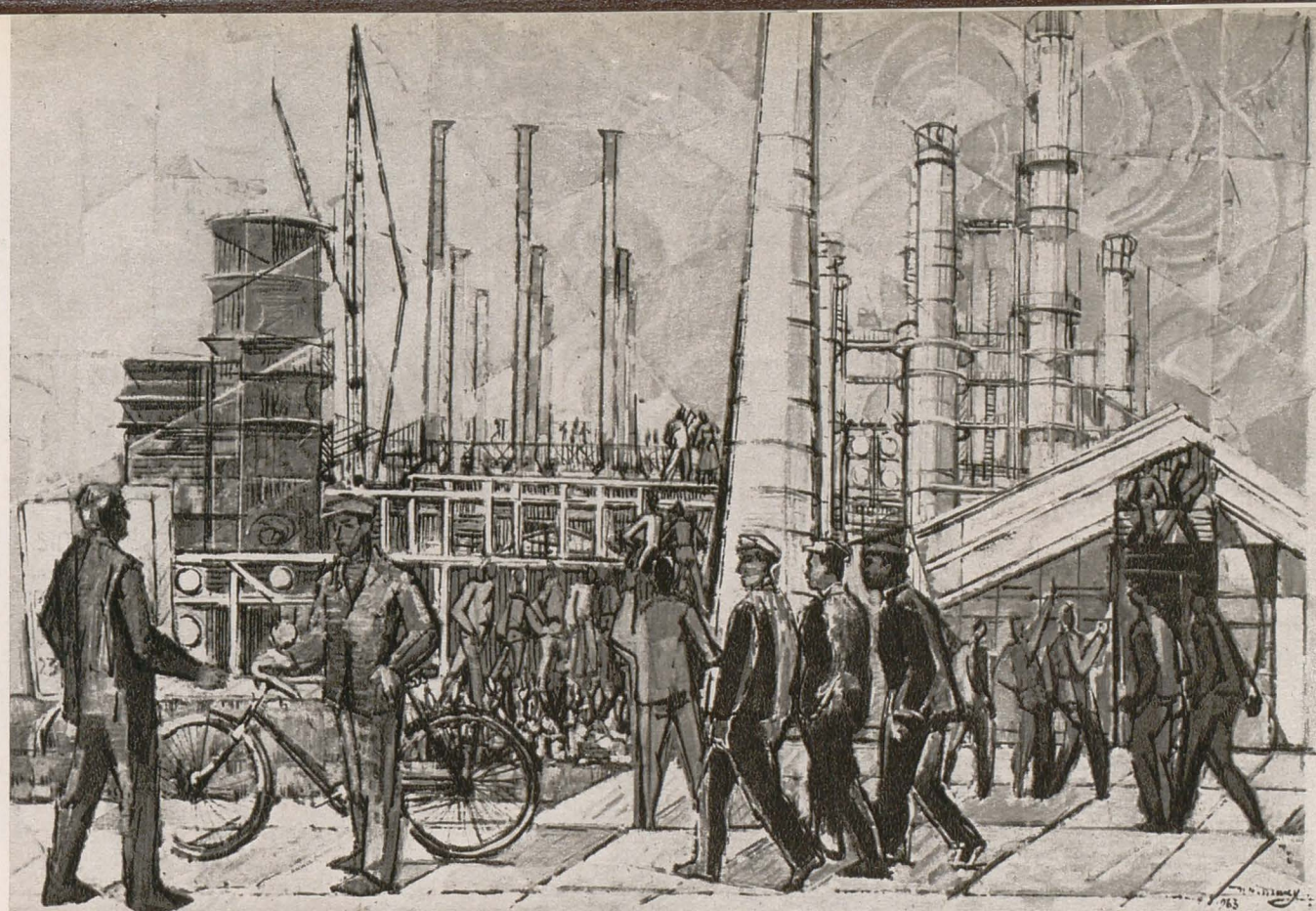
Săptămânile de documentare petrecute la Onești mi-au fost folositoare. Este drept că materialul strâns aici mi-a servit mai târziu, în atelier, când s-a definitivat într-un ciclu de gravuri, pentru că inițial m-am impresionat într-un mod special peisajul industrial al Oneștilor. În gravuri a apărut în prim plan, dominând tot restul, omul pe care l-am cunoscut acolo. Logica artistică a avut câștig de cauză.

Ca idee comună, lucrările din acest ciclu au pătrunderea intempestivă a noului în viața cotidiană și intimă a omului. De altfel, aceeași idee am abordat-o într-un alt ciclu de gravuri inspirat din realitățile mediului rural contemporan. Dar gravurile de la Bran sînt concepute cam prea anecdotice și au o notă de ostentație în redarea ideii — un fel de « quod erat demonstrandum » subscris imaginii plastice. De ce? Tocmai pentru că pe oamenii de la Bran i-am văzut, nu i-am cunoscut.

La Onești însă, am trăit printre oameni, i-am cunoscut la locul de muncă, la cantină, pe stradă, acasă la ei, i-am avut vecini, unii mi-au fost prieteni. Nu m-am dus acolo cu idei preconcepționate, nu m-am dus să caut ceva anume, dar presimțeam că impresiile vor fi multe și inedite și nu m-am înșelat deloc. Au fost foarte multe impresii noi, atîtea, încît la un moment dat descoperirea noului devenise aproape scop în sine. Totul era nou și tînăr aici: instalațiile și locuințele, pomii și oamenii. Cele două-trei căsuțe vechi, uitate printre uriașele blocuri în construcție, o capră pascănd la piciorul unei macarale, nu făceau decît să contureze și mai bine triumful noului. Dar bogăția de impresii trebuia organizată și acest lucru n-am reușit să-l fac decît după o hotărîtă selecție a materialului cules, material care consta din imagini materializate pe hîrtie precum și din gînduri născute acolo, fixate în amintire. Tocmai din aceste gînduri

CORNELIU BABA: Oșelari (detaliu)

M. H. MAXY: Rafinăria Brazi — ulei

FLORIN PÎRVULESCU, SANDA STRATILAT și EUGEN
PATRAȘ: Panou decorativ realizat în plăci de gresie
(cinematograful din Onești)

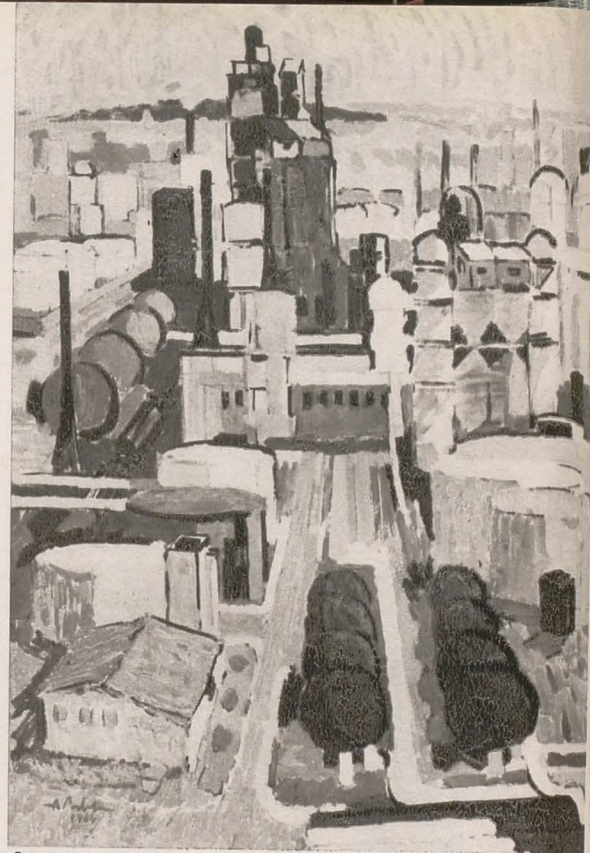
s-a născut mai târziu ciclul de gravuri în care am încercat să redau, parafrazînd pe eroul filmului meu « senzația de a fi oneștean ». Dacă am reușit acest lucru și în ce măsură, ar putea-o spune mai bine decît oricine eroii mei — oneștenii. Din păcate, ei n-au văzut aceste lucrări.

Au văzut însă o parte din schițele de șantier pe care le-am expus în fața lor, împreună cu colegii care au lucrat în aceeași perioadă la Onești. Este o experiență interesantă pe care am făcut-o acolo și care cred că merită să fie menționată. Cu bunăvoința Sfatului popular, care ne-a pus la dispoziție o mică sală la parterul unui bloc încă nefinisat, am organizat, cu cele mai simple mijloace, o mică expoziție cuprinzînd

vreo 30 de lucrări — peisaje, portrete — care s-a bucurat de un succes de public neașteptat, fiind, de altfel, prima manifestare de acest gen din tînărul oraș.

Prețioasă pentru artist este, de asemenea, contribuția unui asemenea spectator autorizat la stabilirea puterii de convingere, a puterii de emoționare pe care o emană, sau nu, lucrarea sa. Este o verificare extrem de utilă pentru fiecare din noi înainte de a trece la elaborarea unor opere definitive și cred că o asemenea confruntare ar trebui să devină o încheiere tradițională a documentărilor noastre.

VLAD CRIVĂȚ

1. ALEXANDRU CIUCURENCU: Rafinărie — ulei

2. ADRIAN PODOLEANU: Onești — ulei

3. ALBERT NAGY: Chimistul — ulei

Am poposit în Onești, într-un oraș nou ca multe alte orașe din țara noastră. Aici mi-am făcut documentarea. Sursa de inspirație am aflat-o în zîmbetul luminos al tinereții, în oamenii și realizările lor. Prima impresie: te bucură eleganța, curățenia și semeția zveltă a construcțiilor ridicate pe un loc cîndva pustiu, luminozitatea și coloritul lor. Înnoirea contemporană am întîlnit-o deopotrivă în frumusețea peisajului citadin cît și în expresia oamenilor cu chipurile pline de viață și voioșie. Dar aceasta nu este totul, pecetea tinereții este o trăsătură caracteristică tuturor orașelor noi, construite în anii regimului popular. Prin ce se deosebesc Oneștii de celelalte orașe? Iată o întrebare la care mă grăbesc să dau răspunsul: Oneștii constituie cetatea chimiei. Harnicii făuritori ai construcției socialiste au înfrățit pe aceste meleaguri tinerețea cu chimia, gîndirea cutezătoare cu știința formulelor; un laborator uriaș, sau mai bine zis, mai multe laboratoare uriașe, în adevăratul sens al cuvîntului. Eprubetele din laborator devin aci coloane metalice uriașe de 60 metri înălțime. Țevilor de cauciuc sau sticlă din laborator cu lungimea de maximum 1 metru, le corespund aci tuburi de proporții nemaîntîlnite confecționate din metal. Alambicurile se transformă în cisterne gigantice și sfere strălucitoare uriașe.

Combinatul chimic de cauciuc, rafinăria, combinatul chimic Borzești se înfățișează ca o lume fantastică, de basm, dantelăria ei de țevi și coloane ce se brodează pe albastrul cerului ca o tapiserie, plasată într-o vale pitorească, este majestuoasă, impunătoare.

Omul conduce de la pupitrul acestei lume creată prin mintea și munca sa, aproape totul este automatizat aci. Punînd creionul pe hîrtie și desenînd toate acestea mi-am dat seama că hîrtia era prea mică pentru ceea ce vedeam. Mă trezeam cu creionul la marginea hîrtiei, coala era neîncăpătoare pentru tot ce voiam să redau.

Cînd se însera, peisajul acesta fantastic era și mai interesant. Toate turlile luminate cu becuri de jos pînă sus, îți dădeau de la distanță impresia unei constelații aranjate de mîna omului.

Frumusețea tinerească a orașului, oamenii săi minunați vor constitui pentru mine subiectele unor noi lucrări de grafică.

G. H. BOȚAN

PROBLEME ALE ARTELOR DECORATIVE

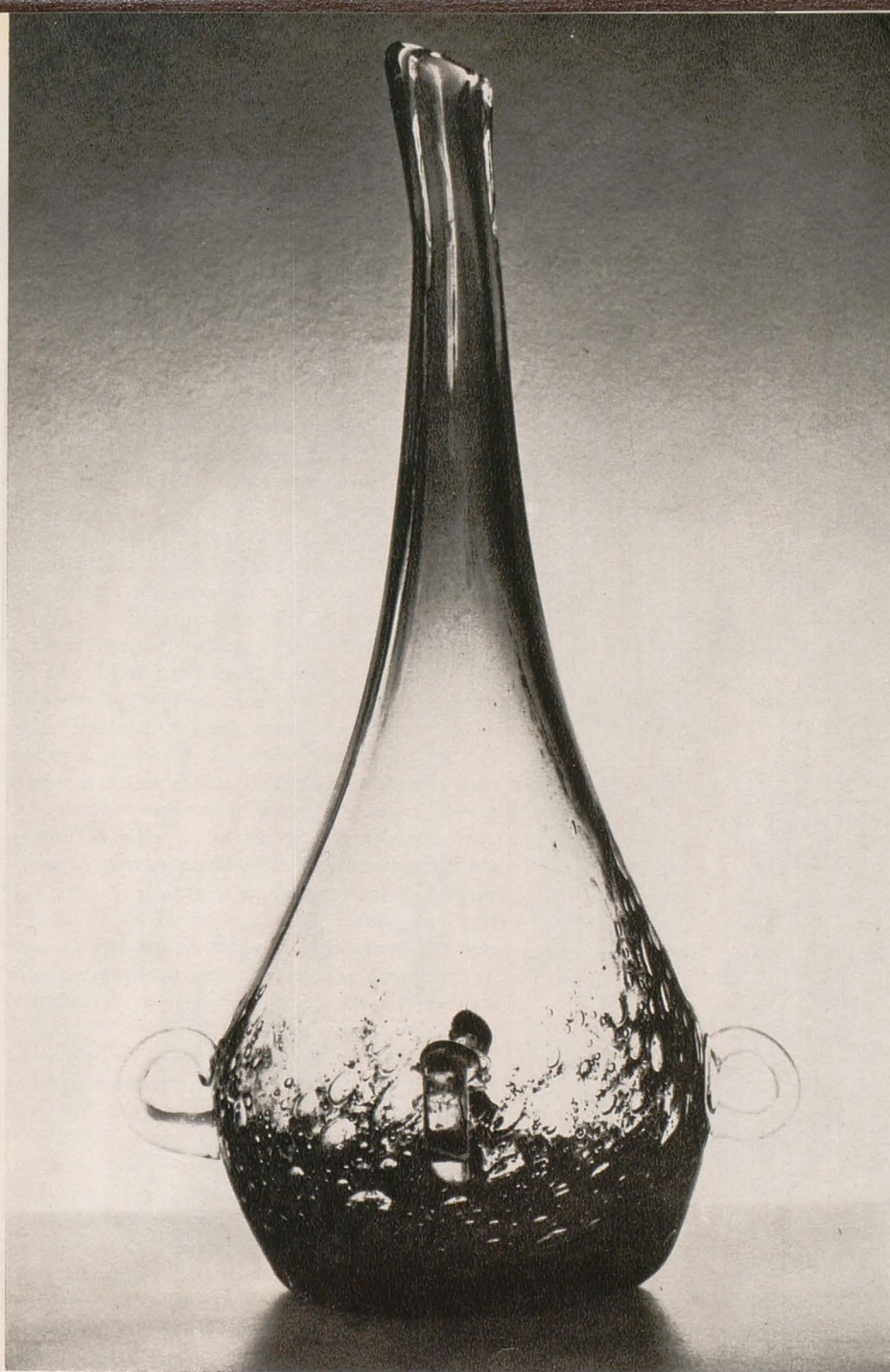
OLGA PORUMBARU

Cu excepția câtorva interesante expoziții personale sau de mic grup, care au punctat la intervale destul de mari existența modestă a artelor decorative alături de desfășurarea amplă a celorlalte manifestări ale plasticei noastre, expoziția bucureșteană a artelor decorative, deschisă la Galeriile Fondului Plastic (strada Onești 1, august-septembrie a.c.), a constituit o manifestare de amploare în acest domeniu, cu o participare masivă a artiștilor, determinată, pe de-o parte de o mobilizare semnificativă — 20 de ani de la Eliberare — și, pe de alta, de caracterul funcțional pe care artele decorative l-au căpătat în ultimii ani.

Această ramură de artă atât de importantă datorită multiplelor și variatelor ei posibilități de exprimare, artă în care imaginația artistului se poate concretiza într-o gamă infinită de materiale cu finalități tot atât de infinite, a luat un avânt deosebit. Perioada marilor construcții la noi a deschis perspective de evoluție și pentru artele decorative. Artistul decorator se află astăzi în fața unor probleme numeroase de soluționat, de la decorațiunea monumentală a spațiilor, a fațadelor, a zidurilor de exterior și interior, a decorațiilor de interior pure sau utilitare, pînă la înfrumusețarea și rafinarea formelor și culorii obiectelor de uz zilnic și a îmbrăcăminții, atât pe linia producției artistice a Fondului Plastic (prin magazinele lui de desfacere), cît și pe linia producției industriale (prin colaborarea efectivă a artiștilor cu rețeaua industrială). În bună măsură, artistului creator îi revine, de asemenea, sarcina de a educa și rafina gustul publicului, prin realizări de artă deosebite, noi, originale, ingenioase, practice, de calitate și ieftine.

Nevoia tot mai stăruitoare de înfrumusețare a dat naștere unui fenomen cunoscut epocilor de înflorire a artelor: migrarea unui număr mare de artiști din sectorul lor de specialitate în acela cu vaste resurse

Colț din Expoziția artelor decorative

ZOE BĂICOIANU: Vas — sticlă

al artelor decorative și recenta expoziție este, în acest sens, grăitoare. Sculptori, pictori, graficieni, monumentalisti au pătruns cu pasiune în acest domeniu și, alături de cunoscuți artiști decoratori, au încercat să cunoască structura și posibilitățile de prelucrare și interpretare ale diferitelor materiale, ca acelea trecute prin foc, precum ceramica, sticla, faianța, porțelanul, gresia; au căutat să înțeleagă metalul și pielea, lemnul, piatra, fibrele de diferite structuri etc., creînd o serie de lucrări valoroase. Expoziția este rezultanta unor eforturi unite, ea oglindește un moment important în evoluția artei noastre decorative și pe marginea ei se pot face reflexii, se pot trage concluzii.

Expoziția a fost profilată pe obiecte care să aibă în primul rînd o utilitate. S-a pus problema rezolvării unor piese care să înfrumusețeze interiorul locuinței moderne: mobilier, covor, decorație de zid, panou, tapiserie, lămpi, vase, plastică mică, obiecte pur decorative pentru interior sau grădină, țesături, imprimeuri, garnituri în piele, precum și servicii diferite de faianță, porțelan, ceramică, servicii de sticlă, pahare etc. — care ar putea în parte constitui prototipuri de multiplicat în serie mică sau pe scară industrială, atunci cînd pot fi înscrise condițiilor tehnice ale fabricii.

Multitudinea lucrărilor expuse, spiritul modern în care au fost concepute, calitatea și varietatea diferitelor materiale în care ele au fost transpuse, contrastul coloristic viu sau sobru și rafinat — au condiționat aspectul atît de atrăgător, și au asigurat succesul acestei expoziții.

Sectorul textile a fost unul dintre cele mai variat și bogat reprezentate. Poate că și sezonul a influențat participarea masivă în acest domeniu.

Imprimeurile au desfășurat o poetică etalare de pensulații pe cele mai variate tonuri, de la culorile vibrante pentru climatul marin, pînă la pastelul delicat, sau nuanțele surde și rafinat sobre. Se face simțit în acest domeniu temperamentul artistului. Unele imprimeuri sînt adevărate secvențe de pictură abstractă. Se constată o mai bună calitate a materialului folosit pentru imprimare și o perfecționată tehnică, condiții absolut necesare realizării unui imprimeu artistic. Însfîrșit, faptul că majoritatea imprimeurilor sînt unicate sau de scurt metraj, obligă imaginația creatorului și duce la expresii calitative superioare. Succesele obținute constituie premise pentru dezvoltarea viitoare și, în acest sens, se pune problema imprimării pe materiale mai variate

și de calitate superioară, precum și problema asigurării, pentru artiști, a unor corespunzătoare condiții tehnice de imprimare.

Țesăturile au demonstrat încercări de noutate în gen, cromatică și combinare de materiale. Dincolo de unele certe reușite, la țesăturile din diferite fibre (utilizate pentru seturi, covoare, păretare etc.) se simte nevoia unui efort susținut pentru folosirea cu mai multă imaginație a acestor țesături în scopuri practice și decorative în același timp. De pildă confecționarea unor storuri, unor ambalaje de împletituri, suporti de pahare, tăvi etc.

Aplicarea imprimeurilor pe marile metraje pentru mobilă, draperii etc., precum și pe panourile de perete dă rezultate decorative majore.

Tapiseria ocupă un loc din ce în ce mai important în arta noastră decorativă. Expoziția face o frumoasă demonstrație în această privință. Sint căutări deosebite de compoziție, de paginare, de stilizare, de armonie coloristică, de materializare.

În aceste căutări însă, artistul nu trebuie să uite că face tapiserie, că genul acesta are legile sale, că materialul cere o înțelegere anumită, o concepție de compoziție și stilizare proprie. Nu este vorba deci de a transpune în tapiserie o compoziție de pictură sau de grafică. Compoziția pentru tapiserie trebuie gândită tapiserie, într-un sentiment decorativ, nu pictural sau grafic. Și, din acest punct de vedere, avem în arta noastră antecedente valoroase, nemai-vorbind de tradiția covoarelor noastre atât de solicitate pretutindeni. Problema tapiseriei cu adaosul efortului de realizare, ca obiect de artă este deosebit de importantă, ea ar trebui să constituie o preocupare serioasă de susținere în dezvoltarea ei, de lansare și utilizare a ei pe o scară mai largă.

Covoarele din fibre sintetice — silon etc. — de un colorit viu, optimist, luminos, corespund cadrului de interior modern — și mai ales cadrului de litoral. Remarcabil păretarul lucrat cu acul — pe temă și cromatică de folclor. Menționăm, de asemenea, încercările de țesături din zdrențe, în genul preșurilor de factură populară, încercări ce pot duce la remarcabile realizări, capabile a se impune prin valoarea lor artistică, prin utilitatea lor și prin preț scăzut.

Din grupa obiectelor materializate în ceramică, faianță, porțelan, gresie, sticlă se remarcă o varietate mare de manifestări plastice ca temă, utilitate și stil.

Ceramica continuă, în linii mari, drumul ultimilor ani. Reeditări și rapeluri de folclor, ca formă și decor, cu încercări de smalțuri mai deosebite. Vasele,

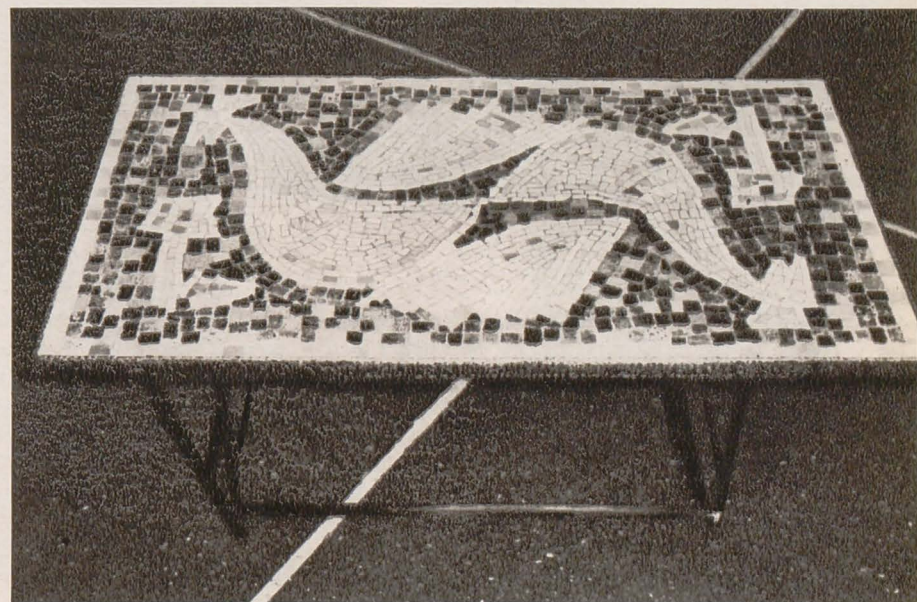
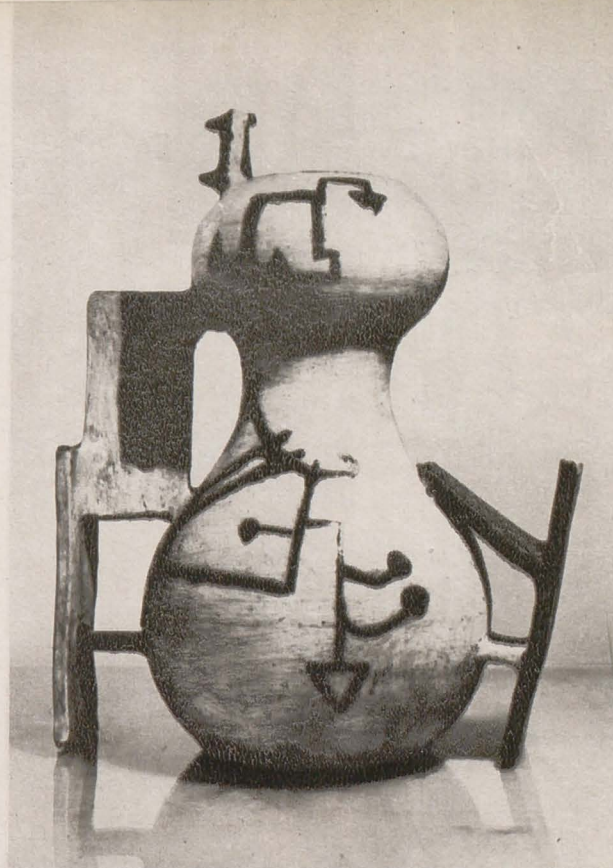

1. ZOE BĂICOIANU: Mască — sticlă și metal

2. Colț din Expoziția artelor decorative

3. CONSTANTIN BULAT: Vas — ceramică

4. SIMONA VASILIU-CHINTILĂ: Masă — mozaic

serviciile au un aport anemic la concepția contemporană a ceramicii. Domină tendința de a păstra caracterul de unicat al pieselor, dar nu la gradul valoric cel mai înalt, neglijată fiind preocuparea de a găsi un prototip viabil unei serii care ar asigura o răspîndire mai mare a obiectelor de artă. Totuși, unii artiști s-au aplecat cu mai multă atenție asupra acestei probleme. Încercarea de a lucra în fabrică și de a decora formele industriale de faianță sau porțelan, ori încercarea de a obține, prin ușoare și delicate

rețușuri aduse formei industriale, o varietate a acesteia, au constituit o reușită.

Intervenția artistului în acest sens a fost pozitiv demonstrativă: obiectele au căpătat un plus valoric, un adaos de originalitate, de rafinament și bun gust. Cu gîndire, sentiment și măiestrie profesională, o formă de serie, un smalț industrial pot căpăta valoare artistică. Un exemplu îl pot constitui și plăcile de faianță sau gresie pictate cu smalț, cu destinație de panou decorativ sau placă pentru mese.

O serie de obiecte ceramice cu destinație decorativă ca vasele mari de interior sau exterior, nu și-au găsit încă conturul original — decuparea lor în spațiu mai cere căutări.

Cît de frumos și simplu trăiesc spațial marile vase de grîu dacice ! Avem o tradiție milenară ceramică, fenomenul neolitic Cucuteni, tradiția ceramicii daco-romane, tradiția populară atît de variată și cu caractere diferențiate pe regiuni. Cu toate acestea, din păcate, în multe din obiectele expuse transpar

chemări din artele exotice, insulare sau din vechile imperii ale soarelui.

Transpunerea în tehnica ceramică este adeseori defectuoasă — și aici se pare că există o modă, un gust de revenire spre un așa-zis primitivism — ca să nu spunem nereușită. Ceea ce la vasele primitive este o expresie sinceră, reeditarea este falsă și deci lipsită de valoare.

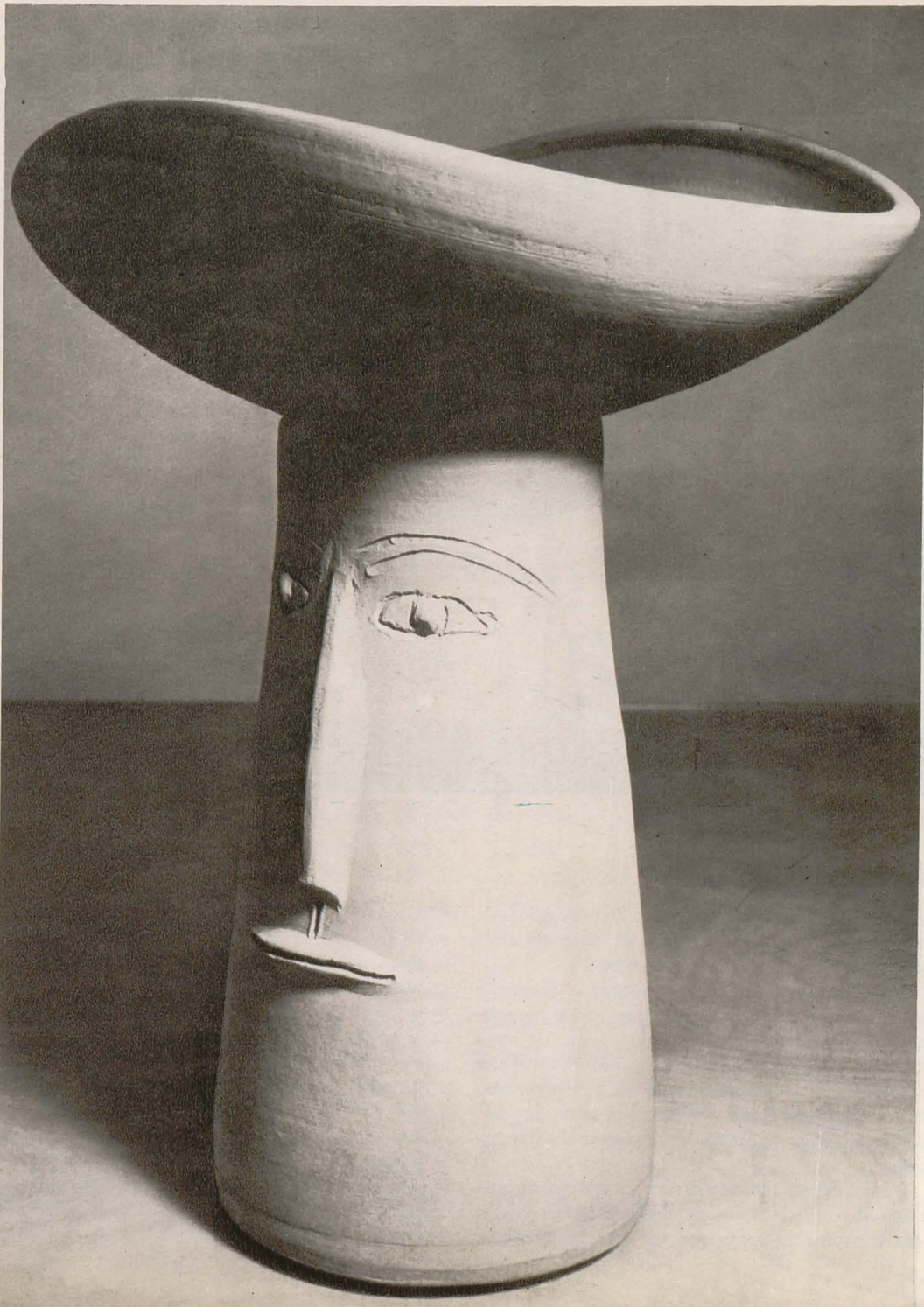
Créd că o încercare de realizare mai atentă, în ceramică — prin folosirea de pastă de calitate, prin ardere cu grijă, prin smălțuire perfectă — nu ar scădea prestigiul artistic al lucrărilor. Este în această privință uimitor exemplul vaselor de Cucuteni — de formă, fineță cromatică și rafinament neîntrecut.

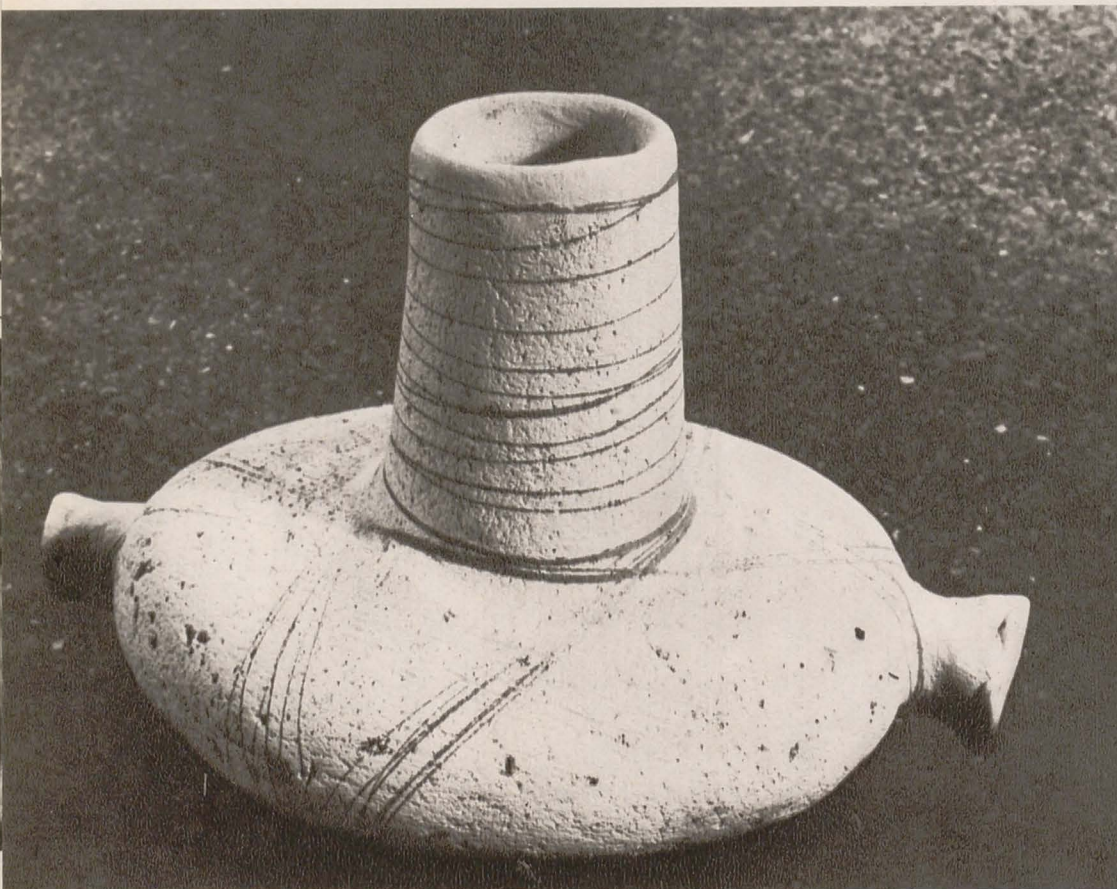
Frumoase și decorative sînt vasele (prezentate în expoziție în vitrină) din ceramică angobată și ceruite, de forme folclorice, cu adaosuri plastice originale, cu decor în creștături sau smalț brun, precum și o serie de vase în care căutarea de forme noi și transpunerea cu grijă în acest material este evidentă.

Vitrinele au prezentat și o serie de forme ceramice decorative originale, precum și cîteva realizări zoomorfe reușit stilizate.

Mesele prezentate sînt realizări decorative deosebite — artiștii și-au găsit formule personale de expresie, chiar un stil. Sînt mese simple ca linie, cu platoul din mozaic policrom, cu compoziții decorative pe motive geometrice sau abstracte — în cromatică exuberantă sau sobră — pe tonuri stinse și cu smalțuri rugoase. Mese de ceramică în mozaic cu motive smălțuite pe tasele, piesă de piesă. Mese dintr-o placă ceramică unică — pe forme diverse și pictate cu smalț. Mese cu plăci de gresie cu smalțuri prețioase etc.

Sticla, material capricios ca și smalțul, este obiectul unor preocupări variate de utilizare în forme cît mai adecvate, decorative și utilitare. Deși numărul artiștilor care lucrează cu acest material este mic, realizările sînt multiple, calitative și originale. De la paharul rafinat și posibil de tras în serie industrială, tipul de obiecte realizate în sticlă este foarte numeros — scrumiere, boluri, fructiere, farfurii, platouri, vase de diferite forme și mărimi, plastică figurativă

ION BIȚAN: Vas — ceramică

și nefigurativă, relief, măști-aplice (remarcabile cele combinate cu metal de un deosebit efect decorativ și originale), mese, panouri murale etc.

E limpede că masa sticlei și calitatea ei constituie pentru fiecare artist în parte, obiectul unei preocupări continue de originalitate și perfecționare. Iar realizările se dovedesc valoroase și cu posibilități multe de aplicare — de la micul obiect de uz casnic, pînă la decorația murală de interior și exterior. În acest domeniu, arta decorativă are un sector bine reprezentat.

De asemenea, interesant este avîntul pe care l-a luat *pictura pe sticlă*. Basmelor sau baladelor populare sînt transpuse în compoziții realizate în tehnica și

stilul cunoscutelor și atît de originalelor icoane pe sticlă. Cu toate că nu figurează în această expoziție, aș vrea să subliniez realizarea atît de reușită în această tehnică a panoului monumental de la expoziția « 20 de ani de realizări » — de la sala Dalles, exemplu de valorificare la un grad major și modern a unei vechi tradiții populare.

Metalul de asemenea este un material mult solicitat. Talere, cîni, vase, lămpi, panouri decorative, plastică diferit dimensionată etc., transpuse în aluminiu, aramă, alamă, argintate sau oxidate, sînt bogat reprezentate. Artiștii au căutat diverse moduri de expresie, tehnici și stilizări diferite, la care metalul respectiv s-a supus.

Din păcate, alături de cei care stăpînesc materialul și-l modelează după legile lui, cu ușurință și efect decorativ, unii artiști necunoscînd structura metalului nu gîndesc compoziția în caracterul lui și fac lucrări hibride. Ca și în celelalte domenii, lucrarea trebuie gîndită pornind de la material.

Se poate semna în această expoziție absența bijuteriilor, de care nu ducem lipsă în mod obișnuit în producția artistică desfăcută prin magazinele Fondului Plastic.

De asemenea, în sectorul metal se simte lipsa — în limita în care artiștii au posibilitatea de a aborda domeniul — tacîmurilor, a platourilor de masă sau chiar a unui serviciu, lipsa unor obiecte nu numai decorative în sine ci și utilitare, posibil de multiplicat în serie, la un preț accesibil marelui public.

Lucrările în *piele* sînt în general realizări în majoritate reușite. Cu toate acestea, spre regretul nostru, obiectele prezentate în această expoziție — față de posibilitățile și producția obișnuită a Fondului Plastic în materie de piele — sînt puține și lipsite de varietate și utilitate pe scară mai largă. În afara binecunoscutelor servicii de birou, din păcate mereu aceleași ca format, în afară de mape, casete, calendare, portofele, portchei și alte lucrări mărunte din aceeași familie, în sectorul piele imaginația creatorilor se arată a fi săracă.

E păcat că într-o expoziție colectivă, de tipul acesteia, contribuția nu este mai importantă, mai ales că sînt precedente create de expozițiile personale ale unora din artiștii specializați, în această materie, precum și de producția desfăcută prin magazinele Fondului Plastic. Pielea se supune unor aplicări foarte variate și aș propune o mai serioasă căutare în acest domeniu. Concepția decorativă pentru prelucrarea pielei trebuie să fie revizuită. Cu excepția cîtorva realizări valoroase și într-un acord perfect de concepție și material, sectorul piele nu se ridică la un nivel major, care să stea alături de moștenirea artei populare de mare calitate, tradiție ce trebuie preluată și interpretată la un nivel contemporan.

Îmbinarea pielei cu alte materiale, de asemenea trebuie cu grijă făcută pentru a se evita lucrările hibride. Din nou socotim util a recomanda tradiția costumelor noastre, a cojoacelor, a surtucelor, șerpărelor, pungilor, straițelor etc., precum și realizările actuale ale artei populare care, toate împreună, au un cuvînt de spus.

(urmare în pag. 485)

EVOLUȚIA MATERIALELOR ȘI TEHNICILOR ÎN PICTURĂ

PAVEL CODIȚĂ

Observarea cauzelor care păstrează ori degradează culoarea, căutarea unor tehnici pentru exprimare și pentru trăinicie în timp — atât pentru interior cât și pentru locuri expuse soarelui și intemperiilor (artistul fiind întotdeauna grijuliu de soarta muncii lui), au contribuit efectiv sau chiar au dus la inventarea unor materiale durabile și strălucitoare ca ceramica și mozaicul, care în monumente ca templul lui Isthâr din Babilon, 604—561 î.e.n., al Palatului lui Darius I din Susa, începutul sec. V î.e.n., decorate cu ceramică, al mausoleului Gallei Placidia, al basilicilor Sant Apolinare Nuovo, Sant Apolinare in Classe și Sant Vitale din Ravena în sec. VI e.n., decorate cu mozaicuri, și-au dovedit din plin calitatea de artă și trăinicia, păstrându-și starea lor de început pînă în zilele noastre. O altă tehnică practică încă din antichitate, cu bune rezultate, pictura « al fresco », e realizată la noi pe pereții exteriori ai bisericilor, mîinăstirilor Humor, Moldovița, Arborea, Voroneț, Sucevița, St. Ilie ș.a., unde printr-o știință și tehnică excepțională în fresca de perete, acești mari artiști au realizat opere care, pe lîngă o deosebită calitate de artă, expuse la un soare puternic, la variațiile aspre ale climei de la noi, la vînturi și zăpezi, s-au păstrat în bune condițiuni sute de ani și sînt o minune, un miracol pentru întreaga lume.

„În Moldova de nord ori Bucovina — scrie André Grabar, în prefața Albumului « Roumanie, Eglises peintes de Moldavie » editat de New York Graphic Society în acord cu UNESCO, 1962 — se găsesc picturi de acest gen, picturi care nu există în nici o altă țară, cel puțin nu cu aceeași amploare și nici sub aceleași aspecte.”

Ce chimie empirică au putut cunoaște acești artiști de s-au hazardat să-și expună operele unor condiții atât de vitrege pentru a se putea păstra în timp, ce secrete a avut fresca lor amestecată cu paie de grîu, în locul cîlșilor de cînepă utilizați astăzi, de se minunează specialiștii din lumea întreagă în fața trăinicieii și frumuseții acestor opere! Desigur că cunoșteau bine reacțiile culorilor în var. N-au întrebuițat, cu toată strălucirea lor, lacurile, verdele și albastrul de cupru, ori cinabrul, obținut pe cale chimică, ci o gamă restrînsă formată mai mult din pămînturi, culori dovedite pînă în zilele noastre ca fiind cele mai rezistente. De altfel, chiar cînd culorile nu au fost rezistente, dacă au fost prețioase și au cîștigat inimile artiștilor prin frumusețea tonurilor lor, au fost găsite remedii pentru păstrarea și conservarea lor în timp. Cinabrul, culoare de o mare frumusețe, a fost folosit la Pompei în pictura pe stuc. Artiștii campanzarzi, care au lucrat la Pompei și Ercolanum, au știut să protegiască de ruinare, de intemperii și decolorare, faimosul roșu întrebuițat atât de abundent la Pompei, acel cinabru numit roșu-pompeian, cunoscut la cei vechi sub numele de chinovar, prezentat în stare naturală cu nuanța roșului pompeian, în forma spaltenfullung (Anflung) la Naturhistorisches Museum din Viena cu numele de cinabarit ori zinober, a fost aplicat pe perețele de stuc direct, în stare pură. Fiind o sulfură de mercur și neavînd trăinicie, artiștii care au lucrat la Pompei și Ercolanum au acoperit pereții colorați și decorați după ce s-au uscat, așa cum relatează Vitruviu, cu « ceară punică topită la foc, amestecată cu puțin untdelemn. Încălzind apoi cu cărbuni

așezați într-un vas de fier în același timp și perețele și amestecul de ceară și untdelemn, au lăsat ca aceasta din urmă să se scurgă, prelingîndu-se și netezindu-se perfect ».

Procedeul s-a dovedit excepțional. Roșurile celebre în întreaga lume de la Villa dei Misteri, Villa Boscoreale, Villa dei Vetti, Villa di Giulia Felice etc., etc., s-au putut păstra în starea lor de atunci.

Fiind foarte scump, acest roșu nu putea fi plătit decît de cei bogați, nu era întrebuițat « altfel decît cu zgîrcenie, ca pe un medicament », scrie Vitruviu în cartea lui « Despre arhitectură » (Editura Academiei R.P.R. — 1964), însă în Pompei erau mulți oameni bogați. Numai la Villa dei Papiri de la Ercolanum au fost găsite — și se păstrează la Muzeul din Napoli — 33 de statui și busturi din bronz și apoi la Vil'a dei Misteri, în salonul în care pe un fond roșu de cinabarit a fost pictată întreaga dramă a misterelor dionisiace, probabil că era locul de reuniune al adepților acestui cult, așa că Matroana acestei mari case — una dintre cele mai mari din Pompei — cu atrium, cu peristil, cu camere pentru servitori, nu s-a zgîrcit cu folosirea roșului. De altfel, în centrul Pompeiului, pe Via Abondanza, funcționînd și o « fabrică » de culori unde acestea se spălau, se preparau și se măcinau, cine avea nevoie, putea cu ușurință să și le procure. Cu timpul, pentru a putea fi mai accesibilă această culoare, s-a ajuns la prepararea chimică, în alambic, a acestui roșu, cum scrie Cennino Cennini, care adaugă că acest secret de preparare se poate afla prin « mijlocirea călugărilor ».

Mănăstirile fiind mari centre de cultură, erau — mai ales în perioada de glorie a artei bizantine — și școli de pictură. Mulți artiști mari erau în același timp și călugări. Prin viu grai și prin scris s-au transmis și s-au păstrat tehnici și procedee din timpuri străvechi. Descoperirea smalțurilor ceramice, a sticlei, a mozaicului s-a făcut de către artiști, ei au fost primii cercetători în aceste domenii. Unele smalțuri măcinate au fost folosite ca pigmenți și în pictură. De asemenea, unele pietre ca atramentum, lapis-lazuli ș.a., se măcinau și se foloseau la rîndul lor ca coloranți. Lapis-lazuli fiind o piatră foarte scumpă, artiștii au căutat să obțină albastrul mai întii pe cale naturală din azurit, iar apoi pe cale chimică. În mormintele etrusce tîrzii, de la Tarquinia, din pricina sărăciei, culoarea de lapis-lazuli, fiind prea scumpă, dispăre, nu o mai întîlnim. Variante de azurit dintre care Schwartzlichblau și Lazurblau, în formă de stalactite cilindrice, sînt expuse la Naturhistorisches Museum din Viena cu mențiunea Moldova și Banat. Tot în țara noastră, în Moldova și Banat se găsește și piatra de malahită folosită de asemenea în pictură, pentru o nuanță de verde.

Pămînturile colorate au trecut și ele prin metamorfoze. Fiind cele mai vechi culori întrebuițate în pictură, au fost folosite mai întii în stare naturală, cum se întrebuițază încă și astăzi unele dintre ele. Printr-o întîmplare, probabil, s-a descoperit că ocrul-galben și sienna naturală arse în foc devin roșii, și cum roșul este o culoare și cu semnificații sufletești, artiștii au căutat să obțină acest roșu.

« Se calcinează în foc pînă la incandescență minereu de Sil brun; apoi se stinge cu oțet și devine de culoare purpurie », scrie Vitruviu. Procedul s-a păstrat pînă în zilele noastre.

Ca liante pentru fixarea culorilor s-au folosit materiale care fixau mai bine pigmentul ca: urină, sînge, untură ori seu, un aglutinat de rășini vegetale cu apă, ou diluat în apă și ulei, la frescă, lapte de var, iar de la Jan Van Eyck — în nord și mai înainte — uleiul.

Uleiul de în și de nucă a fost adoptat și preferat de pictori, atunci cînd a pătruns în mai mare măsură naturalismul în artă, cînd observația naturii și comparația cu natura devenise o obsesie pentru că menținea nuanța și intensitatea tonului și după uscare, în contrast cu tehnicile anterioare de tempera și frescă — exceptînd ceramica și mozaicul — unde după uscare, tot ansamblul sau unele părți se deschideau într-o oarecare măsură și deci trebuia știut dinainte cît de intense să fie culorile pentru a rămîne la uscare la intensitatea dorită; de asemenea la ulei se poate reveni, lucru imposibil la frescă.

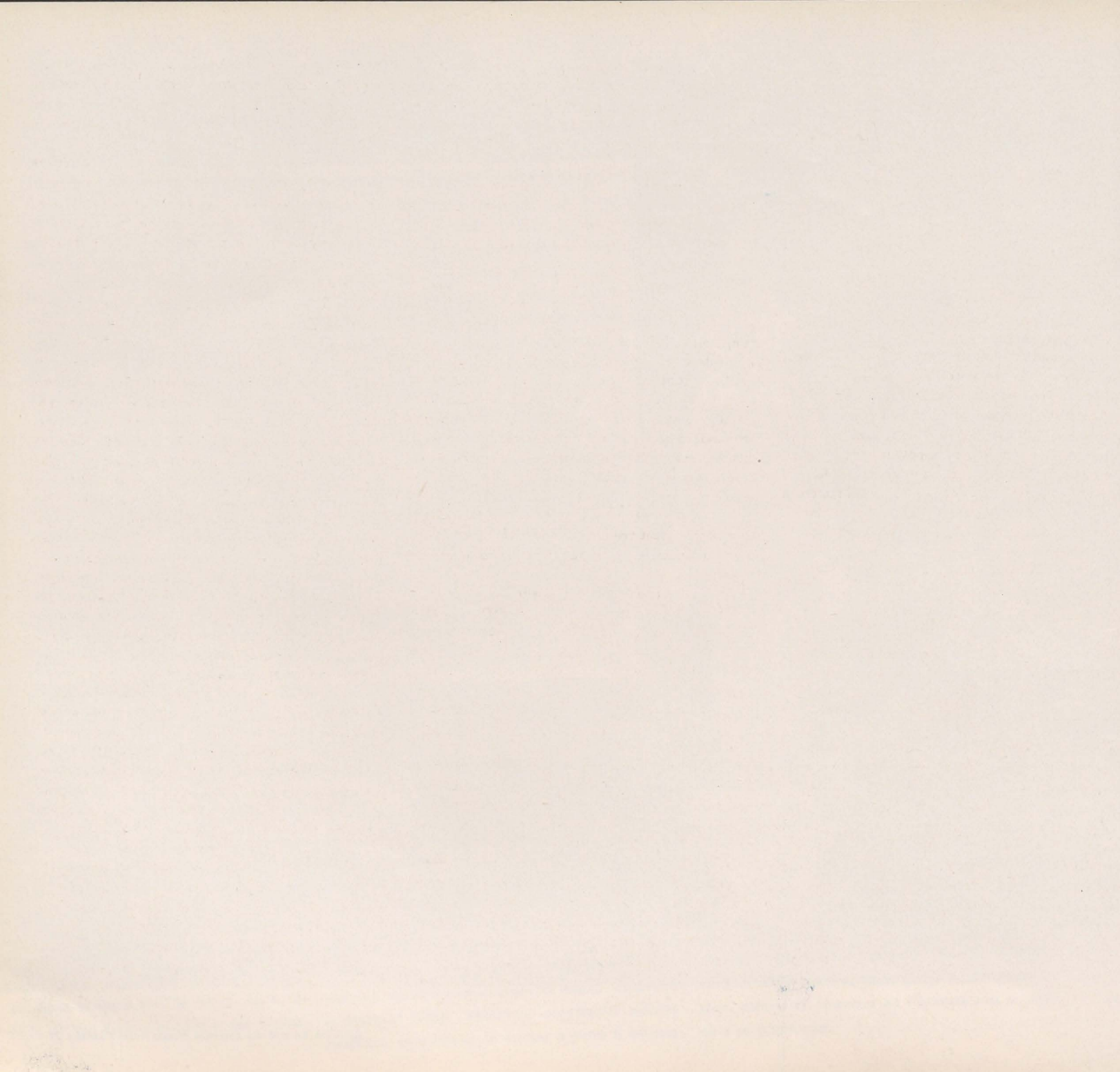
Pentru a putea lucra după natură, suportul a trebuit să fie coborît de pe perete și purtat în fața naturii, deci inventată și folosită pînza, cadrul ușor de purtat dintr-un loc într-altul. Luminozitatea și strălucirea lucrurilor din jur au cerut de la artist, pentru a putea fi redată, culori mai luminoase. Imitarea luminozității și strălucirii obiectelor a luat locul gustului rafinat al tonalităților apropiate și a ansamblurilor elaborate, care făceau corp și se condiționau cu arhitectura și obiectele din jur. Tabloul pictat trebuia să semene cu portretul sau scena din natură, să fie luminos și plăcut vederii, nu era condiționat de un ansamblu. Acest lucru a dus la alte căutări și descoperiri. Știința a început să se ocupe mai mult de fizica optică și deci de problemele culorii. Fizicieni ca Newton, Chevreul, Helmholtz, Rood și alții au fundamentat o întreagă teorie a culorilor primare și binare, a complementarelor, a armoniilor, a contrastului simultan, a amestecului optic, iar artiști ca Delacroix, Seurat și Signac, Kandinsky, Klee și alții au îmbogățit știința mînuirii culorilor, caracterizării și importanței lor. Chimistii, la rîndul lor, au venit în slujba artei cu lărgirea gamei de culori strălucitoare. Altă dată, o singură culoare vie, albastrul de lapis-lazuli, era la îndemîna pictorilor, astăzi nuanțele spectrului. La începutul sec., XIX s-a izbutit să se obțină pe cale chimică ultramarinul, culoare asemănătoare ca nuanță lazulitelui și lapisului lazuli. Mulțumită progresului chimiei moderne, vermillon-ul de mercur a putut fi înlocuit

cu roșul de cadmiu, culoare solidă și strălucitoare. Cadmiurile au înlocuit de altfel și galbenurile de chrom. Culorile derivate din plumb și din cupru, cunoscute și utilizate din cele mai vechi timpuri, ca ceruza care este preparată prin calcinarea plumbului și albastrul azuriu obținut prin calcinarea cuprului, ca și cinabrul ori vermillon-ul din mercur, care este, cum am văzut, o sulfură de mercur, cu ajutorul chimiei moderne au putut fi înlocuite. Albul de plumb în contact cu sulfurile, fie prin amestec, fie din afară, din aer, se înegrește; totuși această culoare este foarte prețuită de pictori pentru puterea ei de acoperire. Cît privește sulfurile din aer, pictorii au recurs la protecția vernis-urilor.

Rășinile naturale sînt folosite de pictori din cele mai vechi timpuri. Astăzi își găsesc întrebuițarea și rășinile sintetice, artistul modern fiind preocupat și de materie, de obținerea unei materii prețioase în sine și expresive, și în același timp de o materie ca element de opunere altei materii, de dialog nu numai între forme ci și între materialele folosite. De la întrebuițarea materiei rugoase pe anumite părți din tablou pentru a opune o varietate de texturi pînă la încărcare cu rășini, ori cu culoare cu nisip a diferitelor părți din pînză, de la folosirea pe pînză a lemnului, a pielei, a hîrtiei, a bureților sintetici ca la Schwitters, la Baj ori la unii spanioli moderni de exemplu, pînă la asocierea ori introducerea obiectelor în pictură ca la Carel Appel, cu scopul de a obține o mai mare expresie. Cu toate căutările acestea obsedante de materie și materiale, cu introducerea lacurilor duko în pictură, tot pentru a căuta opuneri de materiale, căutările de îmbogățire a materiei colorante nu conțin, pentru că o lume fără culoare ar fi o lume fără viață. O nouă materie colorantă și-a făcut apariția: uleiul metalic (olio metalico) care la început era folosit ca pulbere de argint ori de bronz și care astăzi și-a lărgit mult gama.

Căutările de înnoire și de îmbogățire vor continua desigur, atît în lumea artiștilor, cît și în lumea savanților, pentru că omenirea nu încetează nici o clipă de a se transforma.

PICTURA MURALĂ ÎNCHINATĂ ELIBERĂRII DE ZOLTÁN KOVÁCS

ION FRUNZETTI

Cînd revoluția culturală din țara noastră a făcut posibilă o preocupare statornică a artiștilor pentru arta monumentală, nesocotită în perioada anterioară, artiștii care să i se poată dedica erau puțini. Astăzi ei sînt cohorte. Nu se înregistrează în pictură numai o creștere numerică a practicienilor frescei, temperei, sgrafitului, mozaicului de toate felurile și vitraliului, în ultimele două decenii, sau în sculptură doar o predominanță a tendinței către largile sinteze ale marii arte statutare, ci este vorba de o adevărată supremație pe care o ia în arta noastră *stilul* artei monumentale. Este de remarcat o tendință generală a artiștilor către mijloacele de expresie majore pe care le oferă pictura murală și sculptura monumentală, către traducerea semnificațiilor stabile ale unor forme artistice, a căror năzuință nu mai este să exprime efemerul, individualul și accidentalul, ci esența realității, ceea ce e permanent și solid înăuntrul viziunii ei. Considerarea universului ca o continuă kermesă optică, spicuirea întîmplătoare din cîmpul vizual a unor porțiuni care, printr-o asamblare accidentală de forme și culori, produc un efect decorativ agreabil, caracterizau o estetică azi depășită. În spiritul pictorilor noștri s-a înrădăcinat dorința de a reda artei rolul ei mare, de instrument al cunoașterii lumii și al transformării ei. O epistemologie activă și o etică umanistă fundamentează creația artistică, și conștiința planurilor acestora subiacente delectării estetice devine tot mai puternică în procesul de creație. Departe de a mai fi considerată joc gratuit, arta este concepută de artiștii-cetățeni ca un mijloc optim de a sluji ideea revoluționară, ca un act angajat în procesul istoric, ca o ofrandă, pornită din dragoste, a artistului față de oameni, față de popor.

Încorporarea unui program civic manifest devine legea marii arte, care-și reia astfel rolul jucat în epocile de cultură organică din trecut, adică pe acela de educator al societății, adresîndu-se de data aceasta publicului celui mai larg, maselor populare.

Marele număr de edificii cu destinație colectivă, pe de altă parte, fie clădiri de instituții publice, fie lăcașuri de cultură și de sănătate; ori simple complexe arhitectonice de locuințe sau de turism, solicită neîncetat, într-o măsură care sporește de la an la an, talentele artiștilor. Noua concepție a spațiului urbanistic introdusă de epoca socialistă reintegrează artele plastice arhitecturii, de care epoca individualismului burghez n-a reușit să le desprindă decît temporal.

O înțeleaptă politică de construcții, alocînd din fondul destinat edificiilor un procent decorării lor cu pictură și sculptură, a dat debușee multor talente ce nu se putuseră manifesta în trecut în arta monumental-decorativă, și a stîrnit interesul majorității, dacă nu unanimității artiștilor tineri, pentru aceste genuri majore ale artelor plastice, ce le deschideau porțile.

Oricare din orașele patriei se poate azi mîndri, nu numai cu șantierele cartierelor noi ce se înalță, ci și cu operele de artă aferente construcțiilor moderne.

Dacă luăm ca exemplu un singur oraș, Clujul să zicem, mulțimea lucrărilor de pictură decorativ-monumentală inițiate acolo în doar cîțiva ani, ultimii, este impresionantă, cu atît mai mult cu cît e vorba printre ele de lucrări de valoare estetică inedită. Unele pot fi considerate printre cele mai reușite din perioada aceasta, pe tot teritoriul Republicii Populare Romîne.

Asemenea lucrări de valoare, ce se impun pe scară republicană, sînt decorațiile murale executate de Zoltán Kovács la Clubul Combinatului Clujean «Carbochim». Dacă ne ocupăm de ele este pentru că lucrările artistului transilvan, distins anul trecut cu titlul de Maestru emerit al artei din R.P.R., îmbină exigența tematică, de cea mai strictă actualitate, cu exigența artistică, realizînd o unitate între intenții și rezultate, care-i asigură un loc în istoria artei noastre contemporane. Una din picturile murale cu care Zoltán Kovács decorează foaierul sălii de spectacole a clubului muncitoresc amintit, are ca temă lupta din ilegalitate a partidului culminînd în insurecția armată de la 23 August 1944 și rezultatul ei, Eliberarea. A doua,

perspectivele de viață deschise poporului în anii puterii populare, sănătatea fizică și morală cultivate prin educație, prin sport și prin artă. Cele două picturi se completează tematic, și-și fac pandant din punct de vedere plastic.

Dacă prima se caracterizează prin predominarea fondului sumbru și printr-un dramatism susținut de mișcarea patetică a liniilor compoziționale ca și de o cromatică gravă, a doua proiectează, pe orizontul luminos al zilelor noastre, cadru propice culturii, atît celei fizice cît și celei intelectuale și sufletești, siluețele tinerești ale generației ce crește în spiritul nou.

Artistul s-a slujit, pentru a realiza aceste panouri monumental-decorative, de tehnica temperei, adică a culorilor avînd ca mediu dizolvant apa, cu un adaos minimal de clei, permițînd pictarea pe uscat, «al secco», și nu pe zidul ud (al fresco). Spre deosebire de pictura pe zidul ud, pe mortarul proaspăt sau neconținut împrospătat, care face din tehnica frescei o tehnică mult mai durabilă, rezistînd agenților corosivi chimici din atmosferă și suportînd chiar agresiuni la suprafață, pentru că stratul colorat e adînc, pictura «al secco», pe zid uscat, este din nefericire perisabilă, subțierea pojghiță de culoare depinzînd de colajul ei pe suport și fiind expusă coșcovirii la apariția celor mai inofensive — aparent — semne de umiditate ori agresiuni ale suprafeței. De aceea, reluarea și transpunerea temperei lui Zoltán Kovács într-un cadru monumental arhitectonic adecvat, vrednic de valoarea operei, și într-o tehnică mai puțin fragilă, n-ar fi deloc rău-venită.

Amintirea faptului că picturile murale ale lui Zoltán Kovács sînt executate în tehnică de tempera, «al secco», nu este nici un detaliu strecurat aici din pedanterie de muzeograf, nici doar un argument în favoarea protejării operei de distrugere. Faptul că un artist adoptă o tehnică sau alta are repercursiune și asupra stilului său. Pictura murală, fie ea în frescă sau în tempera, indică un alt tempo execuției, obligă gestul artistului să lase o altă stenogramă expresivă decît gestul pictorului în ulei. Nu numai dimensiunea figurilor, care obligă brațul pictorului să se rotească, atunci cînd le trasează contururile și masa pe perete, din umăr și din cot mai mult decît din degete și din pumn, dar și lipsa de fluiditate și de pastă a pigmentului dizolvat în apă sortește pictura murală unui alt stil, unor alte proporționări spațiale și unui alt tempo de execuție.

O doză mai mare de răbdare, o dominare mai controlată a primelor impulsuri, o posibilitate mai

ZOLTÁN KOVÁCS: Eliberarea — pictură murală (fragment)

redusă de a reveni asupra porțiunilor pictate spre a le amenda și retușa, fac din pictura murală, în aceeași măsură cu programul ei tematic, o artă de gândire. Meditația răbdurie și lucidă asupra rosturilor și putințelor fiecăruia din mijloacele expresive din alfabetul artelor figurative, ce urmează să fie ales spre a da trup ideii în imagine, devine de rigoare acolo unde așternerea spontană, la primul impuls, a pigmentului, revocabil prin reveniri, este de la bun început știută ca fiind o imposibilitate. Zoltán Kovács a lucrat un an și jumătate la cele două murale: de pe la mijlocul anului 1962, pînă la sfîrșitul anului 1963. Precedate de multiple schițe, de proiecte, globale și parțiale, ce s-au dislocat succesiv unele pe altele, pînă la transpunerea pe zid, picturile acestea murale n-au încetat să se modifice și să se desăvîrșească pe parcursul execuției. Tipul de creație, căruia îi aparține, totuși, artistul, judecînd după uleiurile lui, este cel al invenției spontane, și dacă în realizarea acestor picturi murale el renunță la spontaneitatea ce-l caracterizează și cu voltele căreia își uimește admiratorii de atîtea ori, e semn că Zoltán Kovács și-a dat seama de legitățile (diferite față de ale picturii de șevalet) pe care le impune muralul, de necesitatea de a închide într-o pictură monumentală nu aspectul feeric al clipei, ci scheletul trainic al istoriei, gîndite în mare.

Colorist prin excelență, temperamental înclinat spre simfoniile cromatice de mare și intensă sonoritate expresivă, Zoltán Kovács și-a dominat, de asemenea, cu greu, această înclinație către muzica tonurilor de fanfară și de coarde, limpezi, senine, triumfante, pentru a da prevalență desenului în primul rînd, construcției arhitectonice a figurilor, ridicate prin forța expresivă a liniei la valoare de simboluri, și abia în al doilea rînd s-a ajutat de culoare, pentru a susține, prin tonuri mai mult grave, dramatismul acțiunilor reprezentate, ori prin transparențe de game clare, exultarea, triumful vieții și al bucuriei de a trăi.

Succesiunea momentelor istorice înfățișate a dictat atît ordonanța compozițională a porțiunilor de panouri (ca de altfel și a panourilor în întregul lor), cît și dominantele tonale ale gamelor folosite. De un arabesc foarte complicat în fundalul primei « secvențe » (am zice, folosind un termen din cinematografie), imaginea ei se simplifică monumental pe măsură ce ochiul părăsește planurile ultime și este tras de vivificarea treptată a coloritului, spre cuplul de mari dimensiuni din planul întîi, o muncitoare

și un muncitor ce transportă și împart manifestele, care chemau la lupta de eliberare de sub jugul fascist. Pentru a face simultană narațiunea și a prezenta, fără nici un « staccato » compozițional, momentele succesive ale acțiunii din ilegalitate a Partidului Comunist Român, artistul s-a folosit de îngrămădirea unor detalii arhitectonice indicînd ambianțele diverse ale scenelor, în stilul teatrului medieval cu « mansiuni »: scena este continuă, și de la munca obligatorie a poporului, supravegheată de armata fascistă și de cotropitorii germani, pînă la mitingurile din fabrici, se trece pe nesimțite, de-a lungul episoadelor insurecției armate. Într-o proiecție ca de supra-impresiune cinematografică apar, îndărătul siluetelor masive ale muncitorilor ce răspîdesc cuvîntul partidului, tipografii ilegali, apoi depozitele de arme ale gărzilor patriotice, ce se pregătesc de luptă, astfel încît muncitorul avîntat, cu arma în mînă, din a doua secvență, are din nou un fundal pregătît, și pare să se avînte în chip fresc spre a ajuta la salvarea partizanului legat la stîlp, pe care un grup de tovarăși îl smulg, de la o moarte sigură, în ultimul moment, împușcînd naziștii ce stăteau gata să-l execute. În această a treia secvență și în următoarea, a patra, ambele deasupra ușii de intrare în sala de spectacol, se introduce pentru întîia oară costumul național, portul țaranului nostru, atît în figura partizanului eliberat cît și în a femeii sale, sau a maramureșanului cu opinci care ajută la transportarea unui membru rănit al gărzilor patriotice, care, încins cu benzi de mitralieră, este purtat de subsuori și de picioare, dînd moduri noi, moderne, vechii scene medievale și renascentiste, a punerii în mormînt. Fundalul afectiv al scenelor acestora intens dramatice îl dă iureșul acțiunii partizanilor, gărzilor patriotice și armatei romîne, ce se vede atacînd, făcînd prizonieri nemți, eliberînd deținuții politici din închisori, escortînd convoaiele naziștilor capturați, primind ovațiile populației eliberate. În jurul unui tanc, ultima secvență, după ce a prezentat în prim plan emoționanta revedere dintre ostașul român și familia sa din Ardealul eliberat, face să se vadă hora populației dezrobite și a eliberatorilor, în același timp în care, ca un acord final al oratoriului, s-a purces și la înălțarea unui șantier, simbol al reconstrucției ce va înlătura urmele războiului.

Pe tot parcursul secvențelor acestui panou vast, cu zeci de personaje, desfășurîndu-și acțiunile concordante, în adîncimea spațiului tridimensional sugerat, Zoltán Kovács a desenat nu numai siluetele

în mișcare, cu atitudini definitorii pentru starea de conștiință a personajelor, ci și adevărate portrete, tipologia și expresia psihologică a țaranului și muncitorului animați de suflul ideilor revoluționare constituind pentru artist o preocupare esențială.

Dozîndu-și efectele, fără o retorică a gesticulației, care să o facă a atinge convenționalul și fără ostentație naturalistă, redînd din gest atît cît e necesar ca să caracterizeze acțiunea, atitudinea și conținutul sufletească al eroului narațiunii (că și o narațiune este panoul acesta, cu mijloacele picturii istorice la care arta monumentală a tîns întotdeauna în momentele ei mari), Zoltán Kovács și-a ritmat cu inteligență suprafețele, scandîndu-le cu ajutorul spațiilor neutre, tot așa cum a recurs la focarele coloristice, marcînd centrele de interes, cu ajutorul montării culorilor vii în dominantele neutre ale fundalurilor, unde « acțiunea corală » pune în valoare și explicitează acțiunile protagoniștilor din prim plan.

Una din primele opere epice de mare amploare în noua pictură romînească străbătută de suflul eroic al zilelor din August 44, pictura aceasta a lui Zoltán Kovács își are pendantul liric în scena, care, pe peretele opus, glorificînd binefacerile păcii drepte prin care s-a instaurat era de justiție socială și de libertate, înlăuntrul căreia cresc fiii poporului, într-un nou spirit, de muncă, sănătate și cultură, în patria noastră. Dacă și această operă are mari merite, este totuși clar că intențiile ei tematice sînt mai puțin cutezătoare, mai puțin eroice și mai frecvent întîlnite, deși rareori la același nivel de realizare estetică.

Cele două panouri de la « Carbochim »-Cluj, datorate lui Zoltán Kovács, sînt opere tipice ale realismului socialist, care are în țara noastră slujitori de mare talent și de o mare diversitate de stiluri personale. Stilul lui Zoltán Kovács este unghiular, viril, energic, de o grafie decisă, redînd, după o analitică descompunere spectaculoasă a formelor, amploarea organicității fiecăreia dintre ele, printr-o sinteză operată rațional asupra unor date senzoriale ce rămîn puternic sevizabile.

Poemul eliberării trăiește, prin aceste opere, în limbajul plastic al muralului, cu intensitatea cu care trăiește în muzica lui Gheorghe Dumitrescu: autorul oratoriului « Zorile de aur » și Zoltán Kovács au comună dragostea de simplitate, inspirația populară la diapazonul artei moderne și forța epică.

VALOAREA PICTURII PE STICLĂ ÎN CREAȚIA POPULARĂ

CORNEL IRIMIE

1

Un gen al artei plastice populare ce reține tot mai des interesul, atât în țară la noi cât și în străinătate, este cel al picturii pe dosul sticlei. Acest interes este manifestat multiplu: din partea muzeelor și colecționarilor al căror număr crește, din partea cercetătorilor și criticilor de artă, dar chiar și din partea unor artiști plastici care încearcă să folosească această tehnică în creația lor.

Faptul că orice lucrare de sinteză istorică sau chiar orice album care prezintă în general arta populară românească nu poate ignora acest gen, constituie mai mult decât un argument formal. La aceasta se adaugă constatarea că lucrările similare din străinătate, îndeosebi atunci când tratează problema picturii pe sticlă comparativ, nu pot să facă abstracție de creația populară românească în acest domeniu, subliniind specificul său. Am putea cita, aci, numeroase lucrări de acest fel. Concludent ni se pare, de pildă, faptul că în atlasul de etnografie și artă populară publicat de cercetătorii austrieci în ultimul timp, la capitolul despre pictura pe sticlă se tratează problema aceasta în raport cu dezvoltarea genului în Europa. Merită de asemenea să arătăm că într-o lucrare specială despre pictura pe sticlă apărută în 1963 la Linz în Austria, cel mai autorizat cunoscător al genului pentru această țară (Friedrich Knaipp, *Hinterglasbilder aus Bauern- und Bergmannsstuben*, Linz, 1963) vorbește și despre pictura pe sticlă la români, reproducând în culori o lucrare. De altfel, din punct de vedere al istoriei artei, această lucrare nu este numai cea dintâi care încearcă să explice nașterea și dezvoltarea genului prin condițiile social-istorice, dar mai ales ea își propune să demonstreze în ce fel în pictura pe sticlă se pot descifra diferitele stiluri de artă (rococo, clasicism, empire, biedermaier etc.).

Este firesc, de aceea, ca și atenția cercetătorilor români să se îndrepte în această direcție, pe de o parte pentru studiul genului în cadrul istoriei artei plastice populare, iar pe de altă parte în cadrul acțiunilor de conservare și valorificare a acestor lucrări ce pot fi considerate drept documente istorice, dar care sînt în primul rînd opere de artă. Așa se explică faptul că în planul de cercetare al Academiei R.P.R. figurează tema respectivă, apoi faptul că — răspunzînd și unor cereri din afara granițelor — Consiliul artelor plastice din Comitetul de Stat pentru Cultură și Artă a pregătit o expoziție specială despre « Pictura pe sticlă și xilogravura în arta populară romînească », iar Editura «Meridiane» a pus în lucru un album cu numeroase policromii.

Dacă despre pictura pe sticlă s-a mai scris și în trecut, în articole, note și comunicări, relevîndu-se mai mult «curiozitățile» genului, meritul de a fi reținut atenția revine mai cu seamă cîtorva colecționari, de obicei oameni cu interes și gust pentru cultura și arta populară. Abia în ultimii ani, după eliberare, muzeele au procedat la studierea, colecționarea și conservarea sistematică a icoanelor pe sticlă. Aceasta, datorită faptului că s-a înțeles că pictura pe sticlă s-a dezvoltat la romîni într-un mod propriu, în strînsă legătură stilistică cu alte genuri ale artei populare, caracteristica sa principală constituind-o decorativismul bazat în primul rînd pe culoare. De altfel, de la început, trebuie să constatăm că icoanele pe sticlă, lucrate de meșteri țărani, erau, în trecut, cel puțin în aceeași măsură, iar cu timpul tot mai mult, piese de podoabă pentru interiorul vechilor case.

Deși pictura populară pe sticlă vine la noi în țară, ca meșteșug, din Apus, fiind atestată la sfîrșitul secolului al XVII-lea, ea se dezvoltă într-un mod propriu, fiind practică îndeeșebii în Transilvania și în Bucovina, numai de către romîni, datorită condițiilor social-istorice în care a trăit poporul român în această parte a țării, unde pictura pe lemn nu a avut posibilități de a se dezvolta în aceeași măsură ca în celelalte provincii istorice. Cu toate acestea, legăturile permanente cu celelalte provincii se reflectă prin numeroasele elemente tematice de factură oriental-bizantină, cît și prin colportajul ce se face cu icoane, la fel ca și cu cărți, peste Carpați.

Valoarea picturii pe sticlă, practică de romîni din secolul al XVII-lea pînă în prima parte a secolului XX, rezidă în calitățile sale estetice (desen în general puternic stilizat, colorit viu, decorativ) și în faptul

1. Însmormîntarea lui Isus — pictură pe sticlă (Făgăraș)

2. Madona cu pruncul — pictură pe sticlă (Nicula — Cluj)

3. Sf. Ilie — pictură pe sticlă (Făgăraș)

3

Sf. Gheorghe și Teodor Tiron — pictură pe sticlă (Laz —
Valea Sebeșului)

că meșterii au introdus uneori elemente laice și de legendă (țărani arînd, femei torcînd, ciobani cu oile îmbrăcați romînește, elemente de arhitectură populară etc.), tratînd adeseori necanonic temele religioase, ceea ce conferă acestor opere și un caracter documentar folcloric.

Temelile preferate de iconografia pe sticlă la romîni reflectă, deci, condițiile locale și istorice, modul de viață și mentalitatea sub influența cărora au lucrat pictorii țărani.

Pe lîngă elementele canonice de origine orientală sau apuseană, întîlnim elemente provenite din legende apocrife, din cărți de literatură populară și folclor.

Între cele mai frecvente teme se numără cele care reprezintă pe sfinții anotimpurilor, cărora li se atribuie puterea de a proteja munca și roadele plugarului (Maria, Gheorghe, Dumitru și Nicolae) sau de simbol al fecundității (Nașterea lui Isus etc.).

Contribuția personală a meșterilor se resimte mai ales prin elementele locale care dau o dimensiune umană și emoționantă acestor lucrări. Astfel, Sf. Ilie aruncă lui Eliseu un cojoc asemănător cu cel purtat de ciobanii din Carpați; Adam, îmbrăcat romînește, are un plug tras de doi boi mari albi ș.a.m.d.

Chiar cînd folosesc tipare și motive din ilustrații și tipărituri străine, zugravii le tratează cu totul personal.

În toate stilizările artistului popular, obișnuit să-și împodobească casa, îmbrăcăminte și uneltele, regăsim natura și omul, reprezentate uneori cu o stîngăcie plină de farmec, alteori cu o surprinzătoare stăpînire a meșteșugului.

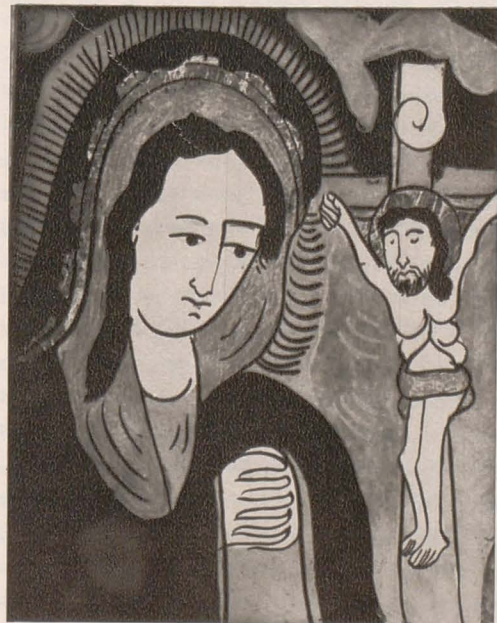
În ceea ce privește tehnica în general, elementul principal îl constituie faptul că sticla servind ca suport joacă totodată și rolul de vernis, fapt din care provin unele calități ale genului: transparența, luminozitatea și prospețimea culorilor așezate direct pe dosul sticlei. Dificultățile tehnice provin din fragilitatea sticlei ce era lucrată de mîină în glăjării, cît și din aceea că zugravul trebuia să aibă în vedere faptul că întreaga compoziție apare invers, ceea ce face imposibile revenirile și retușurile. Culorile se preparau de către zugravi, folosindu-se de preferință negru și alb pentru contururi, iar roșul, albastrul, verdele și altele, pentru figuri și fundal.

În general, icoanele se zugrăveau după modele (izvoade), lucrîndu-se în serie, în familie: unii trasau contururile, unii făceau umplutura, iar alții pregăteau ramele din lemn de brad colorate și ele adeseori în acord armonios cu restul picturii. Modelele erau

1

2

1. Isus cu vița de vie — pictură pe sticlă (Scheii Brașovului)
2. Maria îndurerată — pictură pe sticlă (Nicula — Cluj)
3. Adam și Eva — pictură pe sticlă (Maramureș)

3

decalcuri de hîrtie, desenate cu creionul după icoane mai vechi, ori după litografii și xilogravuri.

Faptul că cei ce le lucrau nu erau meșteri cu școală, adeseori chiar analfabeți, iar pe de altă parte produsele lor se adresau maselor de la țară, conferă acestor produse un caracter popular, de prospețime și naivitate.

Venind din vestul Europei prin Boemia și Moravia, și aflînd aici condiții prielnice (manufacturi de sticlă, xilogravuri în urma introducerii tiparului), pictura pe dosul sticlei se dezvoltă la romîni într-o manieră proprie, fiind practică, așa cum spuneam, ca meșteșug țărănesc mai ales în Transilvania și Moldova de nord, de exemplu în zona Clujului (Nicula, Gherla, Hășdate), Alba-Iulia, (Maieri, Lancrăm), Valea Sebeșului (Laz), zona Sibiului (Poiana, Săliște, Vale, Miercurea), Țara Oltului (Făgăraș, Cîrțișoara, Arpaș, Săcădate), Țara Bîrsei (Scheii Brașovului) etc. După toate probabilitățile, pictura pe dosul sticlei s-a practicat și în Maramureș, (din secolul al XVIII-lea pînă în secolul al XIX-lea).

Atît condițiile locale, cît și talentul unor meșteri zugravi au dus la o diversitate în creațiile, ce se pot împărți — în linii mari — în cinci grupuri principale constituind tot atîtea școli de pictură.

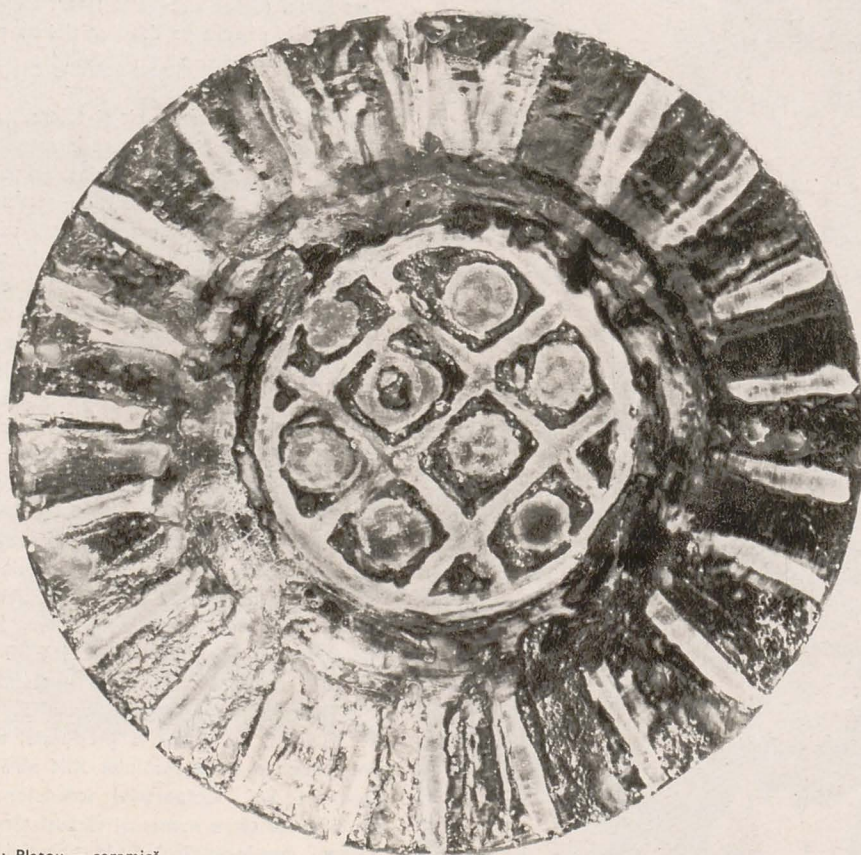
Nicula și Gherla sînt considerate cele mai vechi centre de pictură pe sticlă, piesele lucrate aici caracterizîndu-se printr-un desen naiv, dar sugestiv, cu puține personaje și cu un colorit în care se îmbină în mod fericit roșul cărămiziu cu verdele oliv, albastrul închis cu galbenul, în acorduri sensibile. Din aceste centre pot fi reținute, între altele, numele meșterilor Tudor Tocariu, Dionisie Iuga și Ștefan Belindean.

Icoanele lucrate în Scheii Brașovului au o factură diferită, asemănîndu-se, în special la sfîrșitul secolului XVIII și începutul secolului XIX, cu cele de Nicula (fiind lucrate de meșteri veniți de acolo), iar altele cu cele pictate pe lemn în Muntenia și Moldova. Desenul fin, compoziția amplă și echilibrată, coloritul bogat, bazat pe legea contrastelor, folosind mult roșu, verde, galben și adeseori foiță de aur sînt specifice acestui centru și vădesc o stăpînire superioară a mijloacelor de exprimare artistică. Atelierul lui R. Zainichi, cu o bogată producție, s-a impus aici din a doua parte a secolului XIX pînă la începutul secolului XX. Colportajul icoanelor din Brașov s-a făcut de către numeroși cărauși țărani din satul Vlădeni, care le-au răspîndit în tot sudul Transilvaniei.

(urmare în pag. 486)

EXPOZIȚIA «VALORIFICAREA ARTEI POPULARE»

PAUL PETRESCU

AUREL COJAN: Platou — ceramică

VALENTINA GHINEA: Draperie cu motive ornamentale
inspirate din scoarțele maramureșene

În ultimii ani s-a scris pe această temă o serie de studii și articole, au fost organizate simpozioane și demonstrații practice, s-au emis păreri și sugestii. Într-adevăr, problema valorificării tradițiilor de artă populară în condițiile complexe ale societății moderne în general și în condițiile speciale ale țării noastre aflată într-un proces de rapidă industrializare și în același timp posesoare fiind a unuia din cele mai strălucite tezaure de artă populară din lume, se înscriu ca un factor important al făuririi culturii contemporane. Ne gândim firește la ansamblul tradițiilor de artă populară înglobând muzica, dansul, artele plastice, domenii în care nume ca Enescu sau Brâncuși reprezintă tocmai modele ilustre de preluare creatoare a străvechilor noastre tradiții de artă proiectate pe culmile culturii universale. De aici interesul pe care-l poate suscita o expoziție având această problematică, cum este cea deschisă în sălile Muzeului de artă populară al R.P.R. din calea Victoriei.

Expoziția își propune să arate o parte din rezultatele muncii de preluare și valorificare a artei populare în diferite sectoare ale activității contemporane din țara noastră, având moduri proprii de organizare și bineînțeles țeluri proprii. Expoziția adică este organizată atât pe criteriul genurilor sau domeniilor de artă populară (ceramică, textile, lemn etc.), cât și pe acela al sectoarelor de activitate (sală — UCECOM) și a funcționalității obiectelor (sală — țesături și îmbrăcăminte). Triplul criteriu avut în vedere îngreuiază oarecum urmărirea firului expoziției, organizatorii fiind de multe ori înclinați să se supună unui al patrulea criteriu, cel al ansamblului estetic, lucru care, dacă nu aduce un spor de sistematică, este fără îndoială un câștig pentru cauza frumosului. Sectoarele de activitate prezentate în expoziție sînt: Uniunea centrală a cooperativei meșteșugărești, ilustrînd produsele de artizanat; unitățile Ministerului Industriei Ușoare, demonstrînd posibilitățile de aplicare a elementelor de artă populară în domeniul producției industriale; Uniunea Artiștilor Plastici și Fondul Plastic, gru-

pînd artiștii profesioniști și ilustrînd treapta prin excelență creatoare a preluării tradițiilor de artă populară. Dozajul participării celor trei sectoare de activitate este însă inegal și trebuie să spunem că regretăm slaba reprezentare a UCECOM-ului. Sectorul cel mai larg reprezentat este cel al artiștilor plastici profesioniști.

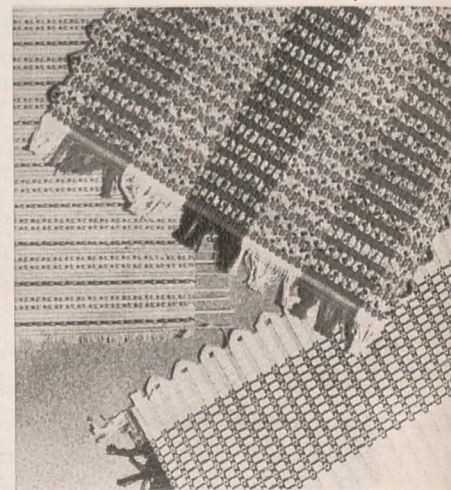
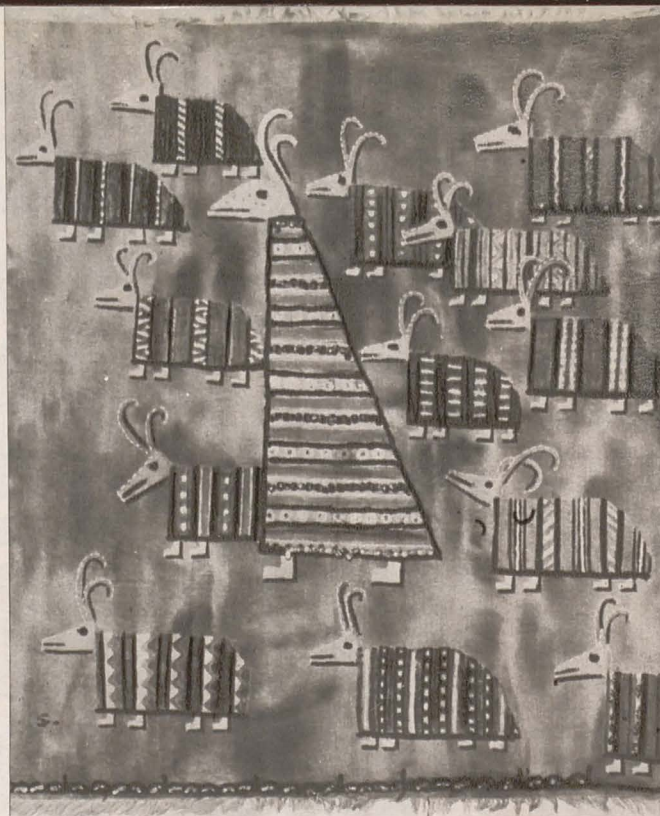
Funcționalitatea și frumosul prezidează în sala cu caracter special dedicată copiilor. Cu totul remarcabile sînt plăcuțele de ceramică decorative lucrate de copii între patru și opt ani din satul de olari Gheboia din regiunea Ploiești. Experiența s-a dovedit a fi extrem de interesantă și de rodnică în același timp, demonstrînd eficacitatea recurgerii la tradițiile locale în ce privește educația estetică a maselor. Am preconizat cu alte prilejuri această modalitate de folosire a resurselor locale, sugerînd ca orele de desen și de lucru manual din școli să fie mult mai elastice ca tematică și să facă apel tocmai la aceste resurse de veche tradiție acolo unde ele sînt încă în viață. Copiii din regiunile în care există vechi tradiții de prelucrare artistică a lemnului, din satele în care sînt meșteri cojocari, în care se țes scoarțe sau alte piese textile, din satele în care există olari sau meșteri în prelucrarea artistică a metalului, pot fi cu ușurință îndrumați spre deprinderea acestor meșteșuguri artistice a căror tradiție o pot continua nemijlocit, nu numai de cîți profesioniști, ci ca artiști amatori. Cîștigul pentru educația lor estetică ar fi apreciabil, apropierea lor de categoriile estetice fiind mult ușurată de înțelegerea limpede, prin practică, a actului de creație. Aceasta ar fi o bază trainică pentru trecerea la înțelegerea valorilor estetice încorporate în opere de pictură sau sculptură din patrimoniul artei naționale sau universale ce figurează în programele analitice ale școlilor medii. Plăcuțele de ceramică ale copiilor din Gheboia demonstrează nu numai imaginația plină de prospețime caracteristică vîrstei, manifestată în desenul naiv și delicat și în gama culorilor, ci și aptitudinile tehnice legate de o experiență multiseculară a satului, întreg producător de ceramică.

1. Copii din comuna Gheboia (regiunea Ploiești): Desene pe plăci de ceramică
2. SANDA STURZA: Povestea caprei — tapiserie
3. UCECOM — Cooperativa «Arta manuală» (Sibiu): Țesături din pai

1

2

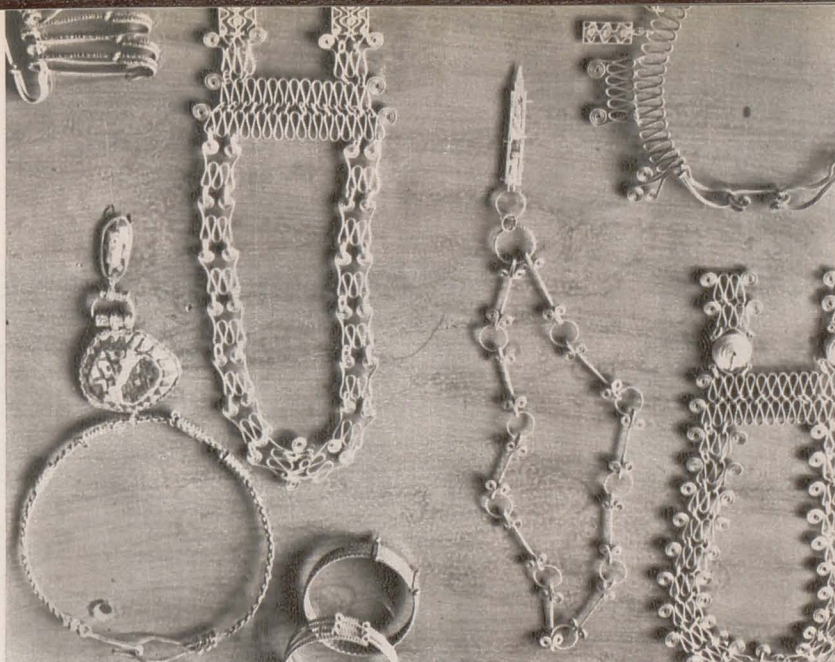
Alături de operele copiilor pentru copii, în această sală sînt expuse și cîteva lucrări ale celor mari, dedicate copiilor. Între acestea se cere remarcată admirabila « Poveste a caprei », de Sanda Sturza, în care motivul folcloric cunoscut este tratat cu o excepțională vervă din aplicații de țesături pe un fond de pînză. Stilizarea și coloritul își au rădăcinile în arta populară și în cele două panouri de sticlă pictată ale Michaeliei Eleutheriade, « Poveste din Romani » și « Din Țara Oașului ». Funcționalitatea este materializată în sala copiilor de păpușile (element funcțional esențial în viața copilului) ingenioase ale Ilnei Popescu și de piesele de îmbrăcăminte, este drept, ceva mai puțin reușite.

Sala UCECOM-ului închide în ea un nu știu ce de tristețe. Este săracă, obiectele expuse neîluc-

trînd nici pe departe sortimentul bogat, și în mare măsură de calitate, pe care această puternică organizație economică l-a realizat și l-a prezentat în ultimii doi ani. Splendidă este ceramica de Marginea-Rădăuți, lucrată azi în cadrul UCECOM-ului. Prezentarea acestei ceramici impune însă UCECOM-ului și prezentarea altor centre de olari pe cale să dispară. Considerăm că, în domeniul artizanatului, funcția de bază a UCECOM-ului este să sprijine și să dezvolte tocmai acele ramuri ale meșteșugului artistic de străveche tradiție pe pămîntul patriei noastre care azi, din pricina schimbării condițiilor social-economice, sînt amenințate cu dispariția. Organizarea acestor centre, în cea mai mare parte din mediul rural, trebuie să se afle pe primul plan al atenției UCECOM-ului și nu strîngerea laolaltă a unor meșteri

de diferite profile din orașe în cooperative de « artă aplicată », practică în care cel mai mare număr de cazuri duce la denaturarea tradițiilor noastre de artă, așa cum se întîmplă, de exemplu, cu întreaga producție de obiecte de lemn strunjite și lăcuite, exemplare din care, din păcate, sînt expuse și în prezenta expoziție. Ele ar fi trebuit expuse cu mențiunea de « exemplu de cum nu trebuie preluată arta populară ». În schimb foarte frumoase sînt țesăturile de pai ale cooperației din Sibiu. Reușite sînt și toate ștergarele și piesele textile lucrate după modele autentic populare.

În domeniul țesăturilor și al obiectelor de îmbrăcăminte se cuvin a fi semnalate o serie de certe reușite. Notăm garnitura de geantă și cordon create la Fabrica « Dimbovița », în care se utilizează cu succes motive

1

din cojoacele țărănești din Maramureș, precum și baticul Rodicăi Vincenz, imprimat la « Mătasea populară », în care coloritul galben deschis și decorul stilizat amintesc motivele de pe lăzile de zestre. Frumoasă este și garnitura geantă-cordon lucrată de cunoscuta artistă plastică decoratoare Aura Grigorescu. Vesta de croială modernă, cu aplicații de piele pe care sînt stanțate motive tradiționale de pe cojoacele populare, de Viki Săvulescu, este o piesă de îmbrăcăminte elegantă pentru turism sau sport.

Originale și bine executate ca tehnică sînt bijuteriile de metal ale Floricăi Fărcașu, inspirate după găitanele cusute pe costumele de stofă țărănești. Țesăturile, stoffe și pînzeturi, prezentate de Fondul Plastic și de Industria textilă reprezintă începuturi, unele reușite, ce trebuie continuate.

O serie de obiecte destinate împodobirii interiorului, atît din domeniul textilelor cît și al ceramicii și lemnului, indică posibilitățile mari ce încă nu sînt pe deplin valorificate. Trebuie menționată în primul rînd tapiseria, cunoscută din alte expoziții, avînd ca temă « Măștile », lucrată de Mimi Podeanu într-o gamă frumos armonizată de albastruri și violeturi. Sînt expuse, de asemenea, tapiserii ale Aureliei Ghiață, realizate cu ani în urmă. În seria draperiilor imprimate se detașează panoul Alicei Ivăncănu-Koppes, « Ciobani », în care stilizarea puternică a personajelor și a copacilor imprimă piesei o notă de modernism fără a o depărta de sursa populară; « Nunta la Avrig » a Graziellei Stoichiță, piesă cunoscută și din expoziții anterioare, reprezintă pentru talentata artistă o etapă a creației sale din trecut;

1. FLORICA FĂRCAȘU: Bijuterii din metal, inspirate după ornamentele de găitan ale hainelor populare din dimie
2. GERMAINE VASILESCU: Piese de porțelan cu ornamente în cobalt

2

draperia cu motive maramureșene a Valentinei Delaport, este ingenios tratată din punct de vedere coloristic; poate că mai puțin brun-șocolatiu ar fi dat mai multă strălucire piesei.

Ceramica este amplu reprezentată atît de creații noi cît și de unele mai vechi. Comparația între ele nu este inutilă, dînd posibilitatea observării evoluției rapide spre linia și coloritul modern al gustului public și al artiștilor. Frumos gîndit și realizat este serviciul de vin al Teodorei Kițulescu; formele puternice sînt subliniate de coloritul negru aplicat pe o pastă cu grăunte mare. Farfuriile și plăcile decorative ale lui Andrei Hagiatanasiu se disting prin coloritul lor strălucitor îmbrăcat în straturi groase de glazură ce estompează liniile spiralelor puternice.

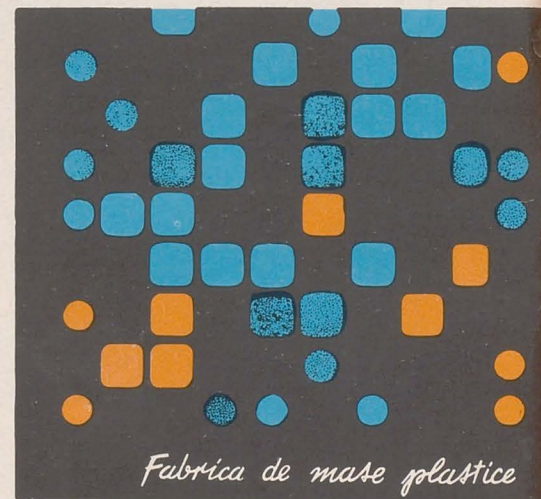
Remarcabile, pentru o producție de serie, sînt obiectele, farfurii și figurine, prezentate de fabricile de porțelan de la Cluj și Sighișoara. Tot acolo sînt lucrate și serviciile de porțelan cu albastru cobalt, folosind motive din ceramica neolitică, create de Germaine Vasilescu, și care constituie o reușită a industriei noastre de porțelan. Cuierele de ceramică lucrate de Violeta Crăciun sînt ingenioase ca rezolvare plastică și funcțională.

Lucrul artistic al pielei este reprezentat de creații ale unor artiști cunoscute cum sînt Alice Ivăncănu-Koppes (remarcabil panoul decorativ cu cai albi și negri pe fond roșu), Ella Cancicov, Cici Constantinescu, prezentînd cutii pentru microfonice cu motive spiralate de factură foarte modernă; Lucreția Pacea expune o cutie pe al cărei capac alb sînt desenate exemplare stilizate ale arborelui vieții cu tulpini negre; efectul cromatic este deosebit.

Trebuie amintite și cele cîteva exemplare de lămpi de birou între care cel al Adei Ioanid se distinge prin linia modernă.

Așa cum se prezintă expoziția nu ni se pare a ilustra întregul cîmp al artelor decorative, sau mai bine zis, demonstrează lipsurile pe care le mai are acest important sector al artelor noastre plastice. Lipsesc aproape cu totul din expoziție obiectele de metal. Excepție fac doar farfuriile și tipsiile prezentate de Ana Mitrea, binecunoscută în acest domeniu. Trebuie spus însă că piesele expuse nu dau o imagine reală a creației sale, mult mai bogată și mai variată. Amintim, cu acest prilej că arta prelucrării artistice a metalelor are în țara noastră o străveche tradiție, — pomenim doar pe vestiții zgarîrși din Transilvania —, păstrată pînă azi în diferite ținuturi — Pădureni, Moldova de Sus, Țara Vrancei, Dobrogea, Mehedinți etc. — și folosind metale și tehnici variate: fier, plumb, cositor, aramă, alamă, argint, aur. Nimic din toate acestea nu a fost preluat și valorificat de artiștii noștri decoratori. Este un cîmp imens ce-și așteaptă desfele- nitorii.

(urmare în pag. 486)

IASI

PRODUCE:

- Tevi de dimensiuni mari, de la 80 la 350 mm cu frîngurile respective.
- Placi din policlorură de vinil cu grosimea de la 1 la 25 mm pentru confecționări de aparaturi anticorozive.
- Coveare și dale din PVC pentru pardoseli.
- Poate produce următoarele ambalaje din polietilenă:
 - bidouze de 1-5 l;
 - canistre de 20 l;
 - bidouze de 65 l.
- cu livrare imediată.
- Pentru alte capacități se pot executa matrițe și lăra produsele.
- Placi din polistiren cu grosimi de 0,5-6,0 mm.

(urmare din pag. 443)

poate un sumum de efort omenesc în luptă cu niște materiale-coloși, de mii de tone, ce trebuiau strămutate de ici colo și ridicate cu multă precizie și îndrăzneală la mari înălțimi — să se transforme într-o dantelărie strălucitoare și liniștită cu aspect atât de odihnitor? Poți să o privești ziua cum stă și se uită cu seninătate peste câmpuri; iar când se lasă noaptea, cum răspindește în jurul ei, pe zeci de metri în întuneric lumina unor constelații tremurătoare, ca de aur. Dar ce m-a înmărmurit aproape din capul locului, a fost acea împletire uimitoare de real și ireal (așa mi se părea mie) la care asistam: două noțiuni ce reprezintă de fapt izvoarele inspirației omenești, punând una dintre cele mai atrăgătoare probleme ale existenței noastre. Tema era atât de colorată, vastă, concretă și dinamică; totodată statică și abstractă în formele mari; reală și deasupra realului, prin fantastic. În orice caz nouă, încît structura unor curente artistice moderne ale primei jumătăți a secolului nostru, și poate viitoare, păreau o pârțică ruptă dintr-însa.

Am avut fericirea să pot urmări o astfel de lucrare ca Brazi; să privesc într-un amurg de vară, cum filtrează jocul de umbre aurii și violete pe sub estacadele arcuite; și cum cresc tăcutele umbre imense, lăsate de soare-apune acelor coloși. Am putut privi străfulgerările focurilor violacee ale grupurilor de sudură sau luminația strălucitoare în curs de finisare. Mi-am dat seama — punînd în cumpănă ceea ce vedeam — că expresia săracă de « peisaj industrial » rămîne prozaică, minoră, și că nu poate cuprinde nota feerică și somtuosă pe care o aduc Brazilii, în rusticitatea peisajului. Frumusețea metalică a Brazilor poate fi numită aridă? Sau ochiul prizonier tradițiilor nu poate să o înțeleagă încă? Mă întreb dacă atîta efort creator, unit cu o imensă muncă omenească încorporată într-o realizare, poate unică în felul ei, poate da naștere unei frumuseți aride.

Prin însăși natura lui receptivă, prin misiunea pe care o are de a preîntîmpina, prin lipsa de preju-

decăți cu care trebuie să fie înarmat, artistul descoperă frumusețea formelor noi și are datoria să le semnaleze.

Întotdeauna lumea a fost împinsă înainte prin lupta între tradiții și darul de a născoci al omului, susținut de mijloace de exprimare din ce în ce mai ingenioase, dar totodată și din împletirea acestor două contrarii care se completează, întregind verigă de verigă lanțul civilizației.

Dacă construcția milenară a peisajului și a fenomenelor fizice, a frumuseții capodoperelor rămase de-a lungul timpului, au intrat de mult în subconștientul omului, nu se poate ca aceste noi reprezentări ale geniului uman, să nu-l cucerească, nu numai prin ce reprezintă ele ca scop, dar și prin prospețimea binevenită a formelor de expresie.

Înțelegînd că noua lor frumusețe se sprijină pe aceleași legi estetice esențiale de totdeauna: putere de invenție, echilibru, formă, culoare, compoziție, monumentalitate, exprimate însă pe alte principii, dar avînd aceeași forță secretă emoțională, omenirea se va obișnui cu ele, va începe să le iubească, le va admira și le va considera creații ale civilizației moderne.

PROBLEME ALE ARTELOR DECORATIVE

(urmare din pag. 470)

Lemnul este, în general, tratat frumos și înțeles în sculptura figurativă sau aplicările decorative pe diferite obiecte: plastica mică, statuetele, casele cu creștături sau cu decor metalic cu ținte, diferitele instrumente muzicale (fluere, naiuri), obiectele de uz casnic, de decorație de interior, mic mobilier, lămpi — în combinație cu țesături de diferite fibre, rasteluri de pipe, de reviste, nasturi etc., etc.

De menționat garniturile de mobilier din răchită împletită, încercare lăudabilă, căreia însă trebuie să i se aducă îmbunătățiri cerute de stilul lor pe de o parte, și de însăși necesitatea de a fi comode, pe de altă parte.

Tradiția sculpturii și a creștăturilor în lemn de la noi a impus o înțelegere mai adîncă în prelucrarea și interpretarea stilistică a acestui material și realizările

în majoritate sînt valoroase. Poate și aici, ca și în celelalte sectoare, este cazul a se recomanda lărgirea sferei temelor propuse.

S-ar putea crea o serie de obiecte mici decorative, care să poată fi difuzate în serie mai mare — cu tematică din folclor și constituind și o bază de desfășurare pentru cadouri sau export.

Sculptura decorativă în piatră sau marmură, destinată împodobirii interioarelor și spațiilor verzi, ocupă un loc important în expoziție, ridicînd nivelul ansamblului acesteia, prin lucrări de reală calitate.

Jucăriile dețin un sector foarte populat. Multiple și felurite materiale, de culori vii sau delicate, au luat, datorită talentului și inventivității creatorilor, forme foarte variate: figuri animaliere, păpuși marionete, frumoase, hazlii, groțeste. Menționăm păpușile folclorice, între care, excepțional reușite sînt cele în costume cu alesături și îndeosebi căluții de serie, de același stil. În ciuda reușitelor, a incontestabilelor succese, cred că nu s-a ajuns la realizarea unui « cap » de păpușă cu o anumită și distinctă « personalitate » care să încînte copilul și chiar pe oamenii mari. Această problemă rămîne să-și afle soluția în viitor.

Expoziția este rezultatul unei acțiuni pline de elanuri artistice, de căutări, de încercări pentru a găsi o formă de expresie artistică gîndului și sentimentului care-l frămîntă pe artist. Fiecare formă, fiecare culoare, fiecare ornament înseamnă căutare, muncă, efort. E demonstrat faptul că artistul trebuie să cunoască bine materia, s-o stăpînească, s-o minuiască ușor, ca prin ea să-și poată concretiza cît mai fidel ideea și simțirea lui, adică imaginea artistică interioară. Frumusețea unui obiect de artă stă în adevăr și sinceritate.

Unul din principalele țeluri ale expoziției a fost acela de a antrena creația artistică către decorația interioarelor moderne, către înfrumusețarea obiectelor de folos cotidian, și a oricărui obiect util în general, dar, pentru aceasta, este nevoie de o mai vie și continuă legătură cu industria, este necesară asigurarea unor condiții de muncă și de creație corespunzătoare.

Aș sugera o expoziție de artă decorativă cu caracter permanent, alimentată de propuneri înnoite — și, în parte, sugerate de rezultatele sondajelor pe piață, pentru ca producția artistică să corespundă cerințelor publicului larg.

Practica artiștilor în cadrul industriei, cunoașterea structurii materialelor și a posibilităților lor de folosire, ar fi un izvor nesecat de creație, de antrenare

continuă în noi și noi forme care să aibă o utilitate bine gândită.

Expoziția a demonstrat că cele mai bune rezultate le-au dat lucrările în care gândirea compoziției s-a înscris în structura materialului, în caracterul strict al acestuia, ceea ce îi determină în mod organic stilizarea, în care experiența tradiției nu este uitată, dimpotrivă, este conexată căutării și promovării liniei moderne.

VALOAREA PICTURII DE STICLĂ ÎN CREAȚIA POPULARĂ

(urmare din pag. 479)

Centrele de pe Valea Sebeșului și din zona Alba-Iulia, în special Lazul și Lancrămul, se evidențiază printr-un colorit rafinat de verde crud, alb și brun-gălbui, proiectat pe fond cenușiu. Uneori pete de roșu vermillon dau o intensitate deosebită acestei picturi. Dintre artiștii mai de seamă amintim pe Simion Zugravul, de la care au rămas o serie de piese semnate și date la începutul secolului XIX. El a pictat și pe lemn și pânză. Ultimul meșter, Ilie I. Poenaru, trăiește și astăzi (1964, are 81 ani), în satul Laz.

În orașul Făgăraș, dar mai cu seamă în satele Cîrțișoara și Arpașul de Sus, s-a practicat intens pictura pe sticlă, piesele de la Făgăraș fiind deseori de dimensiuni mari, cu desen viguros, colorit puternic cu dominantă de verde. Cerul albastru-cobalt cu stele mari este caracteristic în general acestor centre. Savu Moga și Matei Timforea sînt citați totdeauna pentru originalitatea lor, primul prin caracterul narativ al compozițiilor, iar al doilea prin interpretarea unor teme preferate (ex. facerea lumii, judecata din urmă, Madona îndurerată), în care folosește adeseori elemente laice și dă chipurilor o individualitate proprie. În orașul Făgăraș au lucrat, între alții, Petru Tămaș și I. Linteș, ale căror piese se caracterizează prin claritatea desenului și luminozitatea coloritului.

În zona Sibiului, la Săliște, Vale, Poiana și Miercurea, meșteșugul a fost practicat numai în secolul XIX

și la începutul secolului XX, o bună parte a pieselor lucrate aci caracterizîndu-se printr-un desen minuțios, colorit de verde crud și roșu.

Trebuie să spunem că pe măsură ce se îmbogățesc colecțiile muzeelor și ale amatorilor, apar zi de zi noi date și elemente atît cu privire la existența unor centre și meșteri, cît și a unor teme inedite. Posibilitățile de a explica și interpreta creațiile ce formează acest gen al artei plastice populare rămîn, de aceea, deschise, solicitînd continuarea și adîncirea cercetărilor.

În încheiere, mai trebuie să arătăm că unele asemănări ce s-ar putea face fie cu «arta primitivă» sau cu cea «modernă», decorativă, nu pot fi luate în considerare, decît în măsura în care pictura pe sticlă este privită ca o artă de factură populară, în care creatorii și-au exprimat, în trecut, la fel ca și în alte genuri (ceramică, textile etc.) bucuria pentru desen și culoare, într-un mod cu totul specific.

EXPOZIȚIA «VALORIFICAREA ARTEI POPULARE»

(urmare din pag. 484)

Aceeași situație este și în sectorul mobilierului. În toată expoziția este prezentă o singură măsură — de ceramică — a lui Andrei Hagiatanasu. Nimic din excepționala varietate a creației populare în acest domeniu și nimic din ce ar putea împlini nevoile atît de mari, în acest domeniu, pe care le au sutele de mii de noi locatari ai noilor apartamente construite în ultimii ani. Și aici se află în fața artiștilor decoratori imense posibilități.

Expoziția are tocmai meritul de a pune în lumină realizările obținute în ultimii zece ani, precum și tot ce mai rămîne de făcut. Ea este o treaptă spre creațiile de mîine pe care publicul tot mai exigent le așteaptă de la artiștii decoratori. Succesul acestor creații este garantat de puternica temelie pe care trebuie să se înalțe artele noastre decorative: arta populară romînească.

● Cu prilejul aniversării a 20 de ani de la eliberarea țării noastre de sub jugul fascist, Comitetul de Stat pentru Cultură și Artă a deschis la 15 august în sala Palatului R.P.R., la 4 septembrie în sala de marmură a Casei Șcînteii și la 5 septembrie în Pavilionul din Parcul Herăstrău o expoziție de pictură, sculptură și grafică.

La pictură au expus: Nagy Bela Abody, Cleopatra Abulius, Petre Achîțenie, Virgil Almășanu, Anastasiu Anastase, Octav Angheluță, Aurel Aniței, Marta Antonescu, Victor Apostoiu, Corneliu Baba, Fr. Bartok, Sabin Bălașa, Lucia Dem.-Bălăcescu, Ion Bănulescu, Geta Bărbulescu-Mermeze, Aurelia Belicincu-Heinrich, Iosif Bene, Adrian Benă, Constantin Berdila, Ion Bițan, Antoaneta Binder, Constantin Blendea, Maria Blendea-Mihalache, Catul Bogdan, Elena Bogdan, Ileana Bratu, Nicolae Brână, Gheorghe Brădățeanu, Traian Brădean, Marius Bunescu, Silvia Cambir, Titina Călugăru, Henri Catargi, Vasile Celmare, Spiru Chintilă, Marius Cilievici, Florin Ciubotaru, Alexandru Ciucurencu, Ana Ciucurencu, Aurel Ciupe, Aurel Cojan, Ileana Cojan, Pavel Codiță, Brăduț Covaliu, Constantin Crăciun, Eugen V. Crăciun, Radu Costinescu, Lucia Cosmescu, Alexandru Cumpătă, Victor Cupșa, Cristian Dan, Mihai Danu, Nicolae Delaport, Delavrancea Dona, Camilian Demetrescu, Duval V. Demetrescu, Șerban Dinu, Nuni Dona, Constantin Dișpe, Michaela Eleutheriade, Constantin Flondor-Străinu, Eugen Giscă, Ion Gheorghiu, Paul Gherasim, Marin Gherasim, Dumitru Ghiță, Elena Greculesi, Dimitrie Grigoraș, Vasile Grigore, Lucian Grigorescu, Vincențiu Grigorescu, Gina Hagiu, Iulia Hălăucescu, Valentin Hoefflich, Coriolan Hora, Doina Hordovan, Carolina Iacob, Gheorghe Iacob, Nicolae Iacobovits, Eugenia Iftode, Pavel Ilie, Lucia Ioan, Corneliu Ionescu, Gheorghe C. Ionescu, Mircea Ionescu, Sorin Ionescu, Vlaicu Ionescu, Zoltan Kovacs, Gheorghe Labin, Iacob Lazăr, Rodica Lazăr-Iacob, Adalbert Luca, Simon Lucaci, Ligia Macovei, Sultana Maitec, Viorel Mărgineanu, Iosif Matyas, Nicolae Matyus, Henry Mavrodin, M. H. Maxy, Vasile Melica, Ion Minoiu, Ion I. Mirea, Virgil Miu, Alexandru Mohi, Octavia Molea, Ion Muscelanu, Lidia Nancuinschi,

Albert Nagy, Pal Nagy, Georgeta Năpăruș, Ion Neagoe, Aurel Nedel, Margareta Nemeș, Vitalie Nereuță, Ion Nicodim, Ervant Nicogolian, Emilia Niculescu-Petrovici, Florin Niculiu, Sanda Nițescu, Constantin Nițescu, Romulus Nuțiu, Cornelia Olteanu, Ion Pacea, Iutta Palos, Ion Pană, Constantin Pauleț, Gabriela Pătulea-Drăguț, Constantin Piliuță, Aurel Pop, Angela Popa-Brădean, Eugen Popa, Gabriel Popa, Mihai Popa, Adrian Podoleanu, Ghiță Popescu, Virgil Preda, Ioana Rădulescu, C. P. Riboriu, Toma Roată, Mihai Rusu, Victor Rusu-Ciobanu, Vanda Sachelarie-Vladimirescu, Vasile Savonea, Ion Sălișteanu, Sanda Sarămăt, Diana Schor, Rudolf Schweitzer-Cumpăna, Ștefan Sevestre, Ștefan Sileanu, Ion Sima, Paul Sima, Teodor Simionescu, Gheorghe Spiridon, Dorian Szasz, Geza Szilagy, Ștefan Szőnyi, Mimi Șaraga-Maxy, Gheorghe Șaru, Simona Vasiliu-Chintilă, Mircea Velea, Viorica Velescu-Ilie, Octavian Vișan, Maria Zăinescu, Gheorghe Zidaru și Sandor Zolcsak.

La sculptură au figurat lucrări semnate de: Gabriela Manole-Adoc, Radu Aftenie, Gheorghe Anghel, Gheorghe Apostu, Zoe Băicoianu, Karol Balint, Constantin Baraschi, Eftimie Bîrleanu, Maria Bîscă-Neleanu, Traian Brădean, Constanța Buzdugan, Linica Călin, Alexandru Călinescu, Al. Arghir Călinescu, Boris Caragea, Val. Chendea, Eugen Ciucă, Gheorghe Coman, Iosif Constantin, Mac Constantinescu, Naum Corcescu, Ana Cordoneț, Gavril Covalschii, Mariana Cretzu-Nedeleni, Ion Dămăceanu, Alexandru Deacu, Wilhelm Demeter, Nicolae Enea, Constantin Foamete, Victor Gaga, Jana Ghertler, Alexandru Gheorghită, Georgeta Gheorghită, Vasile Gorduz, Cristea Grosu, Marcel Guguianu, Oscar Han, Peter Iacobi, Veturia Ilica, Gheorghe Iliescu, Florica Ioan, Corina Ioniță, Ion Irimescu, Marton Izsac, Ion Jalea, Petru Jecza, Ioana Kassargian, Andros Koss, Romulus Ladea, Dorio Lazăr, Martin Leiser, Boris Leonovici, Doina Lie, Egon Löwith, Constantin Lucaci, Ovidiu Maitec, Vasilica Marinescu, Ada Geo-Medrea, Cornel Medrea, Mihail Meiu, Pavel Mercea, Emil Mereanu, Laurențiu Mihail, Grigore Minea, Dragoș Morărescu, Vasile Năstăsescu, Octavian Olariu, Aurel Olteanu, Iulia Oniță, Andrei Ostap, Doru Popovici, Gheorghe Pîrvan, Olga Porumbaru, Victor Postelnicu, Vladimir Predescu, Silvia Radu, Gir Rădulescu, Viktor Roman, Spiru Săbiescu, Ana Severineanu, Constantin Schirliu, Maximilian Schullman, Ladislau Schwartz, Filofteia Simionescu, Gheorghe Stănescu-junior, Mircea Ștefănescu, Jenő Szervatiusz, Andrei Szobotka, Gheorghe Vartic și Paul Vasilescu.

Grafica a fost reprezentată prin: Gheorghe Adoc, Elena Aflori, Ana-Maria Andronescu, Constantin Baci, Angela Balogh, Ludovic Balogh, Valentină Bardu, Virginia Baroiu-Baz, Corina Beiu-Angheluță, Iosif Bene, Netty Bițan, Emilia Baboia, Andrei Bordi, Gheorghe Boțan, Nicolae Brană, Traian Brădean, Geta Brătescu, Elena Bronițki, Martin Budo, Andrei Cădere, Clara Cantemir, Vasile Celmare, Eva Cerbu, Marcel Chirnoagă, Lidia Ciolac, Dumitru Cionca, Maria Ciupe, Aurel Cojan, Maria Constantin, Florica Cordescu, Marcela Cordescu, Lucia Cosmescu, Vlad Crivăț, Gustav Cseh, Cik Damadian, Cornelia Daneț, Francisc Deac, Anastase Demian, Vasile Dobrian, Eugenia Dumitrașcu-Luca, Emilia Dumitrescu, Diodor Dure, Paul Erdős, Laszlo Feszt, Mihail Gion, Octavian Grigorescu, Vincențiu Grigorescu, Iulia Hălăucescu, Petre Hîrtopeanu, Ana Iliuț, Costin Ioanid, Gheorghe Ionescu, Silvan Ionescu, Sorin Ionescu, R. Iosif, Simion Iuca, Gheorghe Ivancenco, Ala Jalea-Popa, Vasile Kazar, Maria Lazăr, Adrian Lucaci, Ethel Lucaci-Băiaș, Hortensia Masichievici, Natalia Matei-Teodorescu, Iosif Matyas, Ileana Micodin, Elvira Micoș, Fred Micoș, Lidia Mihăescu, Roman Mottl, Mihai Mustăț, Lipa Nathanson, Gheorghe Naum, Tiberiu Nicorescu, Romulus Nuțiu, Iulian Olariu, Miecislav Orlovski, Hildegard Paar, Francisc Pamfil, Vasile Paulovics, Jules Perahim, Anton Perussi, Mariana Petrașcu, Corneliu Petrescu, Ion Petrovici, Liana Petruțiu, Constantin Plăcintă, Adrian Podoleanu, Maria Popa-Georgescu, Mariana Popa, Victor Rusu-Ciobanu, Natalia Rusu, Ecaterina Silvester, Albin Stănescu, Ion State, Margareta Sterian, Ersébet Szekely, Ana Szotyori, Alexandru Țipoia, Traian Trestioreanu, Traian Vasai, Simona Vasiliu-Chintilă, Ileana Vremir-Balotă, Clarette Wachtel și Frederic Walter.

Afișele au fost semnate de: Gheorghe Antohe, E. Arno, Iosif Cova, Ion Gesticone, Mihai Grosu, Dezideriu Iacob, Pavlin Nazarie, Aurel Popescu, Niki Popescu și Ion Drugă.

● Cu prilejul aniversării a XV ani de la proclamarea Republicii Populare Chineze, Comitetul de Stat pentru Cultură și Artă a organizat o expoziție de grafică în Sala Onești, care s-a deschis la 1 octombrie a.c.

Au fost expuse 95 lucrări.

● În lunile septembrie-octombrie 1964, Uniunea Artiștilor Plastici și Fondul Plastic din R.P.R. au

organizat în sala Fondului Plastic din Bd. Magheru, expoziția de pictură « Gheorghe Răducanu ».

Artistul a expus 42 de lucrări.

● În cinstea celei de-a XX-a aniversări a eliberării patriei noastre de sub jugul fascist, la Craiova a fost organizată, în lunile august-septembrie a.c., expoziția de pictură, sculptură și grafică.

Au expus artiștii: Florica Anastasescu, Vasile Buz, Freda Delnevo, Eustațiu Gregorian, Ion Hagiescu, Peter Iacobi, Virgil Lesteveanu, Grigore Lungu, Nicolae Marinache, Ilie Marineanu, Paraschiva Mitrică, Viorel Penișoară și Gheorghe Vlăescu.

● Comitetul de Stat pentru Cultură și Artă din R.P.R. a organizat, în sala de marmură a Casei Scînteii, la 6 octombrie a.c., cu prilejul celei de-a XV-a aniversări a creării primului stat german al muncitorilor și țăranilor, o expoziție de artă plastică din Republica Democrată Germană.

Au fost prezentate peste 100 de lucrări de pictură, sculptură și grafică, semnate de: Rudolf Bergander (1909), Gerhard Bondzin (1930), Günter Brendel (1930), Jutta Damme (1929), Fritz Freitag (1915), Erich Gerlach (1909), Harald Hakenbeck (1926), Bert Heller (1912), Hermann Hensel (1898), Karl-Heinz Jakob (1929), Edgar Klier (1926), Konrad Knebel (1932), Bernhard Kretzschmar (1889), Paul Michaelis (1914), Hans Mrocznski (1922), Karl Erich Müller (1917), Otto Niemeyer-Holstein (1896), Ronald Paris (1933), Theodor Rosenhauer (1901), Willi Gitte (1921), Wilhelm Gehmied (1910), Eva Schulze Knabe (1907), Gerhard Stengel, Hildegard Stijanov și Paul Wilhelm (1886) la pictură; de Walter Arnold (1909), Heinz Bebernis (1920), Fritz Cremer (1906), Heinrich Drake (1903), Wolfgang Eckarat (1919), Ludwig Engelhard (1924), Wilfried Fritzenreiter (1932), Wieland Förster (1930), Gerhard Geyer (1907), Walter Howard (1910), Joachim Jastram (1928), Hans Kies (1910), Hans Klakow (1899), Gerhard Lichtenfeld (1921), Gisela Richter-Thiele (1916), Christa Sammler (1932) și Gerhard Thieme (1928) la sculptură; și de Rudolf Bergander (1909), Gerhard Bondzin (1930), Fritz Dähn (1908), Erich Gerlach (1909), Lea Gründig (1906), Margret Hänslar (1927), Herbert Hanwede (1912), Karl-Heinz Jakob (1929), Fritz Kempe (1898), Gerhard Kettner (1928), Arno Mohr (1910), Gerald Müller-Simon (1931), Otto Paetz (1914) și Hans-Theor Richter (1902) la grafică.

ПОДПИСИ К РИСУНКАМ

ГЕОРГЕ ШАРУ. Нефтеперегонный завод в Бразь.	438
Масло	438
ЭУДЖЕН ПОПА. Борзешть. Масло	440
АЛЕКСАНДРУ ЧУКУРЕНКУ. Нефтяной пейзаж.	441
Масло	441
АНРИ КАТАРЖИ. Впечатления от Онешть. Масло	442
ГЕОРГЕ БОЦАН. Каучук (из цикла Онешть).	442
Литография	442
ВИНЧЕНЦИУ ГРИГОРЕСКУ. Вышки. Тушь	443
СИМОНА ВАСИЛИУ-КИНТИЛЭ. Новая магистраль в городе Онешть.	444
АЛЬБЕРТ НАДЬ. Комбинат. Масло	445
КОНСТАНТИН ПЛЭЧИНТЭ. Социалистические заводы (из цикла Онешть). Линогравюра	445
МАРИАНА ПЕТРАШКУ. Вид нефтеперегонного завода Бразь. Тушь	446
ЭУДЖЕИ ИСПИР, ИОН ОРОВАНУ, РЕНАТА ДУНКАН. Панно из декоративного ансамбля ресторана Модерн, Бухарест	446
МИХАЙ ДАНУ. Воспоминание о 1933 году. Нефтяники бастуют. Масло	447
СИМОНА ВАСИЛИУ-КИНТИЛЭ. Нефтеперегонный завод в Онешть. Уголь, пастель	448
МАРИАНА ПЕТРАШКУ. Сварщик Ион Бирзу с нефтеперегонного завода Бразь. Эскиз к портрету. Цветная тушь	449
МАРИАНА ПЕТРАШКУ. Монтаж реактора К 601 в Бразь. Цветная тушь	449
ДУМИТРУ ГИЯТЭ. Желонка. Масло	450
КОНСТАНТИН ПЭУЛЕЦ. Рабочая сходка в Долине Праховы в 1933 г. Масло	450
ЕКАТЕРИНА ПРЕДЕСКУ. Онешть. Масло	451
ВАСИЛЕ ГОРДУЗ. Лаборантка	451
ГЕОРГЕ БОЦАН. Ступени (из цикла «Онешть»). Литография	452

ВИНЧЕНЦИУ ГРИГОРЕСКУ. Лаборантка. Тушь	452
ВЛАД КРИВЭЦ. Сварщики (из цикла Онешть). Линогравюра	453
КОНСТАНТИН ПЛЭЧИНТЭ. Большие эстакады (из цикла Онешть). Ксилогравюра	453
ЭРВАНТ НИКОГОСИАН. Бригада монтажников. Онешть. Масло	454
СПИРУ КИНТИЛЭ. Пейзаж с трубопроводами. Масло	455
ИОН СЕЛИШТЯНУ. Индустриальный пейзаж. Масло	456
БРЭДУЦ КОВАЛИУ. Нефтеочистительный завод в Плоештской области. Масло	457
АННА ИЛИУЦ. Лаборантка (из цикла Сэвинешть). Цветная линогравюра	458
ЭМИЛИЯ ДУМИТРЕСКУ. Сушка на картонной фабрике в Кишканы. Цветная линогравюра	458
ЕКАТЕРИНА ПРЕДЕСКУ. Резиновый комбинат в Онешть. Тушь	458
ВЛАД КРИВЭЦ. Линогравюра из цикла «Онешть». КЛАРЕТТЕ ВАХТЕЛЬ. Индустриальный пейзаж. Гравюра	459
СИМОНА ВАСИЛИУ-КИНТИЛЭ. Во дворе химического комбината в Сучаве. Тушь и пастель	460
М.Х. МАКСИ. Нефтеперегонный завод в Бразь. Масло	461
ФЛОРИН ПЫРВУЛЕСКУ, САНДА СТРАТИЛАТ, ЭУДЖЕН ПЭТРАШ. Декоративное панно из плит песчаника (Кинотеатр в Онешть)	461
АЛЕКСАНДРУ ЧУКУРЕНКУ. Нефтеперерабатывающий завод. Масло	462
АДРИАН ПОДОЛАНУ. Онешть. Масло	462
АЛЬБЕРТ НАДЬ. Химик. Масло	463
Уголок выставки декоративного искусства	464

ЗОЕ БЭЙКОЯНУ. Сосуд. Стекло	465
ЗОЕ БЭЙКОЯНУ. Маска. Стекло, металл	466
Уголок Выставки декоративного искусства	467
КОНСТАНТИН БУЛАТ. Сосуд. Керамика	467
СИМОНА ВАСИЛИУ-КИНТИЛЭ. Стол. Мозаика	468
Уголок Выставки декоративного искусства	468
ЖЮЛЬ ПЕРАХИМ. Сосуд. Керамика	469
ИОН БИЦАН. Сосуд. Керамика	470
КОВАЧ ЗОЛТАН. Освобождение. — стенная живопись (Фрагмент)	474
Погребение Иисуса. Живопись на стекле. (Фэгрэш).	476
Мадонна с младенцем. Живопись на стекле. (Никула, Клужской области)	477
Св. Илья. Живопись на стекле. (Фэгрэш)	477
Св. ГЕОРГИЙ и ФЕОДОР ТИРОН — живопись стеклу (Лаз-Долина Себеша)	478
Скорбящая Мария. Живопись на стекле. (Никула, Клужской области)	479
Иисус с виноградной лозой. Живопись на стекле. (Скей, Брашовской области)	479
Адам и Ева. Живопись на стекле. Марамурешская область	479
АУРЕЛ КОЖАН. Поднос. Керамика	480
ВАЛЕНТИНА ГИНЯ. Драпир с орнаментацией в духе марамурешских ковров	481
Дети села Гебоа, Плоештской области. Рисунок на керамических плитках	482
САНДА СТУРДЗА. Сказка о козе. Гобелен	482
УЧЕКОМ. Кооператив «Арта мануала». Сибун. Соломенное плетение	482
ФЛОРИКА ФАРКАШУ. Металлические украшения в духе шинуровой орнаментации на дмотканном сукне	483
ЖЕРМЕН ВАСИЛЕСКУ. Фарфоровые изделия с кобальтовым орнаментом	483

EXPLICATION DES IMAGES

GHEORGHE SARU: «La Raffinerie-Brazi» — huile	438
EUGEN POPA: «Borzești» — huile	440
ALEXANDRU CIUCURENCU: «Paysage pétrolier» — huile	441
HENRI CATARGI: «Impressions d'Onesti» — huile	442
GHEORGHE BOȚAN: «Caoutchouc (cycle «Onesti»)	442
— litographie	442
VINCENTIU GRIGORESCO: «Sondes» — encre de Chine	443
SIMONA VASILIU-CHINTILĂ: «La nouvelle magistrale dans la ville d'Onesti»	444
ALBERT NAGY: «Le Combinat» — huile	445
CONSTANTIN PLĂCINTĂ: «Usines socialistes» (cycle «Onesti») — linogravure	445
MARIANA PETRAȘCO: «Aspect de la Raffinerie Brazi» — encre de Chine	446
EUGEN ISPIR, ION OROVEANU, RENATA DUNCAN: Panneau de l'ensemble décoratif du Restaurant «Modern» — Bucarest — intarsie en mélacarte	446
MIHAI DANU: «Evocation de 1933. Les pétroliers en grève» — huile	447
SIMONA VASILIU-CHINTILĂ: «La Raffinerie d'Onesti» — charbon-pastel	448
MARIANA PETRAȘCO: «Le sondeur Ion Birzu de la Raffinerie Brazi» (Esquisse de portrait) — encre de Chine en couleurs	449
MARIANA PETRAȘCO: «On monte le réacteur K 601 — Brazi» — encre de Chine en couleurs	449
DUMITRU GHIAȚĂ: «Le puitsage à la cuillère» — huile	450
CONSTANTIN PAULET: «Meeting ouvrier dans la Vallée de la Prahova — 1933» — huile	450
ECATERINA PREDESCO: «Onesti» — huile	451
BASIL GORDUZ: Chimiste — gypse	451
GHEORGHE BOȚAN: «Marches» (cycle «Onesti») — litographie	452

VINCENTIU GRIGORESCU: «Laborantine» — encre de Chine	452
VLAD CRIVĂȚ: «Soudeurs» (cycle «Onesti») — linogravure	453
CONSTANTIN PLĂCINTĂ: «Les grandes estacades» (cycle «Onesti») — xylogravure	453
ERVANT NICOGOSIAN: «La brigade des installateurs — Onesti» — huile	454
SPIRU CHINTILĂ: «Paysage avec des tuyaux» — huile	455
ION SĂLIȘTEANU: «Paysage industriel» — huile	456
BRĂDUȚ COVALIU: «La Raffinerie — région de Ploiești» — huile	457
ANA ILIUȚ: «Laborantine» (cycle «Săvinești») — linogravure en couleurs	458
EMILIA DUMITRESCU: «Le dessèchement à la fabrique de cartons Chișcani» — linogravure en couleurs	458
ECATERINA PREDESCO: «Le Combinat de caoutchouc Onesti» — encre de Chine	458
VLAD CRIVĂȚ: «Le dragon des dragons» (cycle «Onesti») — linogravure	459
CLARETTE WACHTEL: «Paysage industriel» — gravure	459
SIMONA VASILIU-CHINTILĂ: «Dans la cour du Combinat chimique Suceava» — encre de Chine et pastel	460
M. H. MAXY: «La Raffinerie de Brazi» — huile	461
FLORIN PIRVULESCO, SANDA STRATILAT, EUGEN PATRAS: «Panneau décoratif réalisé en plaques de grès (Cinématographe d'Onesti)»	461
ALEXANDRU CIUCURENCU: «Raffinerie» — huile	462
ADRIAN PODOLANU: «Onesti» — huile	462
ALBERT NAGY: «Le chimiste» — huile	463
Coin de l'Exposition des arts décoratifs	464

ZOE BĂICOIANU: Vase — verre	465
ZOE BĂICOIANU: Masque — verre et métal	466
Coin de l'Exposition des arts décoratifs	467
CONSTANTIN BULAT: Vase — céramique	467
SIMONA VASILIU-CHINTILĂ: Table — mosaïque	468
Coin de l'Exposition des arts décoratifs	468
JULES PERAHIM: Vase — céramique	469
ION BIȚAN: Vase céramique	470
KOVACS ZOLTAN: «La Libération» — peinture murale (fragment)	474
L'enterrement de Jésus — peinture sur verre (Făgăraș)	476
La Madonne avec le nourrisson — peinture sur verre (Nicula — Cluj)	477
Saint Ilie — peinture sur verre (Făgăraș)	477
ST. GEORGES et THEODOR TIRON — peinture sur verre (Laz-Vallée du Sebeș)	478
Marie attristée — peinture sur verre (Nicula — Cluj)	479
Jésus avec la vigne — peinture sur verre (Schei-Brașov)	479
Adam et Eve — peinture sur verre (Maramures)	479
AUREL COJAN: Plateau — céramique	480
VALENTINA GHINEA: Draperie aux motifs ornementaux inspirés d'après les tapis du Maramures	481
Enfants de la Commune Gheboia (Région Ploiești) — Dessins sur des plaques de céramique	482
SANDA STURZA: «L'histoire de la chèvre» — tapisserie	482
UCECOM: La Coopérative «L'Art manuel» (Sibiu): Tissus en paille	482
FLORICA FARCAȘU: Bijoux de métal, inspirés d'après les ornements des galons des vêtements populaires de bure	483
GERMAINE VASILESCO: Pièces de porcelaine aux ornements en cobalt	483

Redacția revistei: București, Constantin Mille 5—7—9, telefon: 13.75.61. Abonamente: Lei 72 pe 6 luni — lei 144 pe 12 luni

Întreprinderea Poligrafică «Arta Grafică», Calea Șerban Vodă 133—135, București

